

T.C
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YAKINLIKTAN KORKMA, KENDİNİ
SAKLAMA, DUYGU DÜZENLEME
GÜÇLÜĞÜ VE BAĞLANMANIN NARSİSTİK
KİŞİLİK ÖZELLİĞİ İLE İLİŞKİSİ:
REDDEDİLME DUYARLILIĞININ ARACI
ROLÜ

Yüksek Lisans

Şeyma ELİBOL

İZMİR-2018

T.C
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YAKINLIKTAN KORKMA, KENDİNİ
SAKLAMA, DUYGU DÜZENLEME
GÜÇLÜĞÜ VE BAĞLANMANIN NARSİSTİK
KİŞİLİK ÖZELLİĞİ İLE İLİŞKİSİ:
REDDEDİLME DUYARLILIĞININ ARACI
ROLÜ

Yüksek Lisans

Şeyma ELİBOL

DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Emine Sevinç Tok

İZMİR-2018

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum "Yakınlıktan Korkma, Kendini Saklama, Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Bağlanmanın Narsistik Kişilik Özelliği İle İlişkisi: Reddedilme Duyarlılığının Aracı Rolü" adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih:

şeyma ELİBOL

İmza:

TS EN ISO
9001:2015

T.C.
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

TEZ/PROJE SINAVI TUTANAK FORMU

Dok. No: FR/604/21

İlk Yayın Tar.: 03.10.2017

Rev. No/Tar.: 00/..

Sayfa 1 / 1

GÖNDEREN : ...Psikoloژی... Anabilim Dalı Başkanlığı
GÖNDERİLEN : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalımız Yüksek Lisans / Doktora Programı öğrencisi ...SEYMA ELİBOZ... ile ilgili Tez/Proje Sınav Tutanağı aşağıdadır.

Tarih: 16.08.2018

...Psikoloژی... Dr. Öğr. Üyesi Emine Demirci Tok
Anabilim Dalı Başkanı

Sayı :

İmza

SINAV TUTANAĞI

Tez/Proje Sınav Jürimiz tarafından incelenen Yakınlardan Korkma Korkunlu Sıklama, Dışarı Dışarılar ve Bağlanmanın Narsistik Kişilik Özellikleri ile İlişkisi: Reddedilme başlıklı yüksek lisans / doktora tezi ile ilgili olarak jürimiz 16.08.2018 tarihinde toplanmış ve adı geçen öğrenciyi Tez/Proje Sınavına tabi tutmuştur. Sınav sonucunda adayın tezi hakkında OYÇOKLUĞU/OYBİRLİĞİ ile aşağıdaki karar verilmiştir.

KABÜL

Kabul Edilen Yüksek Lisans / Doktora tezi:

- i) Bilime yenilik getirmiştir
ii) Yeni bir bilimsel yöntem geliştirmiştir
iii) Bilinen bir yöntemi yeni bir alana uygulamıştır
iv) Uygulama yapmıştır (sadece Yüksek Lisans'ta geçerlidir)

RED

DÜZELTME *

Tez Sınav Jürisi	Unvanı ve Adı Soyadı
Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Emine Demirci Tok
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Zümrüt Gedik
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Cennet Sarıacık
Üye	
Üye	

Eki : Tez Değerlendirme Formu (Her bir jüri için).

* Tez sınavında düzeltme kararı verilmesi halinde jüri tarafından öngörülen düzeltmelere ilişkin bir jüri raporu eklenmelidir. Düzeltmeler için Ek süre her defasında en fazla yüksek lisans öğrencileri için 3 ay, doktora öğrencileri için 6 aydır.

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Yakınlıktan Korkma, Kendini Saklama, Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Bağlanmanın Narsistik Kişilik Özelliği İle İlişkisi: Reddedilme Duyarlılığının Aracı Rolü

Şeyma ELİBOL

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Psikoloji Anabilim Dalı

Bu tez çalışmasının temel amacı, büyüklenmeci ve kırılgan narsizm ile yetişkin bağlanma stilleri, reddedilme duyarlılığı, insan ilişkilerinde yakınlık kurma korkusu, kendini saklama eğilimi ve duygularını düzenlemekte güçlük çekme arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Ayrıca, yakınlıktan korkma değişkeninin ölçülmesi amacıyla, ‘‘Fear of Intimacy Scale’’ (Yakınlık Korkusu Ölçeği)’in Türkiye için geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması amaçlanmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının örneklemini, 18-23 yaş aralığında, Katip Çelebi Üniversitesinde okuyan 134 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcılara Sosyodemografik Bilgi Formu, Yakınlık Korkusu Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Çok Boyutlu İlişki Ölçeği ve Kendini Saklama Ölçeği uygulanmıştır. Verilerin analizinde Açıklayıcı Faktör Analizi ve Doğrulayıcı Faktör Analizi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, Fear of Intimacy Scale (Yakınlık Korkusu Ölçeği)’in Türkçe formunun güvenilir ve geçerli bir ölçüm aracı olduğu saptanmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasının örneklemini, İzmir’de yaşayan 18-60 yaş aralığındaki 236 yetişkin oluşturmaktadır. Genç yetişkin örneklemden veri toplanabilmesi için (18-24), kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak İzmir Katip Çelebi Üniversitesi’nin farklı bölümlerinde okuyan üniversite öğrencilerine ulaşılmıştır. 24-65 yaş arası örnekleme oluşturacak katılımcılara ulaşmak için ise, kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak, farklı cinsiyet, yaş, ekonomik düzey ve eğitim düzeyinden insanlara ulaşılmıştır. Bu çalışmada veri toplama amacıyla katılımcılara Demografik Bilgi Formu, Narsistik Kişilik Envanteri, Aşırı Duyarlı

Narsisizm Ölçeği, Yetişkin Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği, Yakınlık Korkusu Ölçeği, Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği, Yakın ilişkide Yaşantılar Envanteri-II ve Kendini Saklama Envanteri verilmiştir. İstatistiksel analizler için SPSS ve SOBEL analizine başvurulmuştur. Regresyon analizi sonuçlarına göre, büyüklenmeci narsizmin anlamlı yordayıcıları, reddedilme duyarlılığı, kaçınan bağlanma boyutu ve kendini saklama; kırılğan narsizmin anlamlı yordayıcıları, reddedilme duyarlılığı, duygu düzenleme güçlüğü, kaçınan bağlanma boyutu, kaygılı bağlanma boyutu, yakınlık korkusu ve kendini saklama olarak bulunmuştur. Aracılık analizi sonucuna göre ise, duygu düzenleme güçlüğü değişkeninin kaygılı bağlanma ile kırılğan narsizm arasında tam aracı rolü olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca, reddedilme duyarlılığı değişkeninin kendini saklama davranışı ile kırılğan narsizm arasında kısmi aracı rolü olduğu buumuştur. Elde edilen bulguların büyüklenmeci narsizm ve kırılğan narsizm ile ilişkileri literatür çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Büyüklenmeci Narsizm, Kırılğan Narsizm, Duygu Düzenleme Güçlüğü, Yakınlık Korkusu, Kendini Saklama, Bağlanma, Reddedilme Duyarlılığı

ABSTRACT

Master's Thesis

**The Relation of Narcissistic Personality Trait with Fear of Intimacy,
Self-Concealment, Emotion Regulation and Attachment: The Mediating
Role of Rejection Sensitivity**

Şeyma ELİBOL

İzmir Katip Çelebi University

Graduate School of Social Sciences

Department of Psychology

The main aim of this study was to investigate the associations between grandiose and vulnerable narcissism with adult attachment styles, rejection sensitivity, fear of establishing intimacy in human relations, self-concealment tendency and difficulty in regulating emotions. Furthermore, validity and reliability study of the Fear of Intimacy Scale for Turkey was conducted in order to assess the fear of intimacy variable. Sample of the validity and reliability study included 134 participants who were aged between 18-23 years and who were students in İzmir Katip Çelebi University. The Sociodemographic Information Form, Turkish version of the Fear of Intimacy Scale, Rosenberg Self-Esteem Scale, The Multidimensional Relationship Questionnaire and the Self-Concealment Scale were applied to the participants. Data were analyzed using Exploratory Factor Analysis and Confirmatory Factor Analysis. Results of the data analysis revealed that the Turkish version of the Fear of Intimacy Scale was reliable and valid. Sample of the other part of the study included 236 adult who were aged between 18-60 years and who lived in İzmir. In order to collect data from the young adult sample (18-24), students from different departments of İzmir Katip Çelebi University were reached through convenience sampling. The snowball

sampling method was used to reach participants who were aged between 24-65 years and who were drawn from different gender, socioeconomic status and level of education groups. The Sociodemographic Information Form, Narcissistic Personality Inventory, Hypersensitive Narcissism Scale, Rejection Sensitivity Questionnaire (Adult Version), Fear of Intimacy Scale, Difficulties in Emotion Regulation Scale, Experiences in Close Relationships-Revised and Self-Concealment Scale were applied to the participants. SPSS and SOBEL analysis were used for statistical analysis. Results of the regression analyses revealed that grandiose narcissism was significantly predicted by rejection sensitivity, avoidant attachment and self-concealment while vulnerable narcissism was significantly predicted by rejection sensitivity, difficulties in emotion regulation, avoidant attachment, anxious attachment, fear of intimacy and self-concealment. According to the results of mediation analysis, difficulties in emotion regulation had a full intermediary role between anxious attachment and vulnerable narcissism. It is also understood that the rejection sensitivity variable has a partial mediator role between self-concealment and vulnerable narcissism. The relevance of the research results to the grandiose narcissism and vulnerable narcissism was discussed according to the literature.

Keywords: Grandiose Narcissism, Vulnerable Narcissism, Difficulties in Emotion Regulation, Fear of Intimacy, Self-Concealment, Attachment, Rejection Sensitivity

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	i
TEZ SINAVI TUTANAK FORMU	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLO VE ŞEKİL DİZİNİ	xi
KISALTMALAR	xii
ÖNSÖZ.....	xiii
GİRİŞ	1
1. KONUYLA İLGİLİ LİTERATÜR.....	5
1.1. NARSİZM KAVRAMI	5
1.1.1. Kişilik Özelliği Olarak Narsizm.....	6
1.1.2. Boyutsal Olarak Narsizm	7
1.1.3. Patolojik Narsizm Türleri.....	11
1.1.4. Kişilik Bozukluğu Olarak Narsizm	13
1.1.5. Narsizm İle İlgili Araştırmalar	14
1.2. BAĞLANMA KURAMI.....	16
1.2.1. Bağlanma Kuramının Tarihi Gelişimi	16
1.2.2. Kuramsal Gelişim	17
1.2.3. Yetişkin Bağlanma Stilleri	21
1.2.4. Bağlanma Kuramı Üzerine Araştırmalar	22
1.2.5. Bağlanma Kuramı ve Narsizm	23
1.3. YAKINLIK KAVRAMI	25
1.3.1. Yakınlık Korkusu Kavramının Kuramsal Gelişimi	25
1.3.2. Yakınlık Korkusu Araştırmaları	27
1.4. DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜKLERİ	28
1.4.1. Bağlanma Stilleri ve Duygu Düzenleme	29
1.4.2. Duygu Düzenleme Araştırmaları	30

1.5. REDDEDİLME DUYARLILIĞI	30
1.5.1. Reddedilme Duyarlılığı Araştırmaları	32
1.6. KENDİNİ SAKLAMA	33
1.6.1. Kendini Saklama Araştırmaları	33
1.7. ARAŞTIRMANIN AMACI VE HİPOTEZLER	34
2. YÖNTEM.....	36
2.1. BİRİNCİ ÇALIŞMA	37
2.1.1. Örneklem.....	37
2.1.2. Veri Toplama Araçları	38
2.1.2.1. Demografik Bilgi Formu	39
2.1.2.2. Yakınlık Korkusu Ölçeği (YKÖ-Fear of Intimacy Scale)	39
2.1.2.3. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ-Rosenberg Self-esteem Scale)	39
2.1.2.4. Çok Boyutlu İlişki Ölçeği (ÇBİÖ-Multidimensional Relationship Scale)	40
2.1.2.5. Kendini Saklama Envanteri (KSE-Self Concealment Scale)	41
2.1.3. İşlem.....	41
2.1.4. İstatistiksel Analizler.....	42
2.2. İKİNCİ ÇALIŞMA.....	43
2.2.1. Örneklem.....	43
2.2.2. Veri Toplama Araçları	44
2.2.2.1. Demografik Bilgi Formu	44
2.2.2.2. Narsistik Kişilik Envanteri (NKE- Narcissistic Personality Inventory)	46
2.2.2.3. Aşırı Duyarlı Narsizm Ölçeği (ADNÖ-Hypersensitive Narcissism Scale)	47
2.2.2.4. Yetişkin Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği (YRDÖ-Adult Rejection Sensitivity Questionnaire)	47
2.2.2.5. Yakınlık Korkusu Ölçeği (YKÖ- Fear of Intimacy Scale)	48
2.2.2.6. Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği (DDGÖ-Difficulties in Emotion Regulation Scale)	49
2.2.2.7. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II Experiences in Close Relationships-Revised)	50
2.2.2.8. Kendini Saklama Envanteri (KSE-Self Concealment Scale)	50
2.2.3. İşlem.....	51
2.2.4. İstatistiksel Analizler.....	51
3. BULGULAR	52

3.1. BİRİNCİ ÇALIŞMA: YKÖ GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ANALİZLERİ	52
3.1.1. Güvenirlik Analizleri	52
3.1.2. Yapı Geçerliği Analizleri	54
3.1.3. Ölçüt Bağıntılı Geçerlik	54
3.2. İKİNCİ ÇALIŞMA: TEZ ANA VERİ ANALİZLERİ	56
3.2.1. Narsistik Kişilik Özellikleri ile Diğer Değişkenler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi	56
3.2.2. Regresyon Analizi Sonuçları	58
3.2.2.1. Büyüklenmeci Narsistik Kişilik Özelliğine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	58
3.2.2.2. Kırılgan Narsistik Kişilik Özelliğine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	60
3.2.2.3. Büyüklenmeci Narsistik Kişilik Özelliğine İlişkin Aşamalı Regresyon Analizi Sonuçları	62
3.2.2.4. Kırılgan Narsistik Kişilik Özelliğine İlişkin Aşamalı Regresyon Analizi Sonuçları	63
3.2.3. Aracılık Analizi Sonuçları	64
3.2.3.1. Kaygılı Bağlanma ile Kırılgan Narsizm Arasında Duygu Düzenlemenin Aracı Rolü	64
3.2.3.2. Kendini Saklama ile Kırılgan Narsizm Arasında Reddedilme Duyarlılığının Aracı Rolü	66
4. TARTIŞMA	68
4.1. BİRİNCİ ÇALIŞMA: YKÖ GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK BULGULARININ TARTIŞILMASI	68
4.2. İKİNCİ ÇALIŞMA: TEZ ANA KONUSUNA AİT BULGULARIN TARTIŞILMASI	70
4.2.1. Narsistik Kişilik Özellikleri ile Bağlanma Arasındaki İlişkiye ve Basit Doğrusal Regresyon Analizine Ait Bulguların Tartışılması	70
4.2.2. Narsizm ile Duygu Düzenleme Güçlüğü Arasındaki İlişkiye ve Basit Doğrusal Regresyon Analizine Ait Bulguların Tartışılması	73
4.2.3. Narsizm ile Reddedilme Duyarlılığı Arasındaki İlişkiye ve Basit Doğrusal Regresyon Analizine Ait Bulguların Tartışılması	75
4.2.4. Narsizm ile Yakınlık Korkusu Arasındaki İlişkiye ve Basit Doğrusal Regresyon Analizine Ait Bulguların Tartışılması	77
4.2.5. Narsizm ile Kendini Saklama Arasındaki İlişkiye ve Basit Doğrusal Regresyon Analizine Ait Bulguların Tartışılması	78

4.2.6. Büyüklenmeci Narsistik Kişilik Özelliğine İlişkin Aşamalı Regresyon Analizine Ait Bulguların Tartışılması	79
4.2.7. Kırılgan Narsistik Kişilik Özelliğine İlişkin Aşamalı Regresyon Analizine Ait Bulguların Tartışılması	80
4.2.8. Aracılık Bulgularının Tartışılması	81
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	84
KAYNAKÇA	86
EKLER.....	104
EK 1: Bilgilendirilmiş Onam Formu	99
EK 2: Demografik Bilgi Formu	100
EK 3: Narsistik Kişilik Envanteri Örnek Maddeler	102
EK 4: Kırılgan Narsizm Ölçeği Örnek Maddeler	103
EK 5: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği- Kısa Formu	104
EK 6: Çok Boyutlu İlişki Ölçeği Örnek Maddeleri	105
EK 7: Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği Örnek Maddeleri	106
EK 8: Yakın İlişkide Yaşantılar Envanteri	107
EK 9: Yetişkin Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği Örnek Maddeleri.....	110
EK 10: Kendini Saklama Ölçeği Örnek Maddeleri	111
EK 11: Sample Items of Fear of Intimacy Scale	112
EK 12: Yakınlık Korkusu Ölçeği Örnek Maddeleri	113

TABLO VE ŞEKİL DİZİNİ

TABLO 1. NARSİSTİK KİŞİLİK BOZUKLUĞU DSM-5 KRİTERLERİ	13
TABLO 2. KATILIMCILARIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ.....	38
TABLO 3. KATILIMCILARIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ.....	45
TABLO 4. MADDE ANALİZİ SONUÇLARI.....	53
TABLO 5. ÇALIŞMADA KULLANILAN ÖLÇEKLERİN BİRBİRLERİ İLE KORELASYONLARI.....	58
TABLO 6. REDDEDİLME DUYARLILIĞI İLE BÜYÜKLENMECİ NARSİZM ARASINDA YAPILAN BASİT DOĞRUSAL REGRESYON ANALİZİ SONUÇLARI	59
TABLO 7. KAÇINAN BAĞLANMA BOYUTU İLE BÜYÜKLENMECİ NARSİZM ARASINDA YAPILAN BASİT DOĞRUSAL REGRESYON ANALİZİ SONUÇLARI	59
TABLO 8. KENDİNİ SAKLAMA İLE BÜYÜKLENMECİ NARSİZM ARASINDA YAPILAN BASİT DOĞRUSAL REGRESYON ANALİZİ SONUCU	59
TABLO 9. REDDEDİLME DUYARLILIĞI İLE KIRILGAN NARSİZM ARASINDA YAPILAN BASİT DOĞRUSAL REGRESYON ANALİZİ SONUCU	60
TABLO 10. DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜĞÜ İLE KIRILGAN NARSİZM ARASINDA YAPILAN BASİT DOĞRUSAL REGRESYON ANALİZİ SONUCU.....	60
TABLO 11. KAÇINAN BAĞLANMA BOYUTU İLE KIRILGAN NARSİZM ARASINDA YAPILAN BASİT DOĞRUSAL REGRESYON ANALİZİ SONUCU	61
TABLO 12. KAYGILI BAĞLANMA BOYUTU İLE KIRILGAN NARSİZM ARASINDA YAPILAN BASİT DOĞRUSAL REGRESYON ANALİZİ SONUCU	61
TABLO 13. YAKINLIK KORKUSU İLE KIRILGAN NARSİZM ARASINDA YAPILAN BASİT DOĞRUSAL REGRESYON ANALİZİ SONUCU	62
TABLO 14. KENDİNİ SAKLAMA İLE KIRILGAN NARSİZM ARASINDA YAPILAN BASİT DOĞRUSAL REGRESYON ANALİZİ SONUCU.....	62
TABLO 15. BÜYÜKLENMECİ NARSİSTİK KİŞİLİK ÖZELLİĞİNE İLİŞKİN AŞAMALI REGRESYON ANALİZİ	63
TABLO 16. KIRILGAN NARSİSTİK KİŞİLİK ÖZELLİĞİNE İLİŞKİN AŞAMALI REGRESYON ANALİZİ	64
ŞEKİL 1. YKÖ DOĞRULAYICI FAKTÖR ANALİZİ MODELİ	55
ŞEKİL 2. KAYGILI BAĞLANMA İLE KIRILGAN NARSİZM ARASINDA DUYGU DÜZENLEMENİN ARACI ROLÜ	65
ŞEKİL 3. KENDİNİ SAKLAMA İLE KIRILGAN NARSİZM ARASINDA REDDEDİLME DUYARLILIĞININ ARACI ROLÜ.....	67

KISALTMALAR

- Narsistik Kişilik Bozukluğu (**NKB**)
- Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı (**DSM**)
- Yakınlık Korkusu Ölçeği (**YKÖ**)
- Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (**RBSÖ**)
- Çok Boyutlu İlişki Ölçeği (**ÇBİÖ**)
- Kendini Saklama Envanteri (**KSE**)
- Narsistik Kişilik Envanteri (**NKE**)
- Aşırı Duyarlı Narsizm Ölçeği (**ADNÖ**)
- Yetişkin Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği (**YRDÖ**)
- Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği (**DDGÖ**)
- Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (**YİYE-II**)
- Kaçınan Bağlanma (**KÇB**)
- Kaygılı Bağlanma (**KYB**)
- Kendini Saklama (**KS**)

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, bireylerin ilişkide sergiledikleri yakınlık korkusu, kendini saklama, duygu düzenleme güçlüğü tutumlarının ve bağlanma stillerinin narsistik kişilik ile ilişkisinin ve reddedilme duyarlılığının bu ilişkideki aracı rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Aynı zamanda yakınlık korkusu değişkeninin ölçülmesi amacıyla, Fear of Intimacy Scale (Yakınlık Korkusu Ölçeği)'in Türkiye geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır.

Öncelikle bu çalışmanın planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren sayın Dr. Öğr. Üyesi Emine Sevinç Tok'a sonsuz teşekkürlerimi sunmak isterim. Veri toplama aşamasında bana yardımcı olan arkadaşlarıma ve hayatımın her döneminde yanımda olup, desteklerini benden esirgemeyen aileme çok teşekkür ederim.

Şeyma Elibol

GİRİŞ

İnsanların hayata ve kendilerine dair beklentileri koşullar çerçevesinde değişim gösterdikçe, kişilik oluşumları da bundan etkilenmekte ve birtakım kişilik özellikleri de daha baskın hale gelebilmektedir. Türk kültüründe eskiden daha toplumsal bir yaklaşım hakimken, son zamanlarda bireyci bir yaklaşımın hakim olması da kişilerdeki farklı özelliklerin su üstüne çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Bu çerçevede, gerek kişilik özelliği olarak gerekse patolojik bir yapı olarak narsizm kavramının araştırılması, günümüz kişilik yapılarını tanıma konusunda katkı sağlayacaktır.

Narsizm kavramının kökeni, Yunan mitolojisinde sudaki yansımasına aşık olan ve ona ulaşma arzusuyla ömrünü geçiren Narcissus'un anlatıldığı hikayeye dayanmaktadır (İlkay, 2002). Sözlük anlamı olarak, kişinin kendi bedenine yönelttiği arzu ve haz olarak tanımlanan narsizm, Havelock Ellis tarafından psikolojik bir kavramı ifade etmek amacıyla ilk kez kullanılmıştır. Ellis (1898), özellikle kadınların cinsel hayranlık ve dürtülerini kendilerine yöneltme durumlarını tanımlamak amacıyla narsizm kavramını kullanmıştır.

Narsizm kavramı özellikle psikanalitik kuramcılar, nesne kuramcıları ve kendilik kuramcıları tarafından çalışılmaktadır. Narsizm kavramının daha detaylı incelenmesi ve tanımlanması ise, nesne kuramından etkilenen kendilik kuramcıları tarafından yapılmıştır. Kohut (1971) narsizmi, sağlıklı gelişimsel bir süreç olarak görmüş ve patolojik narsizmi bu gelişim devam ederken yaşanan duraksama süreci olarak ifade etmiştir (Kohut, 2015, s.42). Kernberg ise narsizmi, normal ve patolojik olarak ayırt etmektedir.

Kernberg normal narsizmi, kendine yapılan libidinal yatırım olarak tanımlamaktadır (Kernberg, 2012, s.273). Patolojik narsizm olarak üç yapıdan bahsetmektedir; normal çocuksu narsizme belli ölçüde saplanma ya da gerileme, kendiliğin çocuksu bir nesneyle patolojik özdeşleşmesinin olduğu ve kendiliğin bu nesnelere yansıtılması, son olarak da en ciddi patolojik narsizm türü olarak narsistik kişilik karakteristiğini tanımlamaktadır.

Patolojik narsizm ile ilgili literatür incelemesi yapıldığında, narsizm kavramı çok boyutlu halde değerlendirilebilmesine rağmen, büyüklenmeci ve kırılgan olmak üzere iki boyutta ele alınmasının yeterli olduğu ifade edilmektedir. Büyüklenmeci narsizm ile ilgili grandiyozite, teşhircilik, hak görme, küstahlık, haset, dikkat çekme arzusu, aşırı talepkarlık, diğerlerinin ihtiyaçlarını görmeme ve kaygı düzeyinin düşük olması gibi özellikler tanımlanmaktadır (Akhtar ve Thomson, 1982; Wink, 1991). Kırılgan narsizm için ise, bu özelliklerin zıt kutbu gibi görülebilecek aşırı alçak gönüllülük, eleştiriye hassasiyet, yüksek kaygı düzeyi, çekingenlik, devamlı stres altında olma, acı çektiğini düşünme (suffering) ve diğerleri ile kurulan yakın ilişkilerde fark edilebilecek kendilikle ilgili büyüklenmeci beklentiler gibi özellikler tanımlanmaktadır (Akhtar ve Thomson, 1982; Wink, 1991).

Narsizm, son yıllarda sadece bir patoloji olarak klinik psikolojinin çalışma konusu olmaktan çıkmış, kişilik psikolojisi ve sosyal psikologların da ilgisini çekmeye başlamıştır. Sosyal psikoloji ve kişilik psikolojisi perspektifinden narsizm, klinik psikoloji perspektifinden farklı olarak, patolojik açıdan tanımlanması gerekmeyen bir kişilik özelliği (trait) olarak görülmektedir (örn; Emmons, 1987; Morf ve Rhodewalt, 2001) ve herkesin narsizm sürekli boyutu (spektrum) üzerinde bir puana sahip olduğu kabul edilmektedir (Foster ve Campbell, 2007). Bu bakış açısının ortaya çıkmasında başta Kohut olmak üzere pek çok kuramcının etkisi büyük olmuştur (Kohut, 2015, s.56; Kans, 2003). Bir bozukluk olarak tanımlanmaması nedeniyle narsizmi oluşturan özelliklerin “normal narsizm” olarak adlandırıldığını görmek de mümkündür (Sedikides, Rudich, Gregg, Kumashiro ve Rusbult, 2004).

Her bireyin beğenilme, takdir edilme, sevilme, itibar gösterilme gibi ihtiyaçları bulunmaktadır. Bunlar narsistik ihtiyaçların bir kısmını oluşturmaktadır. Normal narsizme sahip bireylerin kendilik algılamaları ve özgüvenleri dışarıdan gelen olumsuz eleştiriler ve tutumlarla yara alsa bile, bu yaralanma en aza indirgenmektedir. Kişi, çevresindekileri narsistik ihtiyaçlarını doyuracak bir nesne olarak görmemektedir fakat patolojik narsizmde, kişi ilişkilerini tamamıyla bu ihtiyaçlarını karşılamak üzere

kurmaktadır. Kişi, diğer bireylerin yorumlarını önemsemeyen, yüksek bir özgüvene ve olumlu bir kendilik algısına sahipmiş izlenimi sergilese de kendi içerisinde tamamen dıştan gelen yorumlara bağımlıdır (Masterson, 2014, s.117).

Narsizmin etiyojisi ile ilgili açıklamalar incelendiğinde, hem Kernberg'in hem de Kohut'un ebeveyn-çocuk ilişkisi bağlamındaki ilişkilendirmelere yer verdikleri görülmektedir. Diğer araştırmacıların çalışmalarında da çocukluk döneminde aileleri tarafından ihtiyaçları karşılanmamış olan bireylerin, narsizm özelliklerini daha baskın olarak sergiledikleri belirtilmektedir (Morf ve Rhodewalt, 2001). Ebeveyn-çocuk ilişkisini en kapsamlı anlatan kuram ise, bağlanma kuramıdır. Bowlby'nin bağlanma kuramında, çocukların kendilerine ve ilişkilerine ait geliştirmiş olduğu zihinsel modeller, onlar için önemli olan kişiler tarafından memnun edilip/edilmeyeceği, ihtiyaçlarının karşılanıp/karşılanmayacağı ve reddedilip/reddedilmeyecekleri hakkındaki beklentilerini içermektedir. Bu beklentilerine kendine bakım veren birey tarafından olumsuz karşılık verildiğinde kişi güvensizlik ve endişe dayanaklı bir model geliştirmektedir. Bu durum, ilerideki ilişkilerinde yoğun duygu karmaşaları yaşamalarına ve şüpheli tutum sergilemelerine yol açmaktadır. Narsizm gelişiminde ebeveyn-çocuk ilişkisinde yaşanan sorunlu durumların önemini belirtilmesinden yola çıkılarak, narsistik bireylerin gelecekteki ilişkilerinde bu sorunlu yapıları taşıdıkları belirtilmektedir (Downey ve Feldman, 1996).

Bağlanma kuramı ile ilgili literatür incelendiğinde; yakınlık korkusu, reddedilme duyarlılığı, kendini saklama ve duygu düzenleme güçlüğü gibi romantik ilişkilerdeki psikolojik değişkenlerin etiyojilerinin de bağlanma kuramıyla ilişkilendirildiği görülmektedir. Günümüzde artan narsizm kavramı kullanımı ve patolojik olmayan narsizm çalışmalarının yoğunlaşmasıyla birlikte, narsistik kişilerin romantik ilişkilerdeki tutumları da merak edilen alanlardan birini oluşturmaktadır. Narsistik düzeyler ve çeşitli psikolojik değişkenlerin incelenmesi, bu ilişkilerin romantik ilişkiler üzerindeki etkilerinin saptanması, hem bu bireylerin daha iyi tanımlanmasına hem de

yaşantısal sorunlarının çözüme yönelik daha doğru yardım stratejileri geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Narsizm ve bağlanma stilleri daha önce bir çok çalışmada incelenen de bu araştırmada yer alan değişkenlerle birlikte ele alınmamıştır. Ayrıca yapılan çalışmaların çoğunda, narsizmin sadece büyüklenmeci özellikleri dikkate alınarak çalışmalar yürütölmüştür. Bu araştırma içerisinde ise narsizm, hem büyüklenmecilik hem de kırılganlık boyutu bağlamında incelenecektir.

1. KONUYLA İLGİLİ LİTERATÜR

1.1. NARSİZM KAVRAMI

Narsizm kavramı ilk olarak Havelock Ellis (1898) tarafından, Yunan mitolojisinde yer alan Narkissos'un, sudaki yansımasına aşık olması ve ömrünü ona ulaşma arzusuyla geçirmesi sonucunda suda boğularak ölmesi mitolojisinin ele alınmasıyla ortaya çıkmıştır. Otoerotizm kavramı, Narkissos ile bağdaştırılarak ifade edilmiştir.

Ellis'e göre otoerotizm, kişinin kendisine yönlendirdiği cinsel arzu olarak tanımlanmıştır (Ellis, 1898). Sonrasında Näcke (1899), Ellis'in makalesinin Almanca çevirisini yaparken, narsizm terimine yer vererek, terimi ilk kullanan kişi olmuştur. Ellis (1898) ise, cinsel bir sapkınlığı ifade etmek için Narkissos mitolojisiyle ilişki kuran ilk kişi olmuştur (Symington, 1993). Sadger (1908/1910), kendini sevmenin cinsel sevginin olgunlaşmasında bir aşama olduğundan söz etmiştir. Narsizmi, çocukluk döneminde kendine değer verme ve yetişkinlik döneminde benlik-sevgisinin normal aşaması olarak tanımlamıştır. Bu duruma saplanma ve aşırı dışa vurma durumunun ise patolojik olduğunu belirtmiştir (Morrison, 1986).

Otto Rank (1911) narsizmi; kibir ve kendine hayranlık olarak betimlemiş ve bu hayranlığı savunma mekanizması ile bağlantılı olarak değerlendirek, gelişimin normal aşaması olarak tanımlamıştır. Daha sonrasında Freud, birçok konudan bahsederken narsizm kavramını da farklı şekillerde ele almıştır. İlk olarak homoseksüel erkeklerin gelişiminde bir aşama olarak, "*Cinsellik üzerine üç deneme*" (1910) makalesinde dipnot kısmında bahsetmiştir. 1911 yılında narsizmi; "Erken libidinal gelişim döneminde, otoerotizmin normal bir aşamasında, kişinin libidinal nesne olarak benliğini seçmesi" ifadeleriyle tanımlamıştır (Freud, 1953).

1.1.1. Kişilik Özelliği Olarak Narsizm

Jones (1913/1951), ‘‘Tanrı Kompleksi’’ olarak tanımladığı patolojik karakter ile narsizmi ele almıştır. Jones bu karakteri; ilgisiz, ulaşılamaz, kibirli, kendini aşırı beğenen, teşhirci, her şeye gücünün yeteceğini düşünen özelliklere sahip bir yapı olarak tanımlamıştır (Jones, 1951). Walder (1925), narsistik kişiliği; küçümseyen, kendini diğlerlerinden üstün hisseden, kendine hayranlıkla meşgul olan, empati yoksunluğu gösteren, ilişkilerinde duygusal yakınlık ve cinselliği birleştirmek yerine sadece fiziksel arzuya önem veren kişiler olarak belirtmiştir. Freud (1931), ‘‘narsistik libidinal tür’’ kavramını; bağımsız, dışadönük, saldırgan, sevmeyi başaramayan ya da yakın ilişki kuramayan kişileri tanımlarken kullanmıştır. Reich (1933/1949), Freud’un fallik-narsistik karakter gözlemine dayanarak narsistik karakteri; kendine aşırı güvenen, kendini beğenen, kibirli, soğuk ve saldırgan özelliklerle betimlemiştir. Horney (1939), narsistik benliği; gerçekçi olmayan ve şişirilmiş benlik saygısı olarak tanımlayarak, benlik değerinin temsili olan benlik saygısı ile narsistik benlik arasındaki ayrıma dikkatleri çekmiştir.

Reich (1960) narsizmin, kişinin incinebilme hissine karşı göstermiş olduğu savunmacı bir yaklaşım olduğunu ve erken travmatik deneyimlerin tekrarlanması sonucu kişinin benlik kavramını düzenleme yeteneğinden yoksun olduğunu belirtmiştir. Kişinin benliğini düzenlemeye çalıştığında, güvenli, güçlü ve diğlerlerinden üstün bir benliğe sahip olduğunu hissettiği korumacı ve büyüklenmeci fantezi dünyası içerisine girdiğini vurgulamıştır. Winnicott (1965) tarafından ise, gerçek ve sahte benlik kavramı birbirinden ayırt edilerek, narsistik kişilik büyüklenmeci sahte benlik ile savunmacı kişi olarak tanımlanmıştır.

Tartakoff (1966), zihinsel ve sanatsal olarak yetenekli, hayranlık uyandıran, özel ve güçlü biri olma hayaline sahip kişilerden bahsederken ‘‘Nobel ödülü kompleksi’’ terimini kullanarak narsistik bir yapıyı tanımlamıştır. Bu kişilerin başarı odaklı ve başarısızlıklarını kanıtlayıcı şeylere karşı aşırı hassas olduklarını vurgulamıştır. Volkan (1979)’ın ‘‘cam baloncuk hayali’’ kavramı ile betimlediği; kendine yetebilme hayaliyle

çevrili, görünmeyen bir duvara sahip olduğunu düşünen kişileri tanımlaması da narsistik kişilikle uyumlu görülmüştür. Bu kişilerin davranış motivasyonlarının benzersiz ve zarar görmeyen biri olma fikrine dayandığını ve kişinin betimlenen cam baloncuk hayaliyle büyüklenmeci benliğini sürdürmeyi hedeflediğini ifade etmiştir. Cam baloncuk hayaline sahip kişiler, ilişkilerinde ilgisiz ve duygusal içerikten yoksun olarak karakterize edilmiştir.

Jones (1913/1951) ve Akhtar (1989/1997) “çekingen narsistik kişilik” kavramını; büyüklenmeci taleplerini gizleyen, mütevazı görünen, yüksek ahlaki değerlere sahip, empati yetersizliklerinin farkında, yardımsever, şükran duyulan, diğerlerine karşı ilgili davranan ve büyüklenmeci istekleri ortaya çıktığında, kendilerini utanmış hisseden kişileri tanımlamak için kullanmıştır. Cooper (1981) “narsistik-mazoşistik karakter” yapısı olarak; aşağılanmaktan, hayal kırıklığından ve acı çekmekten haz duyma özelliklerini sıralamıştır. Bu şekilde, kişilerin daha fazla incinmemek ve benlik saygısına tehdit oluşturacak unsurları yok etmek amacıyla bir korunma yolu geliştirdiklerini belirtmiştir. Son olarak Masterson (1993) “kapalı narsisizm” terimini; kendi büyüklenmeciliklerini özel olarak seçtikleri ve herşeyi yapabilme gücüne sahip olduğunu düşündükleri kişi vasıtasıyla gideren ve o kişi sayesinde yetersizlik/aşağılanma hissini gizleyen kişiler için kullanmıştır.

1.1.2. Boyutsal Olarak Narsizm

Narsizm kavramı ile ilgili literatürde normal ve patolojik olmak üzere iki boyut ele alınmaktadır. Sosyal psikoloji ve kişilik psikolojisi kuramcıları narsizmi, normal kişilik özelliği olarak ele alırken, klinik psikoloji kuramcıları daha çok patolojik yapısına dikkatleri çekmektedirler.

Narsizmi bu iki boyutuyla ayrıntılı şekilde inceleyen ilk kuramcılar, Kohut ve Kernberg’dir. Kohut (1971) narsizmi, sağlıklı gelişimsel bir süreç olarak görmüş ve patolojik narsizmi bu gelişim devam ederken yaşanan duraksama süreci olarak ifade etmiştir. Narsizmi büyüklenmeci kendilik ve idealleştirilmiş ebeveyn imagosu terimleri çerçevesinde incelemiş ve idealleştirmenin narsizmin gelişimine giden iki ana yoldan biri olduğunu

ifade etmiştir (Kohut, 2015, s.51). Kohut (1971)'a göre, birincil narsizmde meydana gelen bozulmadan sonra çocuk, mükemmellik arzusunu kendilik nesnesine yani ideal ebeveyn imagosuna aktarmaktadır (Kohut, 2015, s.50).

Bu sayede çocuk, her şeye gücü yetebilme arzusunu ebeveynleri aracılığıyla gerçekleştirmeye başlamaktadır. Ödipal dönemde ise, idealleştirdiği nesnelere karşı daha gerçekçi bir algıya sahip olarak, onların eksik yönlerini görmeye başlamaktadır. Bunun sonucunda, narsistik yatırımını yavaş yavaş nesneden geri çekmeye ya da idealleştirilmiş nesneyi içselleştirmeye başlamaktadır. Dönemle uyumlu olarak çocuğun yaşadığı düş kırıklığı, ödipal nesne'nin çocuğa yönelmiş olduğu buyruklar, yasaklar, övgüler ve cezalar içselleştirilerek, üstben inşasına katkı sağlamaktadırlar. Bu sayede nesnenin temsilleri üstben'e aktarılarak, işlevsel bir ruh-içi yapı oluşumu sağlanmaktadır (Kohut, 2015, s.56). Kohut'un bahsetmiş olduğu diğer önemli durum da üstbenin ödipal nesnenin kütleli olarak içselleştirilmiş hali olması ve ben kavramının da preödipal nesnenin özelliklerinin içselleştirilmesiyle meydana gelmiş olmasıdır. Yani çocuk ödipal nesnenin; seven, onaylayan, ceza veren yönlerini içselleştirerek, üstben oluşumunu gerçekleştirmektedir. Preödipal nesnenin ise; seven, onaylayan, ceza veren yönlerini içselleştirerek, ben kavramının oluşumunu tamamlamaktadır (Kohut, 2015, s.57).

Kohut'un incelediği diğer bir kavram ise, büyüklenmeci benlik yapısıdır. Çocuk, başlangıçta her şeye gücü yetebilme fantazisine sahiptir. Bu fantezilerini narsistik-teşhirci biçimde dışa vurmaktadır. Ebeveynin çocuğun bu tutumuna katılıp, onu uygun şekilde aynalaması sonucunda ise, çocuk eksiklerinin-sınırlılıklarının farkına varmaktadır. Bu sayede çocuk, büyüklenmeci benliğe saplanıp kalmak yerine sağlıklı narsistik ihtiyaçlarının bütünleştiği bir benlik yapısı oluşturmaktadır (Kohut, 2015, s.105)

Kohut'un narsizmi içgüdüsel yatırımın niteliğine (libidinal dürtü) göre tanımlamasına karşın Kernberg, normal ve patolojik narsizmi tanımlamak için nesne ilişkilerindeki libidinal ve saldırgan dürtü türevlerindeki değişimlerin bütün olarak incelenmesi gerektiğini belirtmektedir (Kernberg, 2012, s.234). Kernberg, normal ve patolojik narsizm arasındaki farklılığa

değınmekte ve sınır durum kişilik örgütlenmesi çerçevesinde narsizmi bir bozukluk olarak ele almaktadır. Normal narsizm tanımlamasında Hartmann (1950) ile aynı görüşü paylaşarak, bu süreci kendiliğe libidinal yatırım yapılması olarak tanımlamaktadır. ‘Buna göre kendilik, birden çok kendilik temsilinden ve bunlarla bağlantılı duygu yatınlıklarından oluşan ruh-içi yapıdır. Kendilik temsilleri, kişinin önem taşıyan başkalarıyla gerçek ilişkilerde ve bu kişilerin iç temsilleriyle, yani nesne temsilleriyle fantazideki etkileşimlerde kendini algılayışını yansıtan duygusal-bilişsel yapılardır’ (Kernberg, 2012, s.272). Kendiliğın, nesne temsillerinin iyi-kötü bileşeninden, libidinal yatırım ve saldırgan yatırımının bütününden oluşan bir yapı olduğunu belirtmektedir.

Kernberg (1975)’in anlatımına göre, ‘Normal narsizm, daha sonra libidinal yatırım yapılan kendilik ve nesne imgelerinin gelişeceği, başlangıçta ayrışmamış olan kendilik ve nesne imgelerine libidinal yatırımdan kaynaklanmaktadır.’ Sonrasında ise, kendilik imgelerinin hakim olduğu libidinal ve saldırgan yatırımların bileşeninden oluşan, bütünleşmiş kendilik oluşumu meydana gelmektedir (Kernberg, 2012, s.245). Kernberg (1975), normal narsizm tanımlamasını yaparken, libidinal yatırımı etkileyen ruh-içi yapılara ve dış faktörlere yer vermektedir. Ruh-içi yapılar, ideal kendilik/ben amaçları, nesne temsilleri, üstben faktörleri ve içgüdüsel/bedensel faktörler olarak sıralanmaktadır. İdeal kendilik/ben amaçları; benin içindeki bilinçdışı bilinç öncesi ve bilinçli ben amaçları kapsamında, kendilik yapısının sınıandığı, amaç düzeyini temsil eden yapılar olarak ifade edilmektedir. Nesne temsilleri ise, ‘Kendilik değerin ayarlanmasında, yani narsistik kaynaklar ya da kendiliğe libidinal yatırım sağlanmasında yer alan diğer bir ben yapısı, bütünleşmiş kendilikle yakın ilişkide bulunan iç nesnelere, ya da nesne temsilleri dünyasıdır’ ifadeleriyle, Kernberg (1975) tarafından tanımlanmaktadır.

Üstben faktörlerinde iki temel yapıya dikkat çekilmektedir. İlki, üstbenin talepleri ve cezalandırması çerçevesinde kendilik yapısını eleştirel olarak değerlendirerek kendilik değerin ayarlayan yapısıdır. Diğerisi ise, kendilik değerin ayarlanmasında rol oynayan ben idealidir. Ben ideali,

bebeklikten itibaren üstben tarafından içselleştirilen, ideal nesne ve ideal kendilik imgelerinin bütünleşmesidir. Kendilik yapısının taleplerine uygun davranan ben ideali vasıtasıyla kendilik değerinin arttırıldığı vurgulanmaktadır. İçgüdüsel ve bedensel faktörlerden bahsederken, id ile bağlantılı yapılara değinilmektedir. “Temel içgüdüsel ihtiyaçlar karşılandığı ve kendilik iç ihtiyaçlarını çevrenin gereklilikleriyle tatminkar bir şekilde uzlaştırılabildiği zaman, kendilik değerinde bir artış olmaktadır. Normal narsizmin, kendiliğin ve içsel yapıların bütünlüğü ile libidinal ve saldırgan dürtü türevleri arasındaki dengeye bağlı olduğu belirtilmektedir” (Kernberg, 2012, s.275-76).

Patolojik narsizmin tanımlanmasında ise, nevrotik çatışmalara dikkat çekilmektedir. Yaşanan nevrotik çatışmaların daha önce bahsedilen kendilik yapıları ve bu yapılar arasındaki ilişkileri de olumsuz etkilediği belirtilmektedir. “Cinsel itkilere karşı patolojik derecede ciddi yasaklamalar, kendiliğin dış nesnelere çatışmalı ilişkilerinde, kendilik üzerinde aşırı üstben baskılarında ve benin yüceltme potansiyelinin azalmasında yansımaktadır. Bunların hepsi de benliğin libidinal yatırımına ulaşılabilirliğini çeşitli yollardan etkilemektedir” (Kernberg, 2012, s.278). Kernberg, bu durum sonucunda nispeten bütünleşmiş kendilik yapısına ve nevrotik çocuksu çatışmalara saplanma ya da gerilemenin görülebileceğine ve bunun normal narsizmin engellenmesini temsil ederek, en hafif narsistik bozukluk biçimini oluşturacağına değinmektedir. Daha ciddi görülen narsistik bozuklukta ise, kişinin patojenik olarak içselleştirmiş olduğu nesneye bağlı olarak kendiliğini biçimlendirdiği ve kendilik özelliklerini bu nesneye yansıtarak patolojik özdeşim kurduğu yönündeki görüşünü, vakaları örnek göstererek aktarmıştır. Kernberg (1975), en ciddi narsistik patoloji türünün, “İlişkinin artık kendilik ve nesne arasında değil, ilkel patolojik büyüklenmeci bir kendilik ve bu büyüklenmeci kendiliğin nesnelere geçici yansıtılışı arasında olduğunu” belirtmektedir. Bu durumun, patolojik narsizm karakteristiğini oluşturduğunu ifade etmektedir (Kernberg, 2012, s.280).

Kernberg’in normal ve patolojik narsizmin ayrımını kesin bir şekilde ifade etmesinin ardından, Masterson (1988) da yapmış olduğu

tanımlamalarla, bu ayrıma katkıda bulunmuştur. Masterson'a (1988) göre normal narsizm; kişinin isteklerini, ihtiyaçlarını ve kendilik kapasitelerini fark ederek, hayatta kalma ve doyum alma süreçlerine katkı sağlayan sağlıklı bir yapıdır. Her bireyin beğenilme, takdir edilme, sevilme ve itibar gösterilme gibi ihtiyaçları bulunmaktadır. Bunlar narsistik ihtiyaçların bir kısmını oluşturmaktadır. Normal narsizme sahip bireylerin kendilik algılamaları ve özgüvenleri dışarıdan gelen olumsuz eleştiriler ve tutumlarla yara alsa bile bu yaralanma en aza indirgenmektedir. Kişi, çevresindekileri narsistik ihtiyaçlarını doyuracak bir nesne olarak görmemektedir. Fakat patolojik narsizmde kişi, ilişkilerini tamamıyla bu ihtiyaçlarını karşılamak üzerine kurmaktadır. Diğer bireylerin yorumlarını önemsemeyen, yüksek bir özgüvene ve olumlu bir kendilik algısına sahipmiş izlenimi sergilese de kendi içerisinde tamamen dıştan gelen yorumlara bağımlıdır. Ayrıca bu kişilerin, yetersiz, parçalanmış bir kendilikle ilişkili olarak altta yatan öfke ve depresyonu hissetmemesi için oluşturduğu şişirilmiş sahte bir benliğe sahip oldukları da vurgulanmaktadır (Masterson, 2014).

1.1.3. Patolojik Narsizm Türleri

Patolojik narsizm ile ilgili literatür incelemesi yapıldığında farklı tanımlama ve sınıflandırmalar olsa da araştırmacılar, büyüklenmeci ve kırılabilir olmak üzere iki tür narsizmi ele almaktadırlar. Cooper (1981), Akhtar ve Thomson (1982), Gabbard (1989) ile Wink (1991) gibi araştırmacılar tarafından "açık" ve "gizli" narsizm olarak tanımlanan türler de büyüklenmeci ve kırılabilir narsizm özelliklerini kapsamaktadırlar. Açık narsizm; büyüklenmeci, ilgisiz, dikkat arayışında olan, teşhirci, kendini beğenen ve vurdumduymaz gibi özelliklere sahip narsistik kişileri tanımlamak için kullanılmaktadır. Gizli narsizm ise; kırılabilir, aşırı hassas, çekingen, dışarıya karşı mütevazı ve diğerlerini önemseyen özelliklere sahip narsistik kişiler için kullanılmaktadır (Levy, 2012). Gabbard (1989), bu kişileri utangaç ve gizli büyüklenmeci, göz önünde olmaktan kaçınan ve önemsiz şeylere karşı bile çok hassas olan kişiler olarak tanımlamaktadır. Bu iki türün birbirinden tamamen farklı özelliklere sahip olmasına karşın, aşırı

kendini düşünmenin ve büyüklenmeci beklentilere sahip olmanın iki türün ortak özellikleri olduğunu belirtmektedir. Geçmiş yıllarda farklı narsistik tipler de tanımlanmıştır.

Bursten (1973), arzu, paranoyak, manipülatif ve fallik-narsist olmak üzere dört tip narsizm tanımlamıştır. Arzu tipi; son derece bağımlı, hayal kırıklığına meyilli, ilgiye ihtiyaç duyan, sürekli doyurulma ihtiyacı olan kişilik tipi olarak tanımlanmaktadır. Paranoyak tip; aşırı hassas, sert, şüpheli, kıskanç, tartışmacı, kendi önemini vurgulayan ve diğerlerini suçlayan özelliklere sahip olmakla betimlenmektedir. Manipülatif tipteki kişiler; aldatıcı ve küçümseyicidirler, aldatmaları başarıya ulaştığında keyif duymaktadırlar. Fallik- narsistik tip ise; güçsüz olmaktan utanan, rekabetçi, baskın erkeksi tavırlara sahip, saldırgan ve kibirli olarak tanımlanmaktadır.

Millon (1989,1996,1998) altı narsistik kişilik tipi tanımlamaktadır. Normal narsistik tip; kendine güvenen, rekabetçi ve çekici kişilerdir. Prensipsiz narsistik tip; sahtekar, sömürücü ve vicdansızdır. Aşık narsistik tip; "Don Juan" ya da "Casonova" olarak tabir edilen, erotik, teşhirci ve tahrik edici özelliktedir ve diğerleriyle samimi ikili ilişki kuramamaktadır. Telafi edici tip ise; yüksek benlik-değeri imajı ve üstünlük sergileyen kişiler olarak kendini göstermektedir. Temelde boş, güvensiz ve güçsüzdürler. Elit tip; üstün hayranlık arayışında, toplumun üst tabakasında olmayı seven ve övünmeyi seven kişilerdir. Fanatik tip; her şeye gücü yetme yanılmasına dayanarak, paronaya eğilimindedir. Değersiz oldukları gerçeğiyle savaşır, büyüklenmeci fantazileri vasıtasıyla benlik saygılarını yeniden inşa etmeye çalışırlar.

Sonuç olarak, alanyazın incelendiğinde narsizme ilişkin farklı tiplerin zaman içinde tanımlanmış olduğu gözlenmektedir. Geçmişten günümüze tanımlanan narsistik karakter özelliklerine bakıldığında, hepsinin narsizmin büyüklenmeci ya da kırılğan özelliklerinin şemsiyesi altında toplandığı görülmektedir.

1.1.4. Kişilik Bozukluğu Olarak Narsizm

Narsizm kavramı, ‘‘Narsistik Kişilik Bozukluğu’’ (NKB) olarak klinik tanı kriterleriyle birlikte ilk kez 1980 yılında, Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı’nın 3.baskısında (DSM-III) yer almıştır. Buradaki kriterlerin belirlenmesinde, Kohut, Kernberg ve Millon gibi araştırmacıların fikirlerinden yararlanılmıştır. Sonrasında yapılan araştırmaların katkılarıyla DSM-III-R, DSM-IV ve DSM-5’de tanı kriterleri yeniden biçimlendirilmiştir (Levy, Ellison ve Reynoso, 2011). DSM-5 (2011) kişilik bozukluklarını, kişiliğin işleyişinde bozulmalara yol açan ve patolojik kişilik özelliklerinin varlığının esasına dayanan özellikler olarak tanımlamıştır. Narsistik Kişilik Bozukluğuna, B kümesi kişilik bozuklukları içerisinde yer verilmektedir. DSM-5 Narsistik Kişilik Bozukluğu kriterleri Tablo 1’de sunulmuştur (APA, 2013).

Tablo 1. Narsistik Kişilik Bozukluğu DSM-5 Kriterleri

Aşağıdakilerden beşi (ya da daha çoğu) ile belirli, erken erişkinlikte başlayan ve değişik bağlamlarda ortaya çıkan, büyülenme (düşlemlerde ya da davranışlarda), beğenilme gereksinimi ve eşduyum yapamama ile giden yaygın bir örüntü:

1. Kendi önemi hakkında büyülenmeci mantığa sahip olmak,
  2. Sınırsız başarı, zeka, güzellik ve mükemmel aşk ile ilgili düşüncelere bağımlılık
  3. Kendisinin olağanüstü ya da mükemmel olduğuna inanmak ve ancak kendi gibi mükemmel kişiler tarafından anlaşılabilceğine ya da onlarla iletişim kurabileceğine inanmak
  4. Aşırı hayranlık duyulan biri olma arzusu
  5. Sürekli hak sahibi olma hissi (istediği her şeyin yapılması gerektiği inancı)
  6. Kişilerarası ezici davranışlar sergileme
  7. Empati yoksunluğu
  8. Sıklıkla başkalarını kıskanmak ya da başkalarının onu kıskandığına inanmak
  9. Bencil ya da kibirli davranışlar ve tutumlar sergilemek
-

DSM-5 (2011), kimlik ve benlik-denetimi gibi kişisel işleyişlerdeki bozulmaların bilinmesinin narsistik kişilik bozukluğu teşhisi için önemli olduğunu vurgulamaktadır. Narsistik kişilerin, benlik değerini, kimliğini ve özgüvenini inşa etmek için başkalarıyla konuşurken aşırı derecede kendisinden bahsetmeleri, şişirilmiş, sönmüş ya da bu ikisi arasında dalgalanan benlik algısına bakılmaksızın abartılmış bir benliğe sahip olmaları ve duygu düzenlemedeki dalgalanmaları kimlik alanındaki bozulmaları yansıtmaktadır. Diğerlerinin onayını almak için hedef belirlemeleri ve benlik ile ilgili farkındalığa sahip olmamaları, çok yüksek ya da çok düşük kişisel standartlara sahip olabilmeleri benlik-denetimi alanındaki bozulmayı işaret etmektedir. DSM-5 (2011), narsistik kişilerin kişiler arası ilişkilerdeki bozukluklarını da empati ve yakınlık çerçevesinde ele almaktadır. Empati alanındaki bozulmalar, diğerlerinin duygularını ve ihtiyaçlarını anlamaktan yoksun, kendilerinin diğerleri üzerindeki etkisini aşırı abartılı görmeyle karakterize edilmektedir. Narsistik yakınlık ise, sık ve yüzeysel, samimi ikili ilişkiden uzak, ilişkiyi kendini merkez alarak ve kendi doyumunu için kullanarak sürdürme olarak tanımlanmaktadır. Patolojik özellik olarak, narsizmdeki dikkat arayışı ve büyüklenmecilik özelliklerine dikkat çekilmektedir (Vaknin, 2013).

1.1.5. Narsizm İle İlgili Araştırmalar

Narsizm ile ilgili literatür incelendiğinde farklı değişkenlerle birlikte ele alınan zengin çalışma içeriklerine ulaşmak mümkündür. Sosyal psikoloji, kişilik psikolojisi, klinik psikoloji ve endüstri psikolojisi gibi birçok farklı alanda yapılan çalışmalara rastlanmaktadır. Bu kısımda, narsizmin farklı değişkenlerle ele alındığı araştırmalara değinilmiştir. Narsizmin, yakınlık korkusu, kendini saklama, duygu düzenleme güçlüğü, bağlanma ve reddedilme duyarlılığı değişkenleriyle birlikte incelendiği çalışmalara ise ilgili kısımlarda yer verilmiştir.

Narsizm, benlik saygısı ve savunmacı benlik gelişimi arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada, narsizmin büyüklenmeci kendilik gelişimi ile pozitif ilişkisinin olduğu, narsizmin hem savunmacı hem de savunmacı

olmayan benlik saygısı ile pozitif ilişkisinin olduğu ayrıca, yetki ve öz yeterlilik ile kendini beğenmenin savunmacı olmayan benlik saygısını yordadığı sonucuna ulaşılmıştır (Raskin, Novacek ve Hogan, 1991).

Narsizm ve değer tercihleri arasındaki ilişkinin incelenmesini kapsayan çalışmada, güç, başarı, hazcılık, uyarılma, özdenetim ve evrensellik özelliklerinin narsizm ile pozitif ilişkiye sahipken, yardımseverlik ve güvenlik özelliklerinin negatif ilişkiye sahip olduğu sonucu elde edilmiştir (Güngör, Ekşi ve Arıca, 2012). Narsizm kavramı, bu çalışmalarda kişilik özelliği olarak incelenmiştir. Bunun yanı sıra, narsizmin kişilik bozukluğu olarak ve patolojik boyutlarının incelendiği araştırmalar da bulunmaktadır.

Narsistik kişilik bozukluğu (NKB), psikolojik sıkıntı ve işlevsel bozukluk arasındaki ilişki incelendiğinde, NKB görülen kişilerde, üzüntüye sebep olma ve başkalarına acı çektirme gibi işlevsel bozulmaların daha fazla olduğu belirtilmektedir. Bu bulgular da NKB'nin, öncelikle kişilerarası ilişki alanındaki sıkıntılara yol açan, uyumsuz bir kişilik tarzı olduğunu düşündürmektedir. Narsistik kişilerin davranışlarından dolayı kendileri ve çevresindekilerin sıkıntılı durumlar yaşayabileceği sonucuna ulaşılmaktadır (Miller, Campbell ve Pilkonis, 2007).

Narsizm ve eleştiriye hassasiyet arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada, yüksek narsizm gösteren katılımcılar geri bildirim almaya eğilimliken, aşırı hassas katılımcılar geri bildirim seçeneğini reddetme eğilimindedirler. Narsistik Kişilik Envanterinde (NPI) yüksek puan alanların eleştiriye daha az hassasiyetlerinin olduğu, geribildirim seçeneklerini araştırdıkları, aşırıya kaçan geribildirim durumlarına karşı çok az negatif duygu içselleştirmesiyle yanıt verdikleri ve performansları üzerinde çok düşünmedikleri gözlenmektedir (Atlas ve Them, 2008).

Olumsuz durumlara verilen duygusal ve motivasyona yönelik tepkiler üzerinde narsizmin etkisi ile aşağılanma endişelerinin rolü üzerine yapılan araştırmada, patolojik narsizmin büyülenmeci boyutu, toplumsal alanda yaşanan negatif olayları takiben artan negatif etkilerle (affedememe) ilişkilendirilmiştir. Kırılğan narsizm boyutu ise, şahsi alanda meydana gelen olumsuz olayları takiben daha negatif duygularla ilişkilendirilmiştir.

Aşağılanma endişelerinin patolojik narsizmin büyüklenmeci boyutunda, toplumsal alanda yaşanan olumsuz olaylarla arttığı belirtilmiştir. Bu bulgular sonucunda, toplumsal ya da şahsi alanda yaşanan negatif olaylara karşı hem kırılğan hem de büyüklenmeci narsizmde uygunsuz tepkiler verildiği sonucuna ulaşılmıştır (Besser ve Hill, 2010).

Burada örneklendirilen uluslararası ve ulusal çalışmaların yanı sıra Türkiyede yapılmış olan; narsisizm-iş tatmini ilişkisi (Timuroğlu ve İşcan, 2008), narsisizm-evlilik uyumu ilişkisi (Bozkuş ve Araz, 2015), narsistik kişilik, internet bağımlılığı ve siber zorbalık ilişkisi (Ekşi, 2012) gibi değişkenlerin yer aldığı farklı alanlarda da araştırmalar bulunmaktadır. Türkiye’de yapılan araştırmaların sınırlı olması ise, bu alanda yapılacak yeni çalışmalara olan gerekliliği göstermektedir.

1.2. BAĞLANMA KURAMI

1.2.1. Bağlanma Kuramının Tarihi Gelişimi

Bağlanma kuramının temelleri, Bowlby ve Ainsworth tarafından atılmıştır. Bowlby, anne-çocuk bağlanması ve ayrılma, mahrum kalma, annenin ölümü gibi etmenlerle bağlanmada meydana gelen bozulmalara odaklanmıştır. Ainsworth ise, Bowlby’nin fikirlerine katkıda bulunmak üzere, anneye özgü davranış stillerinin, bebek ve bebek-anne bağlanma sistemi üzerindeki etkisini araştırmaya yönelerek bağlanma stillerinin tanımlanmasını sağlamıştır (Collins ve Feeney, 2004). Bowlby’nin ilk deneysel çalışması, Londra Çocuk Rehberlik kliniğinden alınmış vaka notlarına dayanmaktadır. Buradaki notlarına göre, çocukların genel olarak ilgisiz ve çalma eğiliminde olduklarını belirtmiştir. 44 vakanın detaylı tanımlanmasında, onların belirtileri ile anneye özgü yoksunluk/ayrılık yaşantıları arasında bir ilişki kurmuştur (Bretherton, 1992).

Bowlby’nin kuramını geliştirmesinde en büyük yardımcısı, Ainsworth olmuştur. Ainsworth, gelişim psikolojisi üzerine odaklanmış, çalışmalarını güvenlik ve bağımlılık üzerine yapmıştır. Blatz’ın danışmanlığında, ‘‘Güvenlik Kavramına Dayalı Uyum Değerlendirmesi’’ tezini 1940 yılında

tamamlayarak, bağlanma teorisinde ilk olarak ‘‘Güvenli taban’’ yapısından bahsetmiştir. 1967 yılında yayınlamış olduğu kitabında, bebek bağlanma biçimlerinin taslaklarına yer vermiştir. Evde anneye özgü hassasiyet ve bu hassasiyetin olmadığı durumlarla ilgili ilişki kurmuştur. Üç ana bağlanma stili, Baltimore’da orta sınıf beyaz bebekler çalışmasından faydalanılarak betimlenmiştir. Bu çalışmada, bebeklerin doğdukları ilk yıllardaki ev gözlemlerine yer verilmiştir. Ainsworth’un 1978 yılında yayınlanan kitabında, hem yabancı durumlar içerisinde bebeklerin annelerine yönelik davranışlarının nasıl kodlanacağı, hem de anneye özgü davranış özellikleriyle ilişkili üç bağlanma stilinin nasıl olduğu tanımlanmıştır. Sonraki yıllarda kuramı geliştirecek fikirleri birbirleriyle paylaşarak Bowlby ve Ainsworth, bağlanma kuramının temellerini oluşturmuşlardır (Mikulincer ve Shaver, 2007).

1.2.2. Kuramsal Gelişim

Bowlby (1969/1982), bebeklerin bağlanma davranışları olarak tanımlanan (ağlama, gülme vb.) davranış repertuarlarına sahip olarak doğduklarını belirtmektedir. Daha sonrasında, bağlanma figürü ile kurulan ilişki sonucu yeni davranışlar gelişmeye başlamaktadır. Burada ‘‘bağlanma figürü’’ olarak adlandırılan birey; bebekle ilk ilişkiyi kuran, onun ihtiyaçlarını karşılayan, tehlikelerden koruyan ve çocuk çevreyi araştırırken ona fiziksel ve duygusal olarak güvenlik sağlayan kişidir. Evrimsel teori temel alınarak değerlendirildiğinde, yeni doğan canlı türü bakıma muhtaçtır. Dolayısıyla hayatını devam ettirme ve bakım ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için yakınlık arayışı içerisinde bulunmaktadır. Bowlby’e göre, bağlanma figürü ile yakın ilişki kurmak için geliştirilen davranışlar ‘‘bağlanma davranış sistemi’’ tarafından organize edilmektedir. Bu sistem sayesinde, bağlanma figürünün destek ve korumasını sağlamak için başvuru olan yakınlık arama davranışlarını seçme, aktifleştirme ve sonlandırma süreçleri gerçekleştirilmektedir (Collins ve Feeney, 2004).

Bağlanma davranış sistemi kuram içerisinde açıklanırken, normatif ve kişisel farklılıklar süreci olarak iki kısım halinde ele alınmaktadır. Normatif süreç içerisinde bağlanma davranış sistemine bakıldığında, bağlanma davranışları kişi tehlike ya da stres ile karşı karşıya kaldığı zaman gözlemlenmektedir. Örneğin, stresi seslendirmek (ağlamak, bağırarak v.b), yakınlık arayışı, bağlanma figürüne sarılmak ve onun tarafından rahatlamaya yardımcı fiziksel hareketler ‘‘bağlanma davranışsal sistemi’’ olarak tanımlanmaktadır. Bu davranışlar tüm kişilerde ortak olarak gözlemlenmektedir. Buna göre, davranışsal sistem seçimleri, harekete geçme ve davranışların sonlandırılması, çevreyle ilgili adaptasyon sürecini yönetmektedir. Adaptif davranışlar, belirli durumlar ve uyarıcılar tarafından aktifleştirilmektedir (ani yüksek ses, karanlık, yabancı bir şeyin varlığı v.b). Diğer uyarıcılar ya da sonuçlar tarafından amaçlanan hedefe ulaşıldığında ise, etkisiz hale getirilmektedir. Bebeğin tehlikeli bir durumu farketmediğinde, bağlanma figürüne yönelik yakınlık arayışı davranışı, birincil bağlanma stratejisi olarak kabul edilmektedir (Mikulincer ve Shaver, 2007).

Bowlby’ye (1969/1982) göre bağlanma sisteminin asıl hedefi, kişinin güvenlik algısını arttırmaktır. Ne yazık ki, yakınlık kurma çabasındaki ısrarlar bağlanma figürünün daha olumsuz tepkiler vermesine yol açabilmekte ve duygusal strese neden olabilmektedir. ‘‘Bağlanma sistemini etkisizleştirme’’, bağlanma figürünün ihtiyaçlar karşısında cezalandırıcı tutum sergilemesi ve bağlanma davranışlarını onaylamaması halinde ‘‘kaç’’ tepkisinin verilmesidir. Bu gibi durumlarda kişinin ihtiyacı gizlenir ya da bastırılır. Yakınlık kurma arayışı engellenir ve güvenlik sağlama hedefine ulaşılmasından sistem etkisiz hale getirilir. Sonuç olarak kişi, stres ve tehlikelerle tek başına mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Bu sistemin amacı, bağlanma figürü ile etkileşim halindeyken tekrarlanan hayal kırıklığından ve stresten kaçınmaktır (Mikulincer ve Shaver, 2007).

Bağlanma kuramında bahsedilen en önemli unsurlardan biri de içsel çalışma modelidir. Bowlby (1969/1982), bağlanma figürü ile kurulan ilişkiadaki hem somut hem de soyut deneyimlerin içselleştirilerek zihinsel şemalar halinde kodlanması halini, içsel çalışma modeli olarak adlandırmıştır.

Çocuğun yakınlaşma davranışlarına bağlanma figürünün vermiş olduğu tepkiler sonucunda çocuk, kendisi ve bağlanma figürü hakkında zihinsel temsiller oluşturmaktadır. Aynı zamanda, yakınlık kurma ile ilgili davranış repertuarını belirlemektedir. Yakınlık girişimlerine ve temel ihtiyaçlarının karşılanmasına dair, ilgili, hassas ve destekleyici davranan bağlanma figürü aracılığıyla çocuk, güvenlik algısını geliştirmektedir. Böylece, zihinsel temsilinde bağlanma figürü olumlu özelliklere sahip olmakta ve kendisinin kabul görmesi hakkında da olumlu temsiller oluşturmaktadır (Bretherton, 2005).

Bowlby (1959), ayrılma kaygısı ile ilgili yazmış olduğu makalesinde, Robertson (1953) ve Heinicke (1956)'nin gözlemlerinden ayrıca, Harlow ve Zimmerman'ın (1958) rhesus maymunlarında anneye özgü yoksunluğun etkileri üzerine yapmış oldukları çalışma bulgularından yararlanmıştır (Bretherton, 1992). Bowlby, güvenli bağlanma ihtiyacını yeteri kadar karşılayamayan ve kısmi bağlanma figürü yoksunluğu yaşayan çocuklarda, aşırı sevgi ya da intikam ihtiyacı, yoğun depresyon ve suçluluk durumlarının var olabileceğini düşünmüştür. Tamamen yoksunluk yaşayanlarda ise, ilgisiz, oldukça tepkisiz, gelişimlerinde yavaşlama, duygusal yüzeysellik, konsantrasyon güçlüğü ve dürtüsel hırsızlık belirtilerinin olabileceğini belirtmiştir. Daha sonra, bu etkileşimi ayrılmaya karşı tepki sistemi olarak dizayn etmiştir. Robertson'un tanımlamalarından yola çıkarak, karşı gelme (ayrılık kaygısı ile ilişkili), hayal kırıklığı (üzüntü ve yas ile ilgili), duygusal ayrılma ya da inkar (bastırma savuma mekanizmasıyla ilgili) olmak üzere üç aşamalı ayrılığa karşı verilen tepkiden bahsetmiştir.

Karşı gelme aşamasında çocuk, ağlama, öfkelenme ve kaçma konusunda fiziksel girişimler ile bağlanma figürünü arama gibi davranışlar sergilemektedir. Hayal kırıklığı aşamasında fiziksel hareketlerin azaldığı, ağlamanın ara ara olduğu, çocuğun üzgün görüldüğü, temastan kaçındığı ve etrafa karşı düşmanca tavırlar sergilemekte olduğu gözlemlenmektedir. Duygusal ayrılma aşamasında ise, sosyalliğe geri dönüşün artma ya da azalma göstermesi, yabancı yetişkinler tarafından ilgi girişimine karşı reddedici tutumun azalması ya da tamamen yok olması davranışlarının

sergilendiği düşünölmektedir. Ayrılma sürecinde bu son aşamayı deneyimlemiş olan çocukların, bağlanma figürü ile tekrar bir araya geldiğinde anormal davranışlar sergilediği belirtilmektedir. Heinicke ve Westheiner (1966), 2-21 hafta arası ayrılık yaşayan çocuklarda yaptıkları çalışmalarında, çocukların annelerinin geri dönüşünü fark etmediklerini ve ona karşı ilgisiz davrandıklarını gözlemlemişlerdir. Aynı zamanda, onların ara ara ağladıklarını ya da ifadesiz şekilde baktıklarını belirtmişlerdir. Ayrılma davranışları, birleşme anında da sürdürölmektedir fakat yeniden terkedilme korkusu hissedildiğinde bu tutumlar, anneye yapışma davranışıyla değiştirilmektedir (Fonagy, 2001).

Bowlby'nin fikirlerinden yola çıkarak Ainsworth ve arkadaşları (1978), bağlanma kuramına katkıda bulunmak amacıyla, anneye özgü davranış tutumunun, anne-bebek bağlanmasına ve ayrılığa verilen tepkiye etkilerini deneysel çalışmayla incelemiştir. Baltimore laboratuvarında ve uzun süreli ev gözlemlerinde, bebeklerin ilk yıllarında anne ile ilişkilerini incelediği çalışmasını "yabancı durum" tekniğini kullanarak gerçekleştirmiştir. Araştırmacılar, öncelikle ev ortamında dikkatli bir gözlemlerle annenin farklı alanlarda (beslenme, ağlama, gülümseme, göz kontağı ve sarılma) bebeğe davranış stillerini incelemiştir. 12. aydan itibaren ise, bebeğin anneden ayrıldığında vereceği tepkileri değerlendirmek için deney laboratuvar ortamında çalışmaya devam edilmiştir.

Ainsworth (1985), bebeklerin tepkilerine göre, güvenli, kaygılı/kararsız ve kaygılı/kaçınan olmak üzere üç bağlanma stilinin olduğunu bildirmiştir. İlk grup bebek anneden ayrıldığında, karşı gelme davranışları sergilemiş fakat yeniden birleşme anında sevinç, sarılma ve anneye yakın olma davranışları sergilemişlerdir. Annenin dönüşüyle teselli olabilen bu grup, güvenli bağlanan olarak isimlendirilmiştir. Kaygılı/Kararsız bağlanan grup, başından beri anneye yapışma eğilimindedir ve etrafı araştırmaktan korkmaktadır. Ayrılma anında aşırı kaygılı ve çok fazla ağlama davranışı sergilemektedir. Birleşme anında ise, anneye göz kontağı kurmak istemektedir fakat aynı zamanda yoğun kırgınlık sergilemektedir.

Sakinleştirme çabalarına karşı ise, direnç sergilemektedir. Bu bağlanma grubundaki bebeklerin anneleri de tutarsız davranmaktadır.

Bebeğin ihtiyaçlarına karşı bazen aşırı ilgili davranırken, bazen de tamamen ilgisiz oldukları gözlenmiştir. Kaygılı/Kaçınan olarak isimlendirilen grupta ise, annenin varlığını kontrol etmeden etraftaki yeni şeyleri araştırmaya başladıkları gözlemlenmiştir. Anne ile yaşanan ayrılıkta tepki vermedikleri ve birleşme anında anneden uzaklaştıkları ya da ilgisiz davrandıkları belirtilmiştir. Bu bağlanma türündeki annelerin ise, bebeğin ihtiyaçlarına olumsuz ve reddedici tutumla karşılık verdikleri gözlenmiştir.

1.2.3. Yetişkin Bağlanma Stilleri

1980 yılından itibaren, yetişkinlerin yakın ilişkileri bağlanma teorisiyle ilişkili olarak araştırılmaya başlanmıştır. İlk araştırmalar, Main ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilmiştir. Yetişkinlerin şu anda yaşamış oldukları ilişkilerin temellerinin, çocukluk döneminde bağlanma figürü ile yaşanan ilişkiden izler taşıdığını düşünmüşlerdir. Bunun uzantısı olarak yakın ilişkilerin tanımı, ebeveyn-çocuk ilişkisi, çocuklukta ilişki sürecine ait deneyimler hakkında sorular içeren, ‘‘Yetişkin Bağlanma Görüşmesi’’ adlı ölçeği geliştirmişlerdir. Aynı zamanda ölçek aracılığıyla yetişkin ve ergenlerin bağlanma ile ilgili zihinsel temsillerinin ortaya çıkartılması hedeflenmiştir (Mikulincer ve Shaver, 2007). Yakın ilişki ve bağlanma üzerine yapılan araştırmalarda, bebeğin bağlanma bağı, yakınlığı sürdürme, ayrılmayı reddetme ve güvenli üs kavramları dikkate alınarak, ilişkisel durumlar incelenmeye başlanmıştır. Araştırmacılar, bu özelliklerin çoğunun evlilik ve evlilik dışı ilişki yapılarında yer aldığına dikkatleri çekmişlerdir. Weiss (1982,1986,1991)’e göre, kişi ilişkide olduğu partneri aracılığıyla rahatlatılma ve güvende hissetme beklentilerini karşılamaktadır. Kişinin ihtiyaç duyduğu süreçte partnerinin yanında olmaması durumunda ya da partnerinden ayrılma sürecinde kişinin, karşı çıkma (protesto) davranışları sergileyebildiği gözlenmektedir.

Yetişkinlikte yakın ilişki ve çocukluk dönemi arasındaki ilişkilere değinilmiş olsa da Hazan ve Shaver (1987), romantik ilişkiler üzerine yapmış oldukları çalışmalarını yayınlayana kadar bu konu popüler olarak gündeme gelmemiştir. Hazan ve Shaver, Ainsworth'un bağlanma stillerinden yola çıkarak, güvenli, kaygılı/kaçınan ve kaygılı/kararsız olmak üzere üç yetişkin bağlanma stili kategorisini oluşturmuşlardır. Kendisini başkalarıyla yakın olduğunda rahat ve güvenli hissettiğini belirten yetişkinler, "güvenli bağlanan"; başkalarına karşı güvensizlik duyan, yakınlık duymaktan kaygı duyan, başkaları yakınında olduğunda huzursuz hisseden kişiler "kaygılı/kaçınan bağlanan"; yakınlık kurmaktan çekinen fakat yakınlık kurma isteğine sahip, ilişkide olduğu parterinin kendisine olan bağlılığından şüphe duyan yetişkinler ise, "kaygılı/kararsız bağlanan" olarak kategorize edilmişlerdir.

1.2.4. Bağlanma Kuramı Üzerine Araştırmalar

Bağlanma stilleri üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde, psikopatoloji, kişilerarası ilişki, stresle başa çıkma, kişilik özellikleri, romantik ilişki ve bunun gibi birçok psikolojik değişken ile ilişki kurularak yapılan çalışmalara ulaşmak mümkündür. Bowlby'nin (1980), çocukluk ya da ergenlik döneminde bağlanmada yaşanan kayıpların ve umutsuzluk duygularının ileri dönemlerde psikolojik sorunlara yol açabileceğini belirtmesi, bağlanma ve psikopatoloji arasındaki ilişkinin incelenmesine yol açmıştır. Bağlanma boyutlarının depresyon, panik bozukluk ve obsesif-kompulsif bozuklukla ilişkisinin incelendiği bir çalışmada, bağlanmada kaygı ve kaçınma boyutları ile bu üç hastalık grubu arasında yüksek oranda ilişki saptanmıştır (Sümer, Ünal, Selçuk ve ark., 2009).

Bartholomew (1991), güvenli bağlanmaya sahip bireylerin, kendilik ve başkaları hakkındaki zihinsel temsillerinin olumlu olduğundan dolayı, romantik ilişkilerinde denge kurabilen, yakınlık konusunda kaygı yaşamayan ve kendisine güvenen kişiler olduğunu, güvensiz bağlanma boyutunda ise, bunun tersi özelliklere sahip olduğunu belirtmektedir. Bu bilgiden yola çıkılarak, Gazi Üniversitesinde okuyan 188 katılımcı üzerinde yapılan

araştırmada, bağlanma stillerinin yalnızlık üzerindeki yordayıcılığının ölçülmesi amaçlanmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, güvenli bağlanma puanı yüksek katılımcıların daha az oranda yalnızlık duygusunu hissettiği, korkulu bağlanma puanı yüksek katılımcıların ise kendilerini daha fazla yalnız hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır (İlhan, 2012).

Orta Doğu Teknik Üniversitesinde 391 öğrencinin katılımında yapılan araştırmada, stresle başa çıkma ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiye bakılması amaçlanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuca göre ise, kaygılı bağlanma boyutu ile kaçınma stratejisi arasında pozitif, kaçınmacı bağlanma ve sosyal destek arama stratejisi arasında negatif ilişki olduğu belirtilmiştir. (Yazıcıoğlu, 2011).

Yetişkin bağlanma stilleri ve benlik değerlendirmelerdeki stratejik değişkenler arasındaki ilişkiyi araştırmak üzere dizayn edilmiş olan farklı çalışmalara rastlanılmıştır. İlk çalışmaya göre, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin pozitif benlik görüşüne sahip oldukları, kaçınmacı bağlanma stiline sahip bireylerin de pozitif benlik görüşüne sahip fakat kaygılı-kararsız bağlanan bireylerin negatif benlik görüşüne sahip oldukları bildirilmiştir. Bu kişilerin algılarının strese aşırı duyarlı olduğu ve duygu düzenleme mekanizmasını pasif hale getirdikleri belirtilmiştir. Başka bir çalışmadan elde edilen verilere göre, güvensiz bağlanan bireylerin benlik görüşü, bağlanmaya ilişkin endişe ve ihtiyaçları doğrultusunda farklılık göstermektedir. Kaçınmacı bağlanan bireylerin pozitif benlik görüşü, kendisine güven hissini doğrulama girişimiyle ilişkilidir. Kaygılı-kararsız bağlanan bireylerin negatif benlik görüşü ise, diğerlerinin sevgi ve ilgisine ulaşma girişimleriyle ilişkilidir (Mikulincer, 1998).

1.2.5. Bağlanma Kuramı ve Narsizm

Gelişimsel ve sosyal psikolojiye göre bağlanma, çocukluk döneminde yaşanan deneyimler vasıtasıyla benlik ve diğerleri hakkındaki inanç sisteminin oluşmasına katkı sağlamaktadır. Bağlanma araştırmacılarına göre, anne ve bebek arasında kurulan bağın niteliği, yetişkinlik döneminde kurulan yakın ilişkilerin niteliğini etkilemektedir. Kişilik ve kendilik konusundaki

alanyazın incelendiğinde, erken çocukluk deneyimleri narsizmin oluşumunu içermektedir (Smolewska and Dion, 2005). Pistole (1995), güvensiz bağlanmanın farklı türlerinin, narsistik kırılmalığı yüksek olan kişilerin başvurduğu savunma mekanizması olabileceğini belirtmektedir. Kendilik araştırmacılarına göre, ailesel geribildirimde empati yoksunluğu ve ilgi yoksunluğu, çocuktaki sağlıklı narsizm gelişim sürecini bozmakta, benmerkezci ve büyüklenmeci gelişim aşamalarını desteklemektedir (Watson, Hickman and Morris ve ark., 1993).

Literatürde, narsizm ile kaygılı ve kaçınan bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların sayısı diğerk değişkenlerle yapılmış araştırmalara göre kısmen sınırlı sayıda olup, sonuçlar da çelişkilidir. Konuyla ilgili yapılan bir araştırmada, kaçınan bağlanma ile açık narsizm arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirtilmiştir (Robbins ve Duppont, 1992). Narsistik kırılmalılık ve romantik bağlanma ile ilgili olarak yapılan araştırmada, kapalı (kırılmalı) narsizm ve kaygılı bağlanma arasında yüksek oranda ilişki olduğu saptanmıştır (Mikulincer ve Florian, 1998). Narsizm boyutları ile kaygılı ve kaçınan bağlanma arasındaki ilişkinin incelendiğı araştırmada ise, açık (büyüklenmeci) narsizm ile kaygılı ve kaçınan bağlanma arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır. Kapalı (kırılmalı) narsizm ile kaygılı ve kaçınan bağlanma arasında ise pozitif ilişki olduğu saptanmıştır (Smolewska ve Dion, 2005).

Büyüklenmeci ve kırılmalı narsizm ile romantik ilişkide bağlanma arasındaki ilişkinin incelendiğı çalışmada, kırılmalı narsizm eğilimi yüksek bireylerin, ilişkide yüksek düzeyde kaygılı bağlanma sergiledikleri saptanmıştır. Büyüklenmeci narsizm eğilimleri yüksek bireylerin ise, düşük düzeyde kaçınan bağlanma sergiledikleri bulgusu elde edilmiştir (Rohmann, Neumann ve ark., 2012). Miller ve arkadaşları (2010) tarafından yapılan araştırmada, kaygılı ve kaçınan bağlanma ile kırılmalı narsizm arasında önemli ilişki olduğu belirtilmiştir (Fossati, Feeney, Pincus ve ark., 2015).

1.3. YAKINLIK KAVRAMI

Sullivan (1953)'ın kişilerarası kuramına göre ‘‘yakınlık’’ kavramı, kişisel değer yapılarının sürdürülmesine olanak sağlayan, iki kişi arasındaki durum olarak tanımlanmıştır. Erikson (1950, 1968) yakınlık kavramını, olgun yetişkin heteroseksüel ilişkilerinin niteliğini tanımlamak için kullanmıştır. Yakınlığı kimliklerin birbirine uydurulması ve kaynaştırılması olarak tanımlayarak, yetişkinliğin başlangıcında güvenli kimlik meydana geldikten sonra, asıl yakınlık durumunun gerçekleştiğini belirtmiştir. Sternberg (1986) yakın olmayı, ilişki içerisinde bağlılık duygusu, mutlu olma isteği, diğerini önemseme ve karşılıklı anlaşmanın hissedildiği duygular olarak tanımlamaktadır. Schaefer ve Olson (1981) yakınlığın, yakın olmak ile ilgili deneyim ve duyguların paylaşıldığı bir süreç ve bunların dışavurumunun sonucu olduğunu belirtmektedir. Weingarten (1991) ise, ilişki içerisinde karşılıklı anlamlandırmaya göre, kişilerin davranışlarını düzenleyebilmeleri ve yeni anlamlar oluşturabilmeleri sonucunda yakınlık etkileşiminin meydana geldiğini belirtmektedir. Reis ve Shaver (1988)'e göre yakınlık, kendini açığa vurma ve partnerin vermiş olduğu tepkiler arasında gelişen bir süreçtir.

1.3.1. Yakınlık Korkusu Kavramının Kuramsal Gelişimi

Yakınlık korkusu, insanların kişilerarası ilişkisini etkileyen, bilinçaltında yakınlık kurmaktan korkma ve yakınlık kurmaktan kaçınma duygu ve davranışlarıyla tanımlanmaktadır (Firestone ve Catlett, 1999). Yetişkin romantik ilişkilerindeki yakınlık kavramının araştırılması, Bowlby ile Ainsworth ve arkadaşlarının, bağlanma stilleri hakkındaki görüşlerine dayanarak başlamıştır. Bu konudaki etkili araştırmalardan ikisi, Main, Kaplan ve Cassidy (1985) ile Hazan ve Shaver (1987) tarafından gerçekleştirilmiştir.

Hazan, Shaver ve arkadaşları, romantik ilişkilerdeki kişisel farklılıkları ve bağlanma süreci ile ilişkili olarak romantik sevgiyi tanımlamayı amaçlamışlardır. Duygular, davranışlar ve ilişki dinamikleri arasındaki bağlantıyı, anne-bebek arasındaki bağlanma sürecini göz önünde bulundurarak tanımlamaktadırlar. Bebeğin bakım verene bağlanma süreci,

“yakınlığın sürdürülmesi”, “ayrılma protestosu”, bağlanma figürüyle yakınlık arayışı, ayrılmaya karşı direnç, “güvenli dayanak” ve “güvenli sığınak” kavramlarıyla açıklanmaktadır. Bu süreçler romantik ilişkilerde de meydana gelmektedir. Kişi, rahatlık ve güvenliği partneri aracılığıyla sağlamaktadır. Onunla olan yakınlığını sürdürmeyi istemektedir. Bebek-anne bağlanma sürecinde olduğu gibi ayrılmaya karşı tepki göstermektedir. Hazan ve Shaver (1987), Ainsworth’un tanımlamış olduğu (güvenli, kaçınan ve kaygılı/kararsız) bağlanma stillerini, yetişkinler arasındaki 3 farklı sevgi stiline benzetmektedirler. Güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin, daha kolay yakınlık kurabildiklerini, yakınlık ile ilgili kaygılanmadıklarını ve terk edilme korkusu yaşamadıklarını belirtmektedirler. Kaçınan bağlanmaya sahip yetişkinlerin, insanların kendilerine bağlanmalarından dolayı kaygı yaşayabileceklerini bildirmektedir. Sürekli reddedilme kaygısı taşıdıklarından dolayı yakınlık kurmak ve duygusal ilişkiler yaşamak konusunda isteksizdirler. Uzun süreli ilişkiler yerine kısa süreli ilişkiler kurarak, yakınlıktan kendilerini korumaktadırlar. Kaygılı/Kararsız bağlanma stiline sahip yetişkinler ise, ilişkilerinde karşı tarafa aşırı yakınlaşma isteğindedirler ve partnerlerinin yakınlık davranışını da yeterli görmeme eğilimindedirler. Yoğun terk edilme korkusu hissetmektedirler. İlişkileri süresince değişken duygusal eğilimlere sahiptirler.

Yakınlık konusuna açıklık getiren bir diğer çalışma da Reis ve Shaver (1988) tarafından oluşturulan, yakınlığın kişilerarası ilişki süreci modelidir. Bu süreç, özellikle duygu, düşünce ve davranışların açığa vurulmasıyla gerçekleşmektedir. Buradaki yapılar, geçmişteki durumlar ve gerçekleşmesi öngörülen sonuçlar çerçevesinde meydana gelmektedirler. Yakınlık, birinin kişiliği ile ilgili düşünce, duygu ve bilgilerini, diğerine açıklayarak kurduğu iletişim ile başlamaktadır. Kendini ifade etme, sözlü ya da sözsüz dışavurum ve davranışlarla oluşmaktadır. Bu yakınlık işleyişi içerisinde, dinleyici rolündeki kişi, partnerinin ifadelerine karşılık olarak kabullenme, onaylama ve ilgilenme ile ilgili duygu ve düşüncelerini yansıttığı zaman yakın ilişki başlamaktadır (Laurenceau, Rivera ve ark., 2004).

1.3.2. Yakınlık Korkusu Araştırmaları

Yakınlık korkusu ile ilgili araştırmalara, uluslararası literatürde sınırlı da olsa ulaşılıyor olmasına rağmen, Türkiye’de henüz bu konuda herhangi bir ölçüm aracı geliştirilmediği ya da uyarlanmadığı için, konuya ilişkin araştırmalara rastlanılmamaktadır. Uluslararası literatür incelendiğinde, narsizm ve yakınlık korkusunun birlikte incelendiği yalnızca bir çalışmaya ulaşılmıştır. Dolayısıyla bu kısımda kavramın daha iyi anlaşılabilmesi için yakınlık korkusunun farklı değişkenerle ilişkilerinin incelendiği çalışmalara da yer verilmiştir.

Thelen ve Descutner 1991 yılında, kişilerin yakınlık endişelerini ve flört ilişkileri içerisindeki endişelerini ölçmek için 35 maddeden oluşan ‘‘Yakınlık Korkusu’’ ölçeğini geliştirmişlerdir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında, yalnızlık ölçümü ve yakınlık korkusu arasında pozitif ilişki, kendini açma, sosyal yakınlık ve sosyal çekicilik arasında negatif ilişki bulunmuştur (Descutner ve Thelen, 1991).

Narsizm, bağlanma, reddedilme duyarlılığı ve yakınlık korkusu arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırmada, yakınlık korkusunun, bağlanma (kaygılı-kaçınan) ve narsizm arasında aracı role sahip olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda, yakınlık korkusunun narsizm ve reddedilme duyarlılığı arasında da aracı role sahip olduğu bulgusu elde edilmiştir (Finzi-Dotton, Har-Even ve Raz, 2011).

Madde bağımlısı kişilerde bağlanma ve yakınlık korkusu ile ilgili yapılan çalışmada, bu kişilerin güvensiz bağlanma stiline sahip oldukları ve yüksek oranda yakınlık korkusu yaşadıkları belirtilmiştir (Thorberg ve Lyvers, 2006).

Çocukluk döneminde fiziksel taciz ve partner ilişkisinde yakınlıktan korkma arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışmada, 178 katılımcının 70’i boşanmış, 108’i evli olarak çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmanın sonucuna göre, boşanmış olan grup, evli olanlardan daha yüksek oranda yakınlık korkusu sergilemektedir. Çocukluk döneminde fiziksel tacize maruz kalmış

erkekler, fiziksel tacize maruz kalmış kadınlara oranla daha yüksek seviyede yakınlıktan korkma davranışı göstermektedirler (Repic, 2007).

Narsizm ve yakın ilişkide bağlılık konusu ile ilgili yapılan bir araştırmada, narsizm ve yakın ilişkide bağlılık arasında negatif ilişki bulunmuştur. Bu negatif ilişki bulgusu, narsistik kişinin alternatif ilişki ve partner algısı değişkenleri aracılığı ile açıklanmıştır (Campbell ve Foster, 2002).

1.4. DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜKLERİ

Evrimsel bakış açısına göre duygular, adaptasyona bağlı problemlerin çözümünü temsil etmektedir (Tooby ve Cosmides, 1990). Aynı zamanda, uygun durum ve zorluklar karşısında tepki vermemize yardımcı olacak tepki sistemlerini içermektedir (Levenson, 1994). Duygu düzenleme kavramı, duyguların durumları nasıl düzenlediğini ve duyguların kendisini nasıl düzenlediğini açıklayacak şekilde iki anlam ifade etmektedir. Bu konuda Lazarus (1991), üç temel noktayı vurgulayan duygu tanımı oluşturmuştur. Duygu; fizyolojik rahatsızlık veya değişim, dışı vurulmayan davranış eğilimi ve sık olarak ‘‘duygulanım’’ olarak adlandırılan öznel bir yaşantıdır.

Duygu düzenleme kavramı, fizyolojik, deneyimsel ve davranışsal alanlarda yapılan değişimleri kapsamaktadır (Gross, 1999). Duygu düzenleme süreci, kişinin duygusal tepkilerini amacına yönelik olarak değiştirmek için takip etme, gözden geçirme ve değiştirme süreçlerini içermektedir (Thompson, 1994). Genel olarak duygu düzenleme kavramına bakacak olursak, ruhsal durum, zorlanmalar (stres) ve tüm duygu hallerini kapsayan duygusal durumların düzenlenme halini ifade etmektedir (Koole, 2010). Duygu düzenleme çalışmalarının temeli, psikolojik savunma (Freud 1926/1959), psikolojik stres ve başa çıkma (Lazarus, 1966), bağlanma teorisi (Bowlby, 1969) ve duygu teorisi (Frijda, 1986)’ne dayanmaktadır. Genel olarak bilişsel duygu düzenleme stratejilerine bakıldığında, durum seçimi, durum değişimi, dikkat yayılması, bilişsel değişim ve tepki değişimi olmak üzere 5 kategorinin tanımlandığı görülmektedir. Buna göre;

Durum Seçimi: Gerçekleşecek olan durum sonucunda, istenilen ya da istenilmeyen duyguların ortaya çıkmasına neden olacak eylemin seçilmesidir. Örneğin; ayrılma kaygısı yaşayan kişinin, üniversite tercihlerinde bulunduğu şehirden farklı yerdeki üniversiteleri yazması, örnek olarak verilebilir (Gross ve Thompson, 2007).

Durum Değişimi: İstenmeyen duyguların ortaya çıkmasına sebep olan durumun, alternatif durumlarla değiştirilmesidir (Gross ve Thompson, 2007).

Dikkat Yayılması: Kişinin duygusunu değiştirmek için bilinç düzeyinde, dikkatinin odağını değiştirmesi ya da yeniden yönlendirmesidir (Gross ve Thompson, 2007).

Bilişsel Değişim: Uyaranların önemini yeniden değerlendirerek, onları tekrardan kategorize etme sürecini içermektedir. Kişi, durumun duygusal anlamını farklılaştırabilmektedir (Gross, 1998).

Tepki Düzenleme: Bireyin durum ve amacı için duygunun ne kadar yardımcı olacağına bağlı olarak, duygusal tepkisini bastırması ya da ortaya çıkartmasıdır (Gross, 1998).

1.4.1. Bağlanma Stilleri ve Duygu Düzenleme

Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, istenmeyen duygularının ortaya çıkmasına neden olan, içsel ya da dışsal uyarıcılarla karşılaştıkları zaman, problem çözme, planlama ve yeniden değerlendirme becerilerine sahiptirler. Negatif olayları daha az zarar veren bir bakış açısına yerleştirmektedirler (Mikulincer ve Shaver, 2007). Kaçınan bağlanma stiline sahip kişiler, duygularının ifade edilmesine fırsat vermemektedirler ve bilinçli olarak bu duyguların bilinmesini istememektedirler. Kaçınmacı savunma sistemi, duygusal aşamanın engellenmesini tasarlamaktadır (Cassidy, 1994). Kaygılı bağlanan kişiler, olumsuz duyguları bağlanma figürüyle uyumlu olarak algılamaktadırlar. Bu yüzden, olumsuz duyguları abartmaktadırlar ve değerini uzun süre sürdürmektedirler. Bağlanma figürünün dikkatini çekmek ve daha güvenli korunma sağlamak gibi yerine getirilmemiş arzuları tarafından yönlendirilmektedirler (Mikulincer ve Shaver, 2007).

1.4.2. Duygu Düzenleme Araştırmaları

Okul  ncesi dönemdeki çocukların, bağlanma biçimi ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada, güvensiz bağlanan çocukların, güvenli bağlanan çocuklara göre anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğu ayrıca, duygu düzenleme becerilerinin bağlanma stillerine göre farklılık gösterdiği belirtilmektedir. Ayrıca güvensiz bağlanma stiline, erkek çocuklarında daha fazla g r ld ğu ve erkek çocukların kız çocuklara göre daha fazla saldırgan davranış sergiledikleri sonucuna ulaşılmaktadır (Ural, Güven ve ark., 2015).

219 ergen ve ebeveynlerinin katılımıyla yapılan çalışmada, anne-baba kontrol davranışlarının, ergenlerin öz düzenleme becerilerini etkilediği ve bunun aracılığıyla da duygusal güçlükleri etkilediği sonucuna ulaşılmaktadır ( zden, 2014).

Klinik tanı almamış 293 kişi ile yapılan araştırmada, narsistik kişilik özellikleri ve duygu düzenleme g l ğu arasındaki ilişi incelenmiştir. Narsistik kırılganlık ile duygu düzenleme stratejilerine erişme g l ğu, duygusal durumu anlama g l ğu, duygusal durumu kabullenme g l ğu ve duygusal durumda açık olma g l ğu arasında ilişi bulunduğu bildirilmiştir. Büyüklenmeci narsizm ve duygu düzenleme g l ğu arasında bir ilişi bulunamamıştır (Pierro, Sarno ve Madeddu, 2017).

Büyüklenmeci ve kırılgan narsizm ile duygu düzenleme g l ğu arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada, büyüklenmeci narsizm ile duygu düzenleme arasında negatif yönlü ilişi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Kırılgan narsizm ve duygu düzenleme g l ğu arasında ise, pozitif yönlü ilişi olduğu bildirilmiştir (Zhang, Luo, Zhao, Zhang ve Wang, 2017).

1.5. REDDEDİLME DUYARLILIğI

Reddedilme duyarlılığı, reddedilme ipuçlarına karşı aşırı duyarlılık ile bunu izleyen aşırı tepki halidir ve normal öğrenme sürecinde yer almaktadır. Bu duyarlılık, önemli kişiler ve bakım veren ile erken dönemde yaşanan, etki süresi uzatılan ya da iletilen reddedilme deneyimlerinden

kaynaklanmaktadır. Bunun gibi deneyimler aracılığı ile çocuk yakınlık kurduğu ilişkilerde reddedilme deneyimini yaşamayı beklemektedir. Bu yüzden, reddedilmeyi kaygılı bir şekilde bekleme durumu, reddedilme duyarlılığı dinamiğinin başlangıç noktasını oluşturmaktadır (Pietrzak, Downey ve Ayduk, 2005). Horney (1937), yakın ilişkide terkedilme, suiistimal edilme, aşağılanma ve ihanete uğrama hakkında duyulan temel kaygı eğilimlerini, reddedilme duyarlılığı olarak belirtmektedir. Erikson (1950), kişinin partnerinin kişisel ve kişilerarası bütünleşmeyi tehlikeye atacağı ile ilgili temel güvensizliğinin, reddedilme duyarlılığını oluşturacağını vurgulamaktadır. Sullivan (1953), kişiler hakkındaki beklentilerin genelleştirilmesi ya da önemli kişilerin, ihtiyaç duyulan, cezalandırıcı ve reddedici olarak kişileştirilmesini, reddedilme duyarlılığına sebep olacak tutumlar olarak belirtmektedir. Kabul edilme ve reddedilme şemaları, çocuğun doğumundan itibaren gelişmeye başlamaktadır. Eğer çocuk sürekli reddedilme durumunu yaşarsa, ilerideki ilişkilerinde reddedilme işaretleri ve reddedilme deneyimleri arasında güçlü bir ilişki kuracaktır. Bu ilişki doğrultusunda, ileride kuracağı tüm ilişkilerde reddedilme beklentisi içerisinde olacaktır. Aynı zamanda, ilişkilerdeki reddedilmeye dair ipuçları konusunda aşırı hassasiyete sahip olacaktır (Feldman ve Downey, 1994).

Reddedilme duyarlılığını en kapsamlı anlatan model, Bowlby'nin bağlanma kuramıdır. Bowlby'nin bağlanma kuramından aktarıldığına göre, çocukların kendilerine ve ilişkilerine ait geliştirmiş olduğu zihinsel modeller, onlar için önemli olan kişiler tarafından memnun edilip/edilmeyeceği, ihtiyaçlarının karşılanıp/ karşılanmayacağı ve reddedilip/reddedilmeyecekleri hakkındaki beklentilere sahiptir. Bu beklentilerine kendine bakım veren birey tarafından olumsuz karşılık verildiğinde, kişi güvensizlik ve endişe dayanaklı bir model geliştirmektedir ve bu da ilerideki ilişkilerinde yoğun duygu karmaşaları yaşayan ve şüpheli tutum sergileyen bireyler olmalarına yol açmaktadır (Hazan ve Shaver, 1994).

1.5.1. Reddedilme Duyarlılığı Araştırmaları

Reddedilme duyarlılığı ve narsizm ile ilgili literatür incelendiğinde, az sayıda çalışmaya ulaşıldığından dolayı bu kısımda, reddedilme duyarlılığının farklı değişkenlerle incelendiği çalışmalara da yer verilmiştir. Reddedilme duyarlılığı ve sosyal kaygı düzeyi üzerine yapılan araştırmada, reddedilme duyarlılığı üzerinde cinsiyetler ve ebeveyn tutumlarının etkili olduğu ve sosyal kaygı düzeyinde de ebeveyn tutum farklılıkları olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Erözkan, 2007).

Romantik ilişkide hayal edilen reddedilmeye duygusal tepki, kaygılı bağlanma ve kırılğan narsizm arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada, yüksek düzeyde kaygılı bağlanma eğilimi gösteren kişilerin, reddedilmeye maruz kaldıklarında daha büyük tepki verdikleri belirtilmiştir. Ayrıca, kırılğan narsizm eğilimleri yüksek olan kişilerin de reddedilmeye maruz kaldıklarında daha fazla tepki gösterdikleri saptanmıştır (Besser ve Priel, 2009).

Butler, Doherty ve Potter (2007), reddedilme duyarlılığının hangi sosyal şartlarda geliştiğini ve üniversite öğrencileri üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Buna göre, kişiler arası reddedilme duyarlılığı ile çocukluk döneminde maruz kalınan olayların, pozitif bir ilişki içinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, reddedilme duyarlılığı ile akran kabulü ve kişiler arası yetkinlik arasında, negatif bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Bunun yanı sıra üniversite öğrencilerinde, aileden algılanan sosyal destek ile reddedilme duyarlılığı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna da ulaşılmıştır.

Narsizm ve evlilik uyumu ilişkisinde reddedilme duyarlılığı ve olumlu yanılısamaların aracı rolünün çalışıldığı bir araştırmada, örtük narsizm ile evlilik uyumu arasındaki ilişkide, reddedilme duyarlılığı ve olumlu yanılısamanın tam aracı rol üstlendiği görülmektedir (Bozkuş ve Araz, 2015).

1.6. KENDİNİ SAKLAMA

Bazı kişiler sahip oldukları olumsuz duygu, düşünce ve deneyimleri, başkalarıyla paylaşmaktan kaçınmaktadırlar. Kişilerin özellikle cinsel istismar gibi travmatik deneyimlerini saklama eğiliminde oldukları bildirilmektedir. Kişinin, negatif ya da stres verici olarak algıladığı kişisel bilgilerini, başkalarından saklama eğilimi kendini saklama olarak tanımlanmaktadır (Derlega ve Chaikin, 1977). Kişi, bilgilerini başkalarıyla paylaştığında riske girdiğini ve benliğinin zarar görebileceğini düşünmektedir (Larson ve Chastain, 1990). Diğerleriyle kurduğu ilişkilerde, sır saklama ve yalan söyleme gibi amaçlara yönelik davranışlar ve duygularını ifade etmeme gibi yanlış duygu düzenleme stratejileri sergilemektedir. Kendini saklama davranışı, ilişki kurulan kişilerin yorumlarına karşı hassas olan kişilerde daha yüksek oranda görülmektedir.

Güvensiz bağlanan, reddedilme duyarlılığı gösteren ve çekingen kişilik sergileyen kişilerde görüldüğü belirtilmektedir (Larson, Chastain, Hoyt ve Ayzenberg, 2015).

1.6.1. Kendini Saklama Araştırmaları

Kendini saklama ve narsizm ile ilgili literatür incelendiğinde, bu iki değişkenin birlikte araştırıldığı bir çalışmaya rastlanılmamaktadır. Dolayısıyla kavramın daha iyi anlaşılabilmesi adına bu kısımda, kendini saklama ve diğer değişkenlerin incelendiği bazı araştırmalara yer verilmiştir. Kişinin, partnerinden kendini saklaması ve ilişkide iyi oluş arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada, kendini saklama davranışının ilişki doyumu, bağlılık ve çatışma ile ilişkili olduğu bildirilmiştir. Kişinin, partnerinden kendini saklaması ise, düşük iyi oluş ile ilişkilendirilmiştir (Uysal, Lin ve Knee, 2010).

Yakın ilişkilerde algılanan kendini saklamanın, evlilik iyi oluşunu nasıl etkilediğinin araştırıldığı çalışmada, kendini saklamanın erkeklerde daha fazla görüldüğü ve partnerden algılanan kendini saklamanın erkeklerde daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Algılanan kendini saklama, düşük evlilik

uyumu, düşük güven ve eşler arasında artan çatışma ile ilişkilendirilmiştir. Ayrıca, algılanmış kendini saklamanın, ilişki iyi oluşu üzerinde bozucu etkilerinin olduğu ve uzun dönemde de kısmen zarar verdiği saptanmıştır (Finkenauer, Kerkhof, Righetti ve Branje, 2009).

Bağlanma stili, kendini saklama ve kişilerarası mesafe değişkenlerinin, 71 Japon öğrencinin katılımıyla araştırıldığı bir çalışmada, kaygılı ve kaçınan bağlanma stillerinin, kendini saklama değişkeni ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda, kaygılı bağlanma düzeyi ve kendini saklama düzeyi arttıkça, kişilerarası mesafenin de artış gösterdiği bildirilmiştir (Yukawa, Tokuda ve Sato, 2007).

Üniversite öğrencilerinin profesyonel yardım arama tutumları, cinsiyet rolleri ve kendini saklama düzeylerinin incelendiği bir çalışmada, kadınsı cinsiyet rolü ve androjen cinsiyet rolü yüksek olan öğrencilerin, erkeksi cinsiyet rolü ve belirsiz cinsiyet rolü yüksek olan öğrencilere göre, yardım arama tutumuna daha fazla başvurduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kendini saklama düzeyi yüksek olan öğrencilerin, yardım aramaya yönelik negatif tutuma sahip oldukları bildirilmiştir (Özbay, Terzi, Erkan ve Çankaya, 2011).

1.7. ARAŞTIRMANIN AMACI VE HİPOTEZLER

Narsizm ile ilgili literatür incelendiğinde, çoğunlukla büyüklenmeci narsizm boyutunun araştırılmış olması, kırılgan narsizm boyutuyla ilgili çalışmaların gerekliliğini göstermektedir. Ek olarak, narsizm ve bağlanmanın incelendiği çalışmalar sayıca azdır ve çelişkili bulgular vermiştir. Yine narsizm ve reddedilme duyarlılığı ile ilgili de sınırlı sayıda çalışma mevcut olup, ulusal literatürde ise bu konuda boşluk olduğu gözlenmiştir. Narsizm ve yakınlık korkusu ise, uluslararası sadece bir çalışmada yer almıştır ve büyüklenmeci boyutuyla birlikte incelenmiştir. Türkiye’de ise yakınlık korkusu ile ilgili bir araştırma bulunmamaktadır. Narsizm ve kendini saklama ile ilgili ise, literatürde yapılan bir çalışmaya ulaşılamamaktadır. Dolayısıyla narsizm’in bu çalışmadaki değişkenlerle birlikte incelenmesinin, literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu tez çalışmasının temel amacı, büyüklenmeci ve kırılğan narsizm ile yetişkin bağlanma stilleri, reddedilme duyarlılığı, insan ilişkilerinde yakınlık kurmaktan korkma, kendini saklama eğilimi ve duygularını düzenlemekte güçlük çekme arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Çalışmanın değişkenlerinden biri olan yakınlık korkusunu ölçen, Türkçe herhangi bir ölçek bulunmadığı için ana çalışmaya başlanılmadan önce, Thelen ve Descutner tarafından 1991 yılında geliştirilmiş olan, ‘‘Fear of Intimacy Scale’’(Yakınlık Korkusu Ölçeği)’in Türkiye için geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılacaktır.

Araştırmanın hipotezleri şu şekildedir:

- Büyüklenmeci narsizm kişilik özelliği arttıkça, kaçınmacı bağlanma stili azalmaktadır.
- Büyüklenmeci narsizm kişilik özelliği arttıkça, duygu düzenleme güçlükleri artmaktadır.
- Büyüklenmeci narsizm kişilik özelliği arttıkça, yakınlık korkusu eğilimi azalmaktadır.
- Büyüklenmeci narsizm kişilik özelliği arttıkça, kendini saklama davranışı azalmaktadır.
- Büyüklenmeci narsizm kişilik özelliği arttıkça, reddedilme duyarlılığı azalmaktadır.
- Kırılğan narsizm kişilik özelliği arttıkça, kaygılı bağlanma stili artmaktadır
- Kırılğan narsizm kişilik özelliği arttıkça, duygu düzenleme güçlükleri artmaktadır.
- Kırılğan narsizm kişilik özelliği arttıkça, yakınlıktan korkma azalmaktadır.
- Kırılğan narsizm kişilik özelliği arttıkça, kendini saklama davranışı artmaktadır.
- Kırılğan narsizm kişilik özelliği arttıkça, reddedilme duyarlılığı artmaktadır.

- Kaçınmacı bağlanma, duygu düzenleme güçlüğü, reddedilme duyarlılığı, yakınlık korkusu ve kendini saklama değişkenleri birlikte, büyüklenmeci narsizmi anlamlı biçimde yordamaktadır.
- Kaygılı bağlanma, duygu düzenleme güçlüğü, reddedilme duyarlılığı, yaklaşma korkusu ve kendini saklama birlikte, kırılğan narsizmi anlamlı biçimde yordamaktadır.
- Kaygılı bağlanma ile kırılğan narsizm ilişkisinde, duygu düzenleme aracı rol oynamaktadır.
- Kendini saklama ile kırılğan narsizm arasında reddedilme duyarlılığı aracı rol oynamaktadır.

2. YÖNTEM

Araştırma, iki aşamalı olarak sürdürülmüştür; birinci çalışmada Yakınlık Korkusu Ölçeği (YKÖ-Fear of Intimacy Scale)'nin geçerlik ve güvenilirliği yapılmış, ikinci çalışmada ise, tezin ana araştırma kısmı yürütülmüştür. Bu iki çalışma birbirlerinden farklı yöntemlerle yürütüleceği için ayrı bölümler halinde anlatılacaktır.

2.1. BİRİNCİ ÇALIŞMA

2.1.1 Örneklem

Çalışmanın ilk aşaması olan ölçek geçerlik ve güvenilirliğinde, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğrencileri örneklem olarak seçilmiştir. Bu doğrultuda, yaş aralığı 18-23 olmak üzere toplam 180 katılımcıya ulaşılmış ancak 46 kişinin ölçek kitapçığındaki pek çok soruyu boş bırakmasından dolayı, bu kişiler örneklemden çıkartılmıştır. Dolayısıyla, toplam 134 katılımcının verileri analize sokulmuştur. Katılımcıların 104'ü (%77.6) kadın ve 30'u (%22.4) erkektir. Bekar ve ilişkisi olmayan 88 (%65.7), bekar ve ilişkisi olan 45 (%33.6) ve diğer kısmı oluşturan 1 (%0.7) katılımcı bulunmaktadır. Gelir düzeyi dağılımları ise, 0-1500, 1501-2500, 2501-3500 ile 3501 ve üzeri olarak değişim göstermektedir. Buna göre, katılımcıların 35'i (%26.1) 0-1500 tl, 32'si (%23.9) 1501-2500 tl, 34'ü (%25.4) 2501-3500 tl ve 33'ü (%24.6) 3501 ve üzeri gelir düzeyine sahiptir. Çalışmaya katılanların 15'i (%11.2), geçmişte psikolojik bir hastalık geçirmiştir ve 16'sı (%11.9), geçmişte psikolojik bir ilaç kullanmıştır. 6 kişi (%4.5), şu anda psikolojik bir hastalığa sahiptir ve 4 kişi (%3), şu anda psikolojik bir ilaç kullanmaktadır. Katılımcılara ilişkin sosyo-demografik özellikler Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özellikleri

	N= 134	Yüzde %
Cinsiyet		
Kadın	104	76.6
Erkek	30	22.4
Yaş		
18-20	91	67.9
21-23	43	32.1
Gelir		
0-1500	35	26.1
1501-2500	32	23.9
2501-3500	34	25.4
3501 ve üzeri	33	24.6
Medeni Durum		
Bekar ve ilişkisi yok	88	65.7
Bekar ve ilişkisi var	45	33.6
Diğer	1	0.7
Geçmişte Psikolojik Hastalık		
Evet	15	11.2
Hayır	119	88.8
Geçmişte Psikolojik İlaç		
Evet	16	11.9
Hayır	118	88.1
Şimdi Psikolojik Hastalık		
Evet	6	4.5
Hayır	128	95.5
Şimdi Psikolojik İlaç		
Evet	4	3.0
Hayır	130	97.0

2.1.2. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, veri toplama amacıyla katılımcılara, Demografik Bilgi Formu, Yakınlık Korkusu Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Çok Boyutlu İlişki Ölçeği ve Kendini Saklama Envanteri verilmiştir.

2.1.2.1. Demografik Bilgi Formu

Bu form, araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Bu formla katılımcıların yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, aile gelir seviyesi, geçmişte veya şu an psikolojik bir hastalık geçirip geçirmeme durumu, eğer geçirilmişse tedavi durumu gibi konularda sosyodemografik bilgilerin toplanması sağlanmıştır.

2.1.2.2. Yakınlık Korkusu Ölçeği (YKÖ-Fear of Intimacy Scale)

Descutner ve Thelen tarafından 1991 yılında, ilişkilerde yakınlıktan kaçınma tutumunu ölçmek amacıyla oluşturulan ve 35 maddeyi içeren bir öz-bildirim ölçeğidir. Yakınlık Korkusu Ölçeği belirtilen durumların, kişinin yakınlık korkusunu yansıtmadığını derecelendiren, 5 basamaklı likert tipi (1= Hiç bana uygun değil, 5= Kesinlikle bana uygun bir özellik) bir ölçektir. Ölçek üç faktörden oluşmaktadır; hayal edilen yakınlık korkusu, açıklık ve geçmiş dönem yakınlık korkusu. Faktör yapısı üç boyutlu çıksa da ölçülen kavramın yapısı gereği toplam puan alınarak, ölçeğin tek boyut olarak da kabul edilebileceği yazarlar tarafından önerilmiştir. 1991 yılında yapılan orijinal çalışmada, ölçeğin güvenirlik katsayısı 0.89 olarak elde edilmiştir.

Ölçeğin Türkiye için geçerlik ve güvenirlik çalışması, bu tezin içerisinde yürütölmüştür.

2.1.2.3. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ-Rosenberg Self-esteem Scale)

Rosenberg (1965) tarafından, benlik saygısını ölçmek amacıyla geliştirilmiş olan ve orijinalinde 63 maddeden oluşan benlik saygısı testinin, 12 alt testi mevcuttur. Benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, insanlara güvenme, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, hayalperestlik, psikosomatik belirtiler, kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme, tartışmalara katılabilme derecesi, ana-baba ilişkisi, babayla ilişki ve psişik izolasyon, benlik saygısı ölçeğinin alt testlerini oluşturmuştur.

Rosenberg (1965) tarafından yapılan güvenilirlik çalışmasında, Rosenberg benlik saygısı ölçeği'nin alt boyutu olan benlik saygısı'nın güvenilirlik katsayısı 0.75 ve geçerlik katsayısı 0.71 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin Türkiye geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, Çuhadaroğlu tarafından 1986 yılında yapılmıştır. Bu çalışmada, benlik saygısı alt ölçeğini kapsayan 10 sorudan oluşan kısa form kullanılmıştır. Ölçek, 5 olumlu ve 5 olumsuz ifadeden oluşan, 4'lü likert tipinden oluşmuştur. Benlik saygısı alt boyutundan alınan yüksek puan, düşük benlik saygısını gösterir. Benlik Saygısı alt testindeki yanıtlar, 0-6 puan ile değerlendirilir. Ölçekten alınabilecek puanlar, 10 ile 40 arasında değişmektedir. Puanların yorumlanmasında; 0-1 puan alanların “yüksek”; 2-4 puan alanların “orta”, 5-6 puan alanların ise “düşük” benlik saygısına sahip oldukları kabul edilir. Ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0.71 olarak bulunmuştur (Altıok ve ark., 2010).

2.1.2.4. Çok Boyutlu İlişki Ölçeği (ÇBİÖ-Multidimensional Relationship Scale)

Snell ve arkadaşları 2002 yılında, 60 maddeden oluşan Çok Boyutlu İlişki Ölçeği (ÇBİÖ)'ni geliştirmişlerdir. Ölçek, 5 basamaklı Likert tipi bir ölçektir. Bir uçta yer alan ‘benim için hiç uygun değil’ ifadesine 1 puan, diğer uçta yer alan “benim için çok uygun” ifadesine 5 puan verilmektedir. Özgün formda yer alan alt ölçekler; “ilişkide kendine güven”, “ilişkiye saplantı”, “içsel ilişki kontrolü”, “ilişki farkındalığı”, “ilişki kaygısı”, “ilişki girişkenliği”, “ilişki depresyonu”, “dışsal ilişki kontrolü”, “ilişki izlenimi ayarlama”, “ilişki korkusu”, “ilişki doyumu”, “ilişki güdüsü” olarak adlandırılmıştır. Katılımcılar, maddeleri şu an ya da en son birlikte oldukları kişileri düşünerek yanıtlamışlardır. Ölçekten 12 ayrı puan alınmakta ve puanların artması, ilgili boyutun arttığı anlamına gelmektedir. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.72 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin Türkiye geçerlik ve güvenilirlik çalışması, Büyükşahin tarafından 2005 yılında yapılmıştır. Orijinal ölçekte buluna 7 madde hiç bir faktör altına girmemesi ve madde korelasyonlarının da düşük olması sebebiyle ölçekten çıkartılmıştır. Böylelikle ölçek 53 maddeye inmiştir.

Ayrıca ölçeğin, 18, 27, 28, 39 ve 50. maddelerinin ters puanlanması gerekmektedir. Güvenirlik katsayısı 0.80 olarak bulunmuştur (Büyükhahin, 2005).

2.1.2.5. Kendini Saklama Envanteri (KSE-Self Concealment Scale)

Larson ve Chastain (1990) tarafından geliştirilen kendini saklama ölçeği, bir kişinin sıkıntı veya olumsuz olarak algıladığı kişisel bilgilerini başkalarından saklama eğilimini ifade eder. Bu ölçek 10 maddelik 5'li likert tipinde (1= güçlü şekilde katılmıyorum; 5=güçlü şekilde katılıyorum) hazırlanmıştır. Alınan yüksek puanlar, yüksek düzeyde kendini saklamayı ifade eder. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 10, en yüksek puan 50'dir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, yüksek düzeyde kendini saklamayı ifade etmektedir. Ölçeğin test-tekrar test güvenirlik katsayısı 0.81 olarak bulunmuştur.

Türkçeye uyarlama çalışması, Terzi, Güngör ve Erdayı (2010) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenirlik katsayısı 0.72 ve Cronbach alfa katsayısı 0.82 olarak bulunmuştur. Analizler sonucunda, bu ölçeğin kendini saklama düzeyini belirlemede geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu bildirilmiştir (Terzi, Güngör ve Erdayı, 2010).

2.1.3. İşlem

Çalışmanın ilk aşamasında, araştırmanın ana değişkenlerinden biri olan ilişkilerde yakınlıktan kaçınma boyutunun ölçülebilmesi için "Yakınlık Korkusu Ölçeği (Fear of Intimacy Scale-YKÖ)"nin Türkçe geçerlik ve güvenirliliği çalışması yapılmıştır. Öncelikle ölçeği geliştiren araştırmacılardan gerekli izinler alınmış, ardından ölçeğin çevirisi için gerekli işlemlere geçilmiştir. Ölçeğin Türkçeye uyarlama aşaması için Brislin (1986) tarafından önerilen ve uluslararası bir yöntem olan standart çeviri-geri çeviri yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem ölçeğin çevirisi için ilk çeviri, ilk çeviriyi değerlendirme, geri çeviri, geri çeviriyi değerlendirme ve uzman görüşüne sunma biçiminde beş aşamadan oluşan bir modeli içermektedir.

İlk aşamada ölçek, ana dili Türkçe ve ikinci dili İngilizce olan üç öğretim üyesi tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Araştırmacılar tarafından bu üç çeviri birbiriyle karşılaştırılmış ve çeviride kullanılan farklı sözcükler diğer çevirmene çaprazlama yapılarak gönderilmiştir ve en sonunda gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra YKÖ'nün ilk Türkçe taslak formu oluşturulmuştur. Ölçeğin taslak formu, farklı üniversitelerdeki üç öğretim üyesi tarafından Türkçe anlaşılabilirlik açısından değerlendirilmiştir ve sonuç olarak ölçeğin Türkçe formu oluşturulmuştur. Elde edilen form, geri çeviri süreci için uzun süre yurtdışında yaşamış (6 ila 10 yıl) ve her iki dile de hakim iki öğretim üyesi tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiştir. İlk aşamada olduğu gibi var olan farklılıklar karşılıklı çaprazlama yapılmış, uzlaşılıncaya kadar bu süreç devam etmiş ve ölçeğin son hali ortaya çıkmıştır.

Veri toplama sürecine geçilmeden önce Sosyal Araştırmalar Etik Kurul onayı alınmıştır. Örneklem olarak seçilen İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğrencilerinin bilgilendirilmiş onamları alınmış ve veri toplama araçları sınıf ortamında sunulmuştur.

Güvenirlik analizlerinde test-tekrar test tekniği kullanılacağı için, Demografik Bilgi Formunun en üzerinde yer alan “kod” kısmına, katılımcıların kendilerine bir kod ya da takma isim vermeleri istenmiştir. Dolayısıyla, ilk uygulamanın bitiminden bir ay sonra aynı katılımcılardan, Yakınlık Korkusu Ölçeğini tekrar doldurmaları ve önceden belirledikleri kişisel kodlarını tekrar ölçeğin üzerine yazmaları istenmiştir. Farklı zamanlarda alınan bu iki ölçüm ile test-tekrar test güvenilirliği ölçülmüştür.

2.1.4. İstatistiksel Analizler

Verilerin analizinde SPSS 22.00 ve AMOS analiz programları kullanılarak, ölçek geçerlik ve güvenilirliği analizleri yapılmıştır. Öncelikle, eksik veriler temizlenmiş ve ölçeklerden elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğinin test edilebilmesi için toplam puanlar üzerinden normallik testi ve çarpıklık/basıklık analizleri uygulanmıştır. Böylelikle, analize hazır hale gelen veriler üzerinden geçerlik güvenilirlik analizlerine geçilmiştir.

Geçerliğin sorgulanması amacıyla ilk aşamada, ölçeğin faktör yapılarının değerlendirilmesi için Açıklayıcı Faktör Analizi uygulanmıştır. Açıklayıcı Faktör Analizinden sonra bir üst analiz olan ve AMOS programı ile yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi'ne başvurulmuştur. Ayrıca dış kriter geçerliği için ölçekten alınan puanların Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Çok Boyutlu İlişki Ölçeği ve Kendini Saklama Envanteri verileri ile korelasyonuna bakılmıştır. Ölçeğin güvenirlik analizlerinde ise, iç tutarlılığına bakılabilmesi için hem toplam puan, hem alt boyut puanları için ayrı ayrı iç tutarlılık katsayıları (cronbach alfa değeri) hesaplanmıştır. Güvenirlik ayrıca, test-tekrar test analiziyle de sorgulanmıştır.

2.2. İKİNCİ ÇALIŞMA

2.2.1. Örneklem

Çalışmanın ikinci aşamasında, tezin amacına uygun olarak hipotezlerin test edilmesine geçilmiştir. Bu amaçla, İzmir'de yaşayan 18-60 yaş arası yetişkinler çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Genç yetişkin örneklemden veri toplanabilmesi için (18-24), kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi'nin farklı bölümlerinde okuyan üniversite öğrencilerine ulaşılmıştır. 24-65 yaş arası örnekleme oluşturacak katılımcılara ulaşmak için ise, kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak farklı cinsiyet, yaş, ekonomik düzey ve eğitim düzeyinden insanlara ulaşılmıştır. Veri toplama amacıyla 300 kişiye ulaşılmamasına rağmen veri setlerindeki çok sayıda soruya yanıt vermeyen kişiler elenerek, 236 katılımcının verileri çalışmaya dahil edilmiştir. Katılımcıların 164'ü (%69.5) 18-27 yaş, 43'ü (%18.2) 28-37 yaş, 17'si (%7.2) 38-46 yaş, 7'si (%3) 47-55 yaş ve 5'i (%2.1) 56-65 yaş aralığında yer almaktadır. 236 katılımcının 177'si (%75) kadın ve 59'u (%25) erkeklerden oluşmaktadır. Evli olan katılımcı sayısı 66 (%28), bekar ve ilişkisi olmayan katılımcı sayısı 89 (%37.7), bekar ve ilişkisi olan katılımcı sayısı 78 (%33.1), boşanmış ve ilişkisi olmayan katılımcı sayısı 2 (%0.8) ve boşanmış ve ilişkisi olan katılımcı sayısı 1 (%0.4) olarak dağılım göstermektedir. Eğitim düzeylerine bakıldığında, 5 kişi (%2.1) ilkokul, 7 kişi

(%3) ortaokul, 74 kişi (31.4) lise, 148 kişi (62.7) üniversite ve 2 kişi (%0.8) yüksek lisans ya da doktora diplomasına sahiptir. Katılımcılardan 64 kişi (%27.1) çalışmaktadır ve 172 kişi (%72.9) çalışmamaktadır. 55 kişi (%23.3) 0-1500 tl, 71 kişi (%30.1) 1501-2500 tl, 80 kişi (%33.9) 2501-3500 tl ve 30 kişi (%12.7) 3501 ve üzeri gelir düzeyine sahiptir. Geçmişte psikolojik bir hastalığa sahip 9 kişi (%3.8), geçmişte psikolojik bir ilaç kullanan 7 kişi (%3), şu anda psikolojik bir hastalığa sahip 5 kişi (%2.1) ve şu anda psikolojik bir ilaç kullanan 2 kişi (%0.8) bulunmaktadır. Katılımcılara ilişkin sosyo-demografik özellikler Tablo 3'de yer almaktadır.

2.2.2. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama amacıyla katılımcılara, Demografik Bilgi Formu, Narsistik Kişilik Envanteri, Aşırı Duyarlı Narsizm Ölçeği, Yetişkin Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği, Yakınlık Korkusu Ölçeği, Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği, Yakın ilişkide Yaşantılar Envanteri-II ve Kendini Saklama Envanteri verilmiştir.

2.2.2.1. Demografik Bilgi Formu

Bu form, araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Bu formula, katılımcıların yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu, medeni durumu, aile gelir seviyesi, geçmişte veya şu an psikolojik bir hastalık geçirip geçirmeme durumu, eğer geçirilmişse tedavi durumu gibi konularda sosyodemografik bilgilerin toplanması sağlanmıştır.

Tablo 3. Katılımcıların Demografik Özellikleri

	N= 236	Yüzde %
Yaş		
18-27	164	69.5
28-37	43	18.2
38-46	17	7.2
47-55	7	3.0
56-65	5	2.1
Cinsiyet		
Kadın	177	75
Erkek	59	25
Eğitim		
İlkokul	5	2.1
Ortaokul	7	3.0
Lise	74	31.4
Üniversite	148	62.7
Yüksek Lisans/ Doktora	2	0.8
Çalışma		
Evet	64	27.1
Hayır	172	72.9
Gelir		
0-1500	55	23.3
1501-2500	71	30.1
2501-3500	80	33.9
3501 ve üzeri	30	12.7
Medeni Durum		
Evli	66	28.0
Bekar ve ilişkisi yok	89	37.7
Bekar ve ilişkisi var	78	33.1
Boşanmış ve ilişkisi yok	2	0.8
Boşanmış ve ilişkisi var	1	0.4
Geçmişte Psikolojik Hastalık		
Evet	9	3.8
Hayır	227	96.2
Şimdi Psikolojik Hastalık		
Evet	5	2.1
Hayır	231	97.9

2.2.2.2. Narsistik Kişilik Envanteri (NKE- Narcissistic Personality Inventory)

İlk olarak, Raskin ve Hall tarafından 1979 yılında, 54 maddeden oluşan narsistik kişilik ölçeği geliştirilmiştir. 1984-1987 yılları arasında, Emmons'un ölçek üzerindeki faktör analizi çalışmaları, Raskin ve Terry'nin ölçek araştırmaları yapmalarında yol gösterici olmuştur. Raskin ve Terry'nin çalışmaları sonucunda ölçek 40 sorudan oluşmuştur ve 7 alt boyut içermiştir. 2006 yılında Columbia Üniversitesinden Ames ve arkadaşları ölçeği, 16 soruya ve 6 alt boyuta indirgemişlerdir. NPI-16 son şeklini alarak; üstünlük, sömürücülük, otorite, kendine yeterlilik, hak iddia etme ve teşhircilik olmak üzere 6 alt boyuttan oluşmuştur. Wallace ve Baumeister (2002) yapılan çalışmalarda, NPI-16 toplam puanının diğer alt boyutlarına göre narsizmi daha iyi açıkladığını bildirmişlerdir. NPI-16 güvenilirlik katsayısı 0.72 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan puanın artması, büyüklenmeci narsizm oranının artmasını gösterir.

Narsistik Kişilik Envanteri'ndeki 1-3-6-8-9-11-14-16 numaralı maddelerdeki 1. satırdaki ifadeler ve 2-4-5-7-10-12-13-15 numaralı maddelerde 2. satırdaki ifadeler, narsizmle tutarlı olan ifadeleri göstermektedir. Narsizm ile tutarlı ifadeler 1 ve tutarlı olmayan ifadeler 0 olarak kodlanmaktadır. Narsizm ile tutarlı ifadelerin toplanmasıyla da narsistik kişilik envanteri toplam puanı elde edilmektedir.

Ölçeğin Türkçeye standardizasyonu ise, Atay tarafından 2009 yılında gerçekleştirilmiştir. Ölçeğe katkı sağlamadığı düşünülen dört ifade yeniden düzenlenmiştir. Ölçeğin güvenilirlik katsayısının 0.63 olduğu görülmüştür. Faktör analizi sonucunda, orijinal ölçekte olduğu gibi ölçeğin 6 alt boyuta sahip olduğu bildirilmiştir (Atay, 2009).

2.2.2.3. Aşırı Duyarlı Narsizm Ölçeği (ADNÖ-Hypersensitive Narcissism Scale)

Narsizmin kırılmalık boyutunu ölçmek için ADNÖ (Hendin ve Cheek, 1997) kullanılmıştır. ADNÖ, 5'li likert tipi (1-Hiç yansıtmıyor, 5-Bütünüyle yansıtıyor) cevaplanan toplam 10 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler Murray'in 20 maddelik Narsizm Ölçeğinden seçilmiştir. Orijinal ölçeğin Cronbach alfa değeri 0.63 ve yapısal geçerlilik katsayısı da 0.63 olarak bulunmuştur (Hendin ve Cheek, 1997). Ölçeğin maddeleri, bireyin kendisiyle ilgili olması (selfabsorption) ve aşırı duyarlılık (hypersensitivity) gibi narsizmin örtük ve kırılmalık dışavurum özelliklerini yansıtmaktadır. ADNÖ puanındaki artış, kırılmalık narsistik eğilimlerdeki artışa işaret etmektedir.

Ölçeğin Türkçe geçerlilik-güvenirlilik çalışması, Şengül ve arkadaşları (2015) tarafından yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda, iki maddenin faktör yapısına katkı sağlamadığı anlaşılarak, ölçek sekiz maddeye indirgenmiştir. Ölçeğin Türkçe standardizasyonunda, cronbach alfa değeri 0.66 olarak bulunmuştur. Ölçeğin kırılmalık narsizm ve büyüklenmeci narsizm özelliklerini birbirinden ayırt etmede yararlı bir araç olduğu belirtilmektedir.

2.2.2.4. Yetişkin Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği (YRDÖ-Adult Rejection Sensitivity Questionnaire)

Bireylerin reddedilme duyarlılığı düzeylerini belirlemek için Downey ve Feldman (1996) tarafından geliştirilmiş, 18 maddeden oluşan bir ölçektir. Yetişkin reddedilme duyarlılığını ölçmek için ise, 9 maddeden oluşan yetişkin formu oluşturulmuştur. Ölçek 6'lı likert tipi skalada, (1-Hiç kaygılanmam, 6-Çok kaygılanırım) kişinin ifade edilen durum ile ilgili reddedilme ve kabul edilme beklentilerini ölçmektedir. Her maddeden kişinin, hem reddedilme hem de kabul edilme beklentisine yönelik iki ayrı puan elde edilmektedir. Kabul edilme beklentisi puanın ters çevrilerek, reddedilme puanı ile çarpılması sonucunda, o madde için reddedilme duyarlılığı puanı elde

edilmektedir. Her bir madde için elde edilen puanların toplanması sonucunda, reddedilme duyarlılığı toplam puanı elde edilmektedir.

Ölçekten alınan yüksek puanlar, yüksek düzeyde reddedilme duyarlılığını gösterirken, düşük puanlar ise, daha düşük reddedilme duyarlılığına işaret etmektedir. Orijinal çalışmada cronbach alfa değeri 0.74 olarak bulunmuştur (Berenson ve ark., 2009).

Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması, Bozkuş ve Araz tarafından 2015 yılında yapılmıştır. Ölçeğin orijinal maddelerinde tanımlanan durumların, Türk kültürü için reddedilme durumunu yansıtamayabileceği varsayımı ile kültüre uyumlu reddedilmenin olası olduğu yedi yeni durum (örneğin, “Kendi yakın akrabalarınızdan birinin geçici bir süre için evinizde kalması konusunu eşinizle konuşmak istiyorsunuz.”, “Kendi anne babanızın sağlık problemleri ile ilgili bir konuda, eşinizin de destek olmasını istiyorsunuz.”) tanımlanmıştır. Ancak yapılan faktör analizinde, tatmin edici sonuç elde edilemediği için 9 maddelik orijinal formunun kullanılmasının daha uygun olacağı bildirilmiştir. Orijinal formun Türkçe geçerlik-güvenirlik çalışmasında, cronbach alfa değeri 0.62 olarak bulunmuştur (Bozkuş ve Araz, 2015).

2.2.2.5. Yakınlık Korkusu Ölçeği (YKÖ- Fear of Intimacy Scale)

Descutner ve Thelen tarafından 1991 yılında, ilişkilerde yakınlıktan kaçınma tutumunu ölçmek amacıyla oluşturulan ve 35 maddeyi içeren bir öz-bildirim ölçeğidir. Yakınlık Korkusu Ölçeği, belirtilen durumların kişinin yakınlık korkusunu yansıtmamasını derecelendiren 5 basamaklı likert tipi (1= Hiç bana uygun değil, 5= Kesinlikle bana uygun bir özellik) bir ölçektir. 1991 yılında yapılan orijinal çalışmada, ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0.89 olarak elde edilmiştir.

Ölçek üç faktörden oluşmaktadır; hayal edilen yakınlık korkusu, açıklık ve geçmiş dönem yakınlık korkusu. Faktör yapısı üç boyutlu çıksa da, ölçülen kavramın yapısı gereği toplam puan alınarak, ölçeğin tek boyut olarak da kabul edilebileceği yazarlar tarafından önerilmiştir.

Ölçeğin Türkiye için geçerlik ve güvenirlik çalışması bu tezin içerisinde yürütülmüştür.

2.2.2.6. Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği (DDGÖ-Difficulties in Emotion Regulation Scale)

Gratz ve Roemer (2004) tarafından, bireylerin duygularını düzenlemedeki güçlüklerini tespit etmek amacıyla geliştirilmiştir. 36 maddeden oluşan ölçeğin, 6 alt faktörü bulunmaktadır. Bunlar; farkındalık (duygusal tepkilere yönelik farkındalığın olmayışı), açıklık (duygusal tepkilerde açık olmama), kabul (duygusal tepkileri kabul etmeme), amaç (olumsuz duygular yaşandığında hedeflenen davranışını sergilemede güçlük yaşama), strateji (etkili stratejilere ulaşmada güçlük yaşama) ve dürtüdür (olumsuz duygular yaşandığında dürtü kontrolünde güçlük yaşama). Sarıtaş ve Gençöz (2011) 'e göre ölçeğin en önemli özelliği, bu 6 farklı boyuttaki duygu düzenleme güçlüklerinin yanı sıra, duygu düzenlemede yaşanan genel güçlüğü de değerlendirmesidir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, bireylerin duygu düzenleme konusunda güçlük yaşadıklarına işaret etmektedir. Ölçeğin özgün formunun geçerlik-güvenirlik çalışmalarında, Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı 0.93 olarak bulunmuştur. Duygu düzenleme güçlüğü boyutlarının iç tutarlık katsayılarının 0.88-0.89 arasında değiştiği, test-tekrar test güvenirliğinin ise, 0.88 olduğu bildirilmiştir (Gratz ve Roemer, 2004).

Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeğinin Türkçe uyarlama çalışması, Rugancı ve Gençöz (2010) tarafından, üniversite öğrencileri ile çalışılarak yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, ölçeğin orijinal formundaki 10. maddenin (Kendimi kötü hissetmeyi kabullenebilirim) işlemediği tespit edilmiştir. Ölçeğin Türkçe formunun iç tutarlılık katsayısı 0.94'tür. Alt faktörlerin iç tutarlılık katsayısı ise, 0.75 ile 0.90 arasında değişmektedir. Ayrıca, test-tekrar test güvenirlik analizinin sonucu 0.83 olarak bulunmuştur. Ölçeğin iki yarım test güvenirliğinin ise 0.95 olduğu belirtilmiştir

2.2.2.7. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II Experiences in Close Relationships-Revised)

Yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri II, ilk kez Fraley, Waller ve Brennan tarafından 2000 yılında geliştirilen ve erişkin yaşamda eşle ya da sevgili ile ilişkiyi değerlendiren bir ölçektir. YİYE II, bağlanmaya karşı kaygı ve bağlanmaya karşı kaçınma olarak iki alt boyutu ölçmektedir. 36 maddeden oluşan ölçekte, 18 madde kaygı ve 18 madde kaçınma boyutlarını ölçmektedir. 7'li likert tipinden oluşan ölçekte (Örnek; 1= Kesinlikle katılmıyorum, 7= Kesinlikle katılıyorum), katılımcıdan maddelerin onu ne kadar tanımladığını belirtmesi istenmektedir. Katılımcı her bir alt ölçekten 18-126 arası puan alabilir. Kaygı boyutundaki puan artışı, bağlanma figüründen ayrılmada güçlük çekme, bağlanma figürleri ile olan mesafeyi en aza indirme ve bağlanma figürü tarafından sürekli fark edilme isteğini gösterir. Kaçınma boyutundaki puan artışı ise, kendi kendine yetmeye aşırı odaklanmayı gösterir.

YİYE-II'nin ülkemizdeki geçerlilik güvenilirlik çalışması, Selçuk ve arkadaşları (2005) tarafından yapılmıştır. Hem kaçınma boyutu hem kaygı boyutu yüksek iç tutarlılığa sahiptir. Ölçeğin alt boyutlarından kaygı alt boyutu için 0.86, kaçınma boyutu için 0.90 güvenilirlik katsayısı elde edilmiştir. Ayrıca, cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı, kaçınma alt boyutu için 0.58 ve kaygı alt boyutu için 0.69 olarak bulunmuştur.

2.2.2.8. Kendini Saklama Envanteri (KSE-Self Concealment Scale)

Larson ve Chastain (1990) tarafından geliştirilen kendini saklama ölçeği, bir kişinin sıkıntı veya olumsuz olarak algıladığı kişisel bilgilerini başkalarından saklama eğilimini ifade eder. Bu ölçek 10 maddelik 5'li likert tipinde (1=güçlü şekilde katılmıyorum; 5=güçlü şekilde katılıyorum) hazırlanmıştır. Alınan yüksek puanlar, yüksek düzeyde kendini saklamayı ifade eder. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 10, en yüksek puan 50'dir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, yüksek düzeyde kendini saklamayı ifade

etmektedir. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .81 olarak bulunmuştur.

Türkçeye uyarlama çalışması Terzi, GÜNGÖR ve ERDAYI (2010) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.72 ve Cronbach alfa katsayısı 0.82 olarak bulunmuştur. Analizler sonucunda bu ölçeğin kendini saklama düzeyini belirlemede geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu bildirilmiştir (Terzi, GÜNGÖR ve ERDAYI, 2010).

2.2.3. İşlem

Çalışmanın ikinci aşaması, gerekli etik kurul izinleri alındıktan sonra başlamış olup, katılımcılardan öncelikle bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Yukarıda belirtilen ölçeklerden oluşan bir öz-bildirim ölçek kitapçığı hazırlanmış ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan katılımcılara sunulmuştur. Sıra etkisinin önüne geçilmesi için ölçeklerin yerlerinin değişik olduğu üç tip ölçek kitapçığı hazırlanmıştır ve katılımcılara dönüşümlü olarak verilmiştir. Ölçekler adı geçen okulda toplu olarak dağıtılmıştır, okul dışındaki yetişkin katılımcılara ise, bireysel olarak uygulanmıştır. Ölçeklerin uygulanması yaklaşık 20-30 dakika sürmüştür.

2.2.4. İstatistiksel Analizler

İstatistiksel analizler için SPSS ve SOBEL analiz programlarına başvurulmuştur. Değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesi için korelasyon ve regresyon (basit regresyon ve hiyerarşik regresyon) analizlerine başvurulmuştur. Aracılığın sorgulanması için Sobel Aracılık Testine başvurulmuştur.

3. BULGULAR

Bu kısım iki bölümde ele alınacaktır. İlk bölümde, tezin ilk çalışması olan Yakınlıktan Korkma Ölçeği'nin (YKÖ) Türkçe'ye uyarlanmasına ilişkin veri analiz sonuçları sunulacak olup, bulgular kısmının ikinci bölümünde ise, tezin ana araştırma sorularına ilişkin bulgular raporlanacaktır.

3.1. BİRİNCİ ÇALIŞMA: YKÖ GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ANALİZLERİ

3.1.1. Güvenirlik Analizleri

YKÖ'nün güvenirliliğinin ölçülmesi için iç tutarlılık analizi ve test-tekrar test yöntemleri kullanılmıştır. İç tutarlılık analizi sonuçlarında, ölçeğin toplam Cronbach Alfa katsayısı 0.80 olarak hesaplanmıştır. Alt ölçeklerin Cronbach Alfa değerleri ise, hayal edilen yakınlık korkusu için 0.84, açıklık alt boyutu için 0.87 ve geçmiş dönem yakınlık korkusu için 0.74 olarak bulunmuştur.

Test tekrar test güvenirliliğini sınamak amacıyla ölçek dört hafta ara ile 134 kişilik öğrenci grubuna uygulanmıştır. İki uygulama arasındaki korelasyon katsayısı 0.76 olarak bulunmuştur ($p < 0.01$).

Ek olarak, YKÖ'nün güvenirlilik ve geçerliğine ilişkin bilgi vermesi için madde analizi ile %27'lik alt-üst grup karşılaştırmasına başvurulmuştur. Madde analizinden elde edilen düzeltilmiş madde toplam korelasyon değerleri ve %27'lik alt-üst grup karşılaştırma sonuçları Tablo 4'de sunulmuştur. Sonuçlara bakıldığında, madde toplam korelasyonlarının hepsinin 0.20'den büyük olduğu, dolayısıyla ölçeği temsil güçlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmektedir. Maddelerin ayırt ediciliğini belirlemek amacıyla yapılan %27'lik alt-üst grup karşılaştırmaları sonucu, madde ortalama puanları arasındaki farklılıkların tümünün anlamlı çıktığı görülmüştür.

Tablo 4. Madde Analizi Sonuçları

Ölçek Maddeleri	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonları	t (Alt %27 - Üst %27)
YKÖ1	0.37	4.86**
YKÖ2	0.33	4.27**
YKÖ3	0.21	2.67*
YKÖ4	0.23	2.35*
YKÖ5	0.22	2.27*
YKÖ6	0.21	2.11*
YKÖ7	0.24	2.58*
YKÖ8	0.24	2.65*
YKÖ9	0.35	4.67**
YKÖ10	0.26	3.25**
YKÖ11	0.35	5.12**
YKÖ12	0.35	5.09**
YKÖ13	0.33	4.98**
YKÖ14	0.22	2.39*
YKÖ15	0.38	5.34**
YKÖ16	0.35	5.17**
YKÖ17	0.22	2.82*
YKÖ18	0.21	2.78*
YKÖ19	0.22	2.79*
YKÖ20	0.24	2.98*
YKÖ21	0.27	3.45**
YKÖ22	0.27	3.70**
YKÖ23	0.25	3.05**
YKÖ24	0.26	3.26**
YKÖ25	0.27	3.30**
YKÖ26	0.30	4.02**
YKÖ27	0.31	4.12**
YKÖ28	0.33	4.89**
YKÖ29	0.28	3.58**
YKÖ30	0.26	3.47**
YKÖ31	0.40	5.12**
YKÖ32	0.37	4.92**
YKÖ33	0.38	4.98**
YKÖ34	0.43	6.12**
YKÖ35	0.38	4.65**

*p<0.05, **p<0.01

3.1.2. Yapı Geçerliği Analizleri

YKÖ'nün yapı geçerliğinin test edilmesi için Açımlayıcı Faktör Analizi ile Doğrulayıcı Faktör Analizine başvurulmuştur.

Verinin Açımlayıcı Faktör Analizine uygunluğunun test edilebilmesi için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett küresellik testi uygulanmıştır. KMO örneklem uygunluk katsayısı 0.84 ve Bartlett Sphericity Testi χ^2 değeri ise 1465,58 ($p < 001$) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, verilerin faktör analizi için uygun olduğunu ve puanların normalliğini göstermektedir. Açımlayıcı faktör analizi yapılırken, varimaks rotasyonu kullanılmış ve faktör sayısı 3'e sabitlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda toplam varyansın %61'ini açıklayan, 35 madde ve 3 alt ölçekten oluşan bir ölçme aracı elde edilmiştir. Madde yükleri incelendiğinde, hayal edilen yakınlık korkusu faktöründeki yüklemeler 0.39 ile 0.70 arasında, açıklık faktöründeki yükler 0.37 ile 0.51 arasında ve geçmiş dönem yakınlık korkusu faktöründeki yüklemeler 0.58 ile 0.69 arasında değişmiştir.

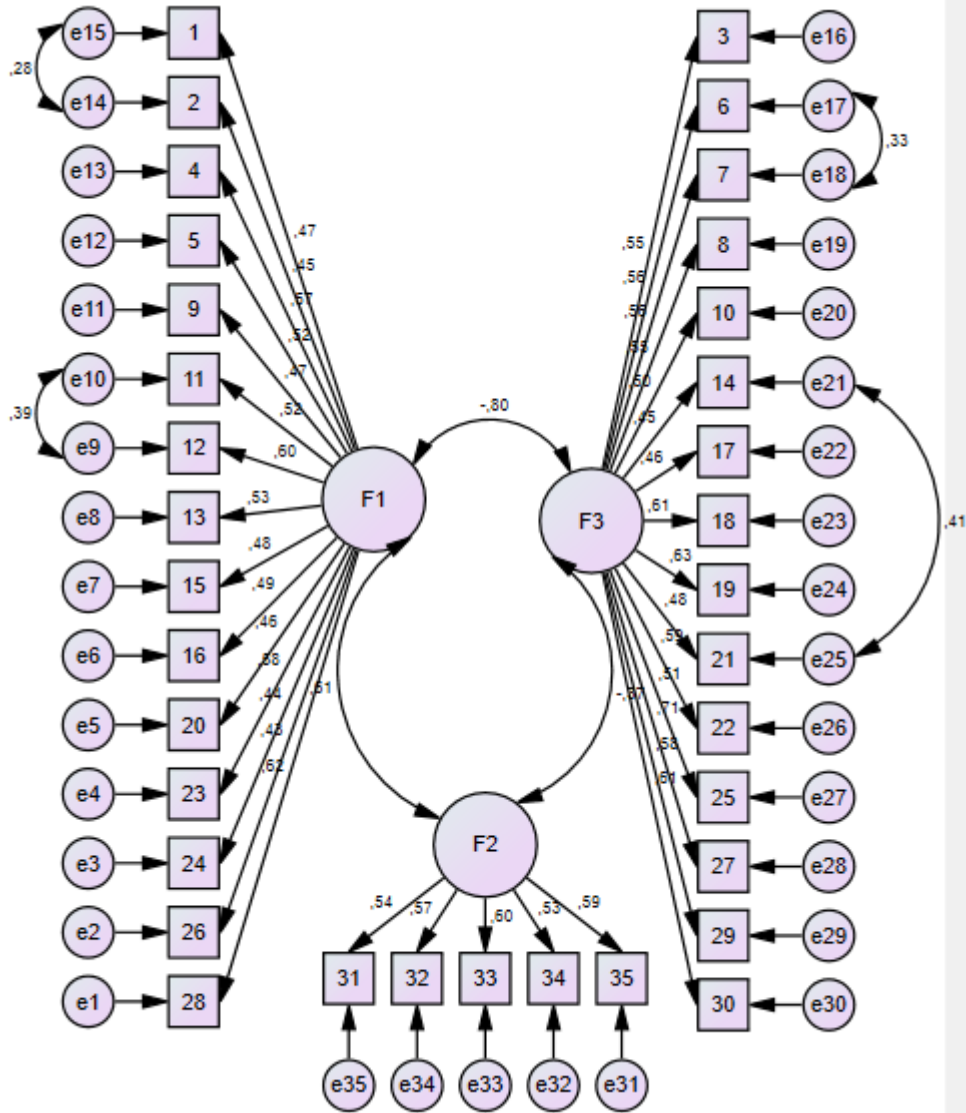
Ölçeğin yapı geçerliğinin test edilebilmesi için ayrıca, doğrulayıcı faktör analizine başvurulmuştur. Üç faktörlü yapı oluşturulmuş ve bu model üzerinden yapılan analiz sonuçlarında uyum indekslerinin tam olarak istenilir düzeyde çıkmadığı gözlenmiştir (CMIN/DF=1.91, CFI=0.82, GFI=0.79, AGFI=0.81, RMSEA=0.06). Analiz sonucu elde edilen modifikasyon önerileri incelenmiş ve bu öneriler doğrultusunda 1 ile 2, 11 ile 12, 6 ile 7 ve 14 ile 21. maddelerin hataları birbirleriyle ilişkilendirilmiştir. Model tekrar analize sokulmuş ve elde edilen uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeye çıktığı gözlenmiştir (CMIN/DF=1.44, CFI=0.92, GFI=0.89, AGFI=0.93, RMSEA=0.04). Modele ilişkin bilgiler Şekil 1'de gösterilmiştir.

3.1.3. Ölçüt Bağımlı Geçerlik

YKÖ'nin kriter geçerliğinin test edilmesi için Benlik Saygısı Ölçeği, Çok Boyutlu İlişki Ölçeği (ÇBİÖ) ve Kendini Saklama Envanteri ile korelasyon değerleri incelenmiştir. Sonuçlarda, YKÖ toplam puanı ile benlik saygısı toplam puanı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve negatif bir ilişki olduğu gözlenmiştir ($r = -0.24, p < 0.01$).

Ayrıca, YKÖ toplam puanı ile ÇBİÖ ölçeğinin ilişki korkusu ($r = 0.37, p < 0.01$), ilişki izlenimi ayarlama ($r = 0.28, p < 0.01$), ilişki girişkenliği ($r = - 0.23, p < 0.01$) ve ilişkide kendine güven ($r = - 0.27, p < 0.01$) alt ölçekleri ile anlamlı ilişki gösterdiği bulgulanmıştır. Son olarak, YKÖ toplam puanı ile kendini saklama toplam puanı arasında da istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r = 0.31, p < 0.01$).

Şekil 1. YKÖ Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli

3.2. İKİNCİ ÇALIŞMA: TEZ ANA VERİ ANALİZLERİ

Tezin hipotezlerinin test edilmesine ilişkin analizler yapılmadan önce veri setindeki ölçek puanlarının dağılımları incelenmiş ve normallik dağılımı analizlerinin sonucunda, tüm ölçek toplam puanlarının basıklık-çarpıklık (skewness-kurtosis) değerinin -1 ve 1 aralığında olduğu gözlenmiştir. Sonuç olarak, veri setinin parametrik testler için uygun olduğu kabul edilmiştir.

3.2.1. Narsistik Kişilik Özellikleri ile Diğer Değişkenler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Narsistik Kişilik Envanteri ve Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde çok zayıf bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r = - 0.16$, $p < 0.05$). Dolayısıyla, narsizmin büyüklenmeci boyutuna ait özellikler arttıkça, kişinin ilişkili olduğu kişiler ve partnerine yönelik reddedilme duyarlılığının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı ile Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II ölçeği alt boyutu olan bağlanmaya karşı kaçınma arasında anlamlı ve negatif yönde çok zayıf bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r = - 0.16$, $p < 0.05$). Yani, narsistik kişiliğin büyüklenmeci boyutuna ait özellikler arttıkça, kaçınan bağlanma eğilimi azalmaktadır. Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı ile Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II ölçeği alt boyutu olan bağlanmaya karşı kaygı puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır ($p > 0.05$).

Narsistik Kişilik Envanteri ve Kendini Saklama Envanteri ile yapılan analizde, iki ölçeğin toplam puanları arasında anlamlı ve negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r = - 0.20$, $p < 0.01$). Başka bir deyişle, narsistik kişiliğin büyüklenmeci özelliği arttıkça, kişinin yakın ilişkide olduğu kişilere karşı kişisel bilgilerini ve duygularını saklama tutumunun azaldığı gözlenmiştir.

Narsistik Kişilik Envanteri ile Duygu Düzenleme Güçlükleri toplam puanları arasındaki ilişkinin incelendiği korelasyon analizi sonuçlarında ise, iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır ($p > 0.05$). Aynı şekilde, Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı ile Yakınlık Korkusu Ölçeği toplam puanı arasında da anlamlı bir ilişkiye ulaşılmamıştır ($p > 0.05$).

Aşırı Duyarlı Narsizm Ölçeği ve Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği ile yapılan analizde, iki ölçeğin toplam puanları arasında anlamlı ve pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r = 0.20, p < 0.01$). Başka bir ifadeyle, kırılğan narsizme ait özellikler arttıkça, kişinin ilişkili olduğu bireylere ve romantik ilişkideki partnerine yönelik reddedilme duyarlılığı da artmaktadır.

Aşırı Duyarlı Narsizm Ölçeği toplam puanı ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği toplam puanı için yapılan korelasyon analizinde, iki ölçek arasında anlamlı ve pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r = 0.34, p < 0.01$). Kırılğan narsizm özellikleri arttıkça, kişinin duygu düzenleme güçlük seviyesi de artmaktadır.

Aşırı Duyarlı Narsizm Ölçeği ve Yakın İlişkide Yaşantılar Envanteri-II alt ölçekleri ile yapılan korelasyon analizlerinde, ölçekler arasında anlamlı ve pozitif yönde zayıf ilişkiler olduğu saptanmıştır. Kırılğan narsizme ait özellikler arttıkça, kişinin romantik ilişkide olduğu partnerine yönelik kaçınan ($r = 0.13, p < 0.05$) ve kaygılı bağlanma ($r = 0.26, p < 0.01$) stillerini sergileme eğilimlerinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aşırı Duyarlı Narsizm Ölçeği toplam puanı ile Yakınlık Korkusu Ölçeği toplam puanı arasındaki ilişki incelendiğinde, değişkenler arasında anlamlı ve negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r = - 0.22, p < 0.01$). Yani, kırılğan narsizm boyutuna ait özellikler arttıkça, yakınlık korkusunun azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında, Aşırı Duyarlı Narsizm Ölçeği ve Kendini Saklama Envanteri ile yapılan analizde, iki toplam puan arasında anlamlı ve pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r = 0.25, p < 0.01$).

Kırılgan narsizm özellikleri arttıkça, kişinin kendisine ait bilgileri ve duyguları diğerlerinden saklama tutumunda da artış olduğu gözlenmiştir.

Narsistik Kişilik Envanteri ve Aşırı Duyarlı Narsizm Ölçeği toplam puanları ile çalışmanın diğer değişkenleri arasındaki ilişkilere dair korelasyon katsayıları Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Çalışmada Kullanılan Ölçeklerin Birbirleri İle Korelasyonları

	NKE	ADNÖ	YRDÖ	DDGÖ	KÇB	KYB	YKÖ	KSÖ	$\bar{x}$	SS
NKE	1	0.13*	-0.16*	-0.00	-0.16*	-0.08	0.04	-0.20**	4.90	2.88
ADN	0.13*	1	0.20*	0.34**	0.13*	0.26**	-0.22**	0.25**	23.24	4.15
YRDÖ	-0.16*	0.20**	1	0.37**	0.37**	0.53**	-0.07	0.31**	76.54	38.50
DDGÖ	-0.00	0.34**	0.37**	1	0.34**	0.47**	-0.29**	0.36**	98.67	15.34
KÇB	-0.16*	0.13*	0.37**	0.34**	1	0.46**	-0.04	0.28**	3.20	0.97
KYB	-0.08	0.26**	0.53**	0.47**	0.46**	1	-0.17**	0.32**	3.60	0.92
YKÖ	0.04	-0.22**	-0.07	-0.29**	-0.04	-0.17**	1	-0.25**	104.40	11.59
KSÖ	-0.20**	0.25**	0.31**	0.36**	0.28**	0.32**	-0.25**	1	24.12	8.89

Not: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$. Narsistik Kişilik Envanteri= NKE, Aşırı Duyarlı Narsizm Ölçeği= ADNÖ, Yetişkin Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği= YRDÖ, Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği= DDGÖ, Kaçınan Bağlanma= KÇB, Kaygılı Bağlanma= KYB, Yakınlık Korkusu Ölçeği= YKÖ, Kendini Saklama Envanteri= KSÖ.

3.2.2. Regresyon Analizi Sonuçları

3.2.2.1. Büyüklenmeci Narsistik Kişilik Özelliğine İlişkin Basit Doğrusal

Regresyon Analizi Sonuçları

Reddedilme duyarlılığı düzeyinin, büyüklenmeci narsizm kişilik özelliğini yordayıcı gücünün olup olmadığının test edilebilmesi için basit doğrusal regresyon uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunun istatistiksel olarak anlamlı [$F(1, 236) = 6.43, p < 0.01$] olduğu ve reddedilme duyarlılığı, büyüklenmeci narsizm puanının varyansının %5’ini açıklamıştır. Sonuçlar Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Reddedilme Duyarlılığı ile Büyüklenmeci Narsizm Arasında Yapılan Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	β	t	P	R ²	F
Sabit	5.838		14.088	0.01		
Reddedilme Duyarlılığı	-0.06	-0.21	-2.53	0.01	0.05	6.43

Kaçınan bağlanma boyutu düzeyinin büyüklenmeci narsizmi yordayıcı gücü, basit doğrusal regresyon analizi ile test edilmiştir. Regresyon analizi sonucunun istatistiksel olarak anlamlı [$F(1,236) = 6.56, p < 0.01$] olduğu ve kaçınan bağlanma boyutunun büyüklenmeci narsizm puanı varyansının %8'ini açıkladığı gözlenmiştir. Sonuçlar Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Kaçınan Bağlanma Boyutu ile Büyüklenmeci Narsizm Arasında Yapılan Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	β	t	P	R ²	F
Sabit	6.409		10.057	0.01		
Kaçınan Bağlanma	-0.58	-0.27	-2.47	0.01	0.08	6.56

Kendini saklama düzeyinin büyüklenmeci narsizmi ne kadar yordadığına ilişkin yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, modelin istatistiksel olarak anlamlı [$F(1,236) = 10.54, p < 0.01$] olduğu ve kendini saklama davranışının büyüklenmeci narsizmin varyansının %4'ünü istatistiksel olarak anlamlı şekilde açıkladığı görülmüştür. Sonuçlar Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Kendini Saklama İle Büyüklenmeci Narsizm Arasında Yapılan Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu

Değişken	B	β	t	P	R ²	F
Sabit	6.525		12.220	0.01		
Kendini Saklama	-0.06	-0.20	-3.24	0.01	0.04	10.54

Çalışmanın bağımsız değişkenlerinden olan kaygılı bağlanma, duygu düzenleme güçlüğü ve yakınlık korkusunun büyüklenmeci narsizm kişilik özelliğini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı gözlenmiştir ($p > 0.05$).

3.2.2.2. Kırılğan Narsistik Kişilik Özelliğine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Reddedilme duyarlılığı düzeyinin kırılğan narsizmi yordama gücünün değerlendirilmesi için basit doğrusal regresyon analizine başvurulmuştur. Yapılan analiz sonucunda, reddedilme duyarlılığının kırılğan narsizmi anlamlı şekilde yordadığı [$F(1, 236) = 9.887, p < 0.01$] ve reddedilme duyarlılığının kırılğan narsizm değişkeninin varyansının %8'ini istatistiksel olarak anlamlı şekilde açıkladığı tespit edilmiştir. Sonuçlar Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Reddedilme Duyarlılığı İle Kırılğan Narsizm Arasında Yapılan Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu

Değişken	B	β	t	P	R ²	F
Sabit	21.572		36.472	0.000		
Reddedilme Duyarlılığı	0.022	0.20	3.15	0.002	0.08	9.887

Duygu düzenleme güçlüğü düzeyinin kırılğan narsizm kişilik özelliğini yordayıcı etkisi basit doğrusal regresyon analiziyle test edilmiştir. Sonuçların istatistiksel olarak anlamlı olduğu [$F(1,236) = 31.546, p < 0.001$] ve duygu düzenleme güçlüğü'nün kırılğan narsizmin varyansını %14 düzeyinde açıkladığı görülmüştür. Sonuçlar Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Duygu Düzenleme Güçlüğü İle Kırılğan Narsizm Arasında Yapılan Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu

Değişken	B	β	t	P	R ²	F
Sabit	14.165		12.523	0.000		
Duygu Düzenleme Güçlüğü	0.098	0.32	5.78	0.000	0.14	31.546

Kaçınan bağlanma boyutu düzeyinin kırılğan narsizmi yordayıp yordamadığına bakılması amacıyla, doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Yapılan analizin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($F = 4.017, p < 0.05$) ve kaçınan bağlanma boyutunun kırılğan narsizm düzeyinde meydana gelen değişimin %2'sini yordadığı saptanmıştır. Sonuçlar Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11. Kaçınan Bağlanma Boyutu İle Kırılğan Narsizm Arasında Yapılan Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu

Değişken	B	β	t	P	R^2	F
Sabit	21.477		23.335	0.04		
Kaçınan Bağlanma	0.551	0.13	2.00	0.04	0.017	4.017

Kaygılı bağlanma boyutunun kırılğan narsizm düzeyini yordayıcı gücü de incelenmiş ve yapılan basit doğrusal regresyon analizinde sonuçların istatistiksel olarak anlamlı olduğu [$F (1,236) = 28.564, p < 0.001$] ve kaygılı bağlanma boyutunun kırılğan narsizmin toplam varyansının %15'ini açıkladığı tespit edilmiştir. Sonuçlar Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12. Kaygılı Bağlanma Boyutu İle Kırılğan Narsizm Arasında Yapılan Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu

Değişken	B	β	t	P	R^2	F
Sabit	18.962		17.988	0.000		
Kaygılı Bağlanma	1.189	0.34	7.19	0.000	0.15	28.564

Yakınlık korkusu düzeyinin kırılğan narsizmi yordayıcılığının araştırılması amacıyla, basit doğrusal regresyon analizi uygulanmış ve sonuçlarda yordayıcı gücünün istatistiksel olarak anlamlı olduğu [$F (1,236) = 12.941, p < 0.001$], yakınlık korkusunun kırılğan narsizm düzeyi toplam varyansının %5'ini açıkladığı tespit edilmiştir. Sonuçlar Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13. Yakınlık Korkusu İle Kırılgan Narsizm Arasında Yapılan Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu

Değişken	B	β	t	P	R ²	F
Sabit	31.803		13.282	0.000		
Yakınlık Korkusu	-0.082	-0.22	-3.59	0.000	0.05	12.941

Kendini saklama düzeyinin kırılgan narsizmi yordayıp yordamadığını test etmek için basit doğrusal regresyon analizine başvurulmuştur. Yapılan analiz sonuçlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu [$F(1,236) = 18.755, p = 0.001$] ve kendini saklamanın kırılgan narsizmin varyansının %11'ini açıkladığı gözlenmiştir. Sonuçlar Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14. Kendini Saklama İle Kırılgan Narsizm Arasında Yapılan Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu

Değişken	B	β	t	P	R ²	F
Sabit	20.329		27.813	0.000		
Kendini Saklama	0.152	0.28	5.09	0.000	0.11	18.755

3.2.2.3. Büyüklenmeci Narsistik Kişilik Özelliğine İlişkin Aşamalı Regresyon Analizi Sonuçları

Bu bölümde, yukarıda özetlenen analiz sonuçlarında büyüklenmeci narsizmle anlamlı ilişkisi ve yordama gücüne rastlanılan, bağımsız değişkenler olan kaçınan bağlanma, reddedilme duyarlılığı ve kendini saklamanın birlikte modele girdiğinde bağımlı değişkenin ne kadarını yordadığına bakılması amaçlanmıştır. Yapılan hiyerarşik (stepwise) çoklu regresyon analizinde, bağımsız değişkenlerden sırasıyla kaçınan bağlanma, reddedilme duyarlılığı ve kendini saklama modele dahil edilmiştir. Modelin ilk basamağında kaçınan bağlanmanın büyüklenmeci narsizmle anlamlı biçimde yordadığı [$F(1,236) = 6.57, p < 0.01$] ve kaçınan bağlanma düzeyinin büyüklenmeci narsizmin toplam varyansının %8'ini açıkladığı gözlenmiştir.

İkinci adımda modele reddedilme duyarlılığı sokulmuş ve modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur [$F(1,236) = 7.44, p < 0.01$].

İki değişkenli bu model, büyüklenmeci narsistik kişilik özelliğine ilişkin toplam varyansın %10'unu açıklamıştır. Son basamak olarak modele kendini saklama değişkeni eklenmiş ve üçüncü modelde de istatistiksel açıdan anlamlı bir sonuca ulaşılmıştır [$F(1,236) = 7.82, p < 0.01$]. Sonuç olarak model son hali ile büyüklenmeci narsistik kişilik özelliği varyansını %11 düzeyinde açıklayabilmiştir. Sonuçlar Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15. Büyüklenmeci Narsistik Kişilik Özelliğine İlişkin Aşamalı Regresyon Analizi

Yordanan Değişken	Yordayıcı Değişken	β	R^2	R^2 'deki Değişim	F	t
Büyüklenmeci N.						
1. aşama	KÇB	-0.21	0.08	0.08	6.57	-3.47**
2. aşama	KÇB	-0.26	0.10	0.02	7.44	-3.28**
	YRD					
3. aşama	KÇB	-0.26	0.11	0.01	7.82	-2.89*
	YRD					
	KS					

Not:* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$. Büyüklenmeci N. = Büyüklenmeci Narsizm, Kaçınan Bağlanma = KÇB, Yetişkin Reddedilme Duyarlılığı = YRD, Kendini Saklama = KS.

3.2.2.4. Kırılğan Narsistik Kişilik Özelliğine İlişkin Aşamalı Regresyon Analizi Sonuçları

Bu bölümde, yukarıda özetlenen analiz sonuçlarında kırılğan narsizmle anlamlı ilişkisi ve yordama gücüne rastlanan bağımsız değişkenler olan kaygılı bağlanma, duygu düzenleme güçlüğü, kendini saklama, reddedilme duyarlılığı ve yakınlık korkusu birlikte modele girdiğinde, bağımlı değişkenin ne kadarını yordadığına bakılması amaçlanmıştır. Yapılan hiyerarşik (stepwise) çoklu regresyon analizinde, modelin ilk basamağında, kaygılı bağlanmanın kırılğan narsizmi anlamlı biçimde yordadığı [$F(1,236) = 28.564, p < 0.01$] ve kaygılı bağlanma düzeyinin kırılğan narsizmin toplam varyansının %15'ini açıkladığı gözlenmiştir. İkinci adımda

modele, duygu düzenleme güçlüğü dahil edilmiş ve modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur [$F(2,236) = 27.744, p < 0.01$]. İki değişkenli bu model, kırılman narsistik kişilik özelliğine ilişkin toplam varyansın %19'unu açıklamıştır. Son basamak olarak modele, kendini saklama, yakınlık korkusu ve reddedilme duyarlılığı değişkenleri eklenmiş ve üçüncü modelde de istatistiksel açıdan anlamlı bir sonuca ulaşılmıştır [$F(5,236) = 12.822, p < 0.01$]. Sonuç olarak, model son hali ile kırılman narsistik kişilik özelliğinin varyansını %21 düzeyinde açıklayabilmiştir. Sonuçlar Tablo 16'te sunulmuştur.

Tablo 16. Kırılman Narsistik Kişilik Özelliğine İlişkin Aşamalı Regresyon Analizi

Yordanan Değişken	Yordayıcı Değişken	β	R^2	R^2 'deki Değişim	F	t
Kırılman N.						
1. aşama	KYB	0.41	0.15	0.15	27.744	-4.47**
2. aşama	KYB	0.53	0.19	0.04	12.822	-3.28**
	DDG					
3. aşama	KYB	0.56	0.21	0.02	8.012	-2.86*
	DDG					
	YK					
	KS					
	YRD					

Not: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$. Kırılman N. = Kırılman Narsizm, Kaygılı Bağlanma = KYB, Duygu Düzenlemede Güçlüğü = DDG, Yakınlık Korkusu = YK, Kendini Saklama = KS, Yetişkin Reddedilme Duyarlılığı = YRD.

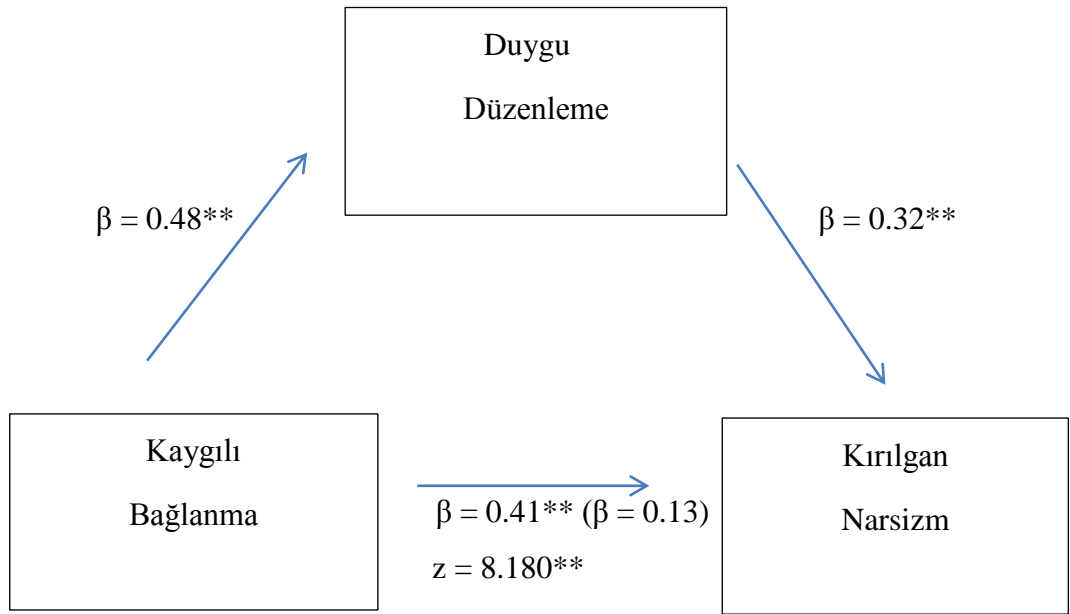
3.2.3. Aracılık Analizi Sonuçları

3.2.3.1. Kaygılı Bağlanma ile Kırılman Narsizm Arasında Duygu Düzenlemenin Aracı Rolü

Duygu düzenleme güçlüğü düzeyinin, kaygılı bağlanma stili ile kırılman narsistik kişilik özelliği ile ilişkisindeki aracı rolünün sınanması için sobel testine başvurulmuştur. Bu amaçla ilk adım olarak, üç değişkenin birbirlerini anlamlı biçimde yordadığına dair varyasyon test edilmiştir.

Kaygılı bağlanmanın kırılğan narsizm düzeyini [$F(1,236) = 28.564, p < 0.01; \beta = 0.34$], duygu düzenleme güçlüğü'nün kırılğan narsizmi [$F(1,236) = 31.546, p < 0.01; \beta = 0.32$] ve kaygılı bağlanmanın duygu düzenleme güçlüğü'nü [$F(1, 236) = 69.444, P < 0.01; \beta = 0.48$] anlamlı biçimde yordadığı gözlenmiştir. İkinci aşamada, Sobel Test uygulanmış ve sonuçları Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. Kaygılı Bağlanma ile Kırılğan Narsizm Arasında Duygu Düzenlemenin Aracı Rolü

** $p < 0.01$

Kaygılı bağlanma ve duygu düzenleme güçlüğü birlikte analize sokulduğunda modelin, kırılğan narsizmin varyansının %19'unu açıkladığı [$F(2,236) = 27.744, p < 0.01$] ve anlamlı etkiye ($\beta = 0.41, p < 0.01$) sahip olduğu görülmüştür. Kaygılı bağlanmanın tek başına olduğu ilk modelde, anlamlı olan yordayıcı etkisi, duygu düzenleme güçlüğü modele dahil edildiğinde anlamsız etkiye dönüşmüş ($\beta = 0.132, p > 0.05$) ve uygulanan Sobel Testi sonucu istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır ($z = 8.180, p < 0.01$). Sonuç olarak, duygu düzenleme güçlüğü değişkeninin kaygılı bağlanma ile kırılğan narsizm arasında tam aracı rolü olduğu anlaşılmıştır.

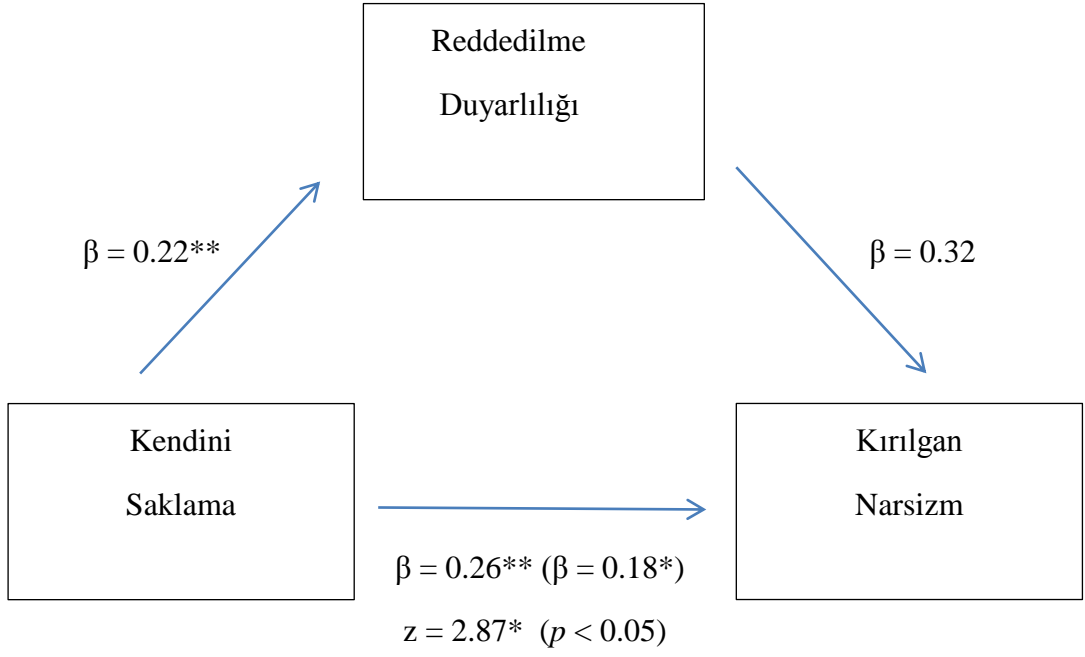

3.2.3.2. Kendini Saklama ile Kırılğan Narsizm Arasında Reddedilme Duyarlılığının Aracı Rolü

Reddedilme duyarlılığı düzeyinin, kendini saklama davranışı ile kırılğan narsist kişilik özelliği ilişkisindeki aracı rolünün sınanması için sobel testine başvurulmuştur. Bu amaçla ilk adım olarak, üç değişkenin birbirlerini anlamlı biçimde yordadığına dair varsayım test edilmiştir. Reddedilme duyarlılığının kırılğan narsizm düzeyini [$F(1, 236) = 31.546, p < 0.01; \beta = 0.32$], kendini saklama düzeyinin kırılğan narsizmi [$F(1, 236) = 18.755, p < 0.01; \beta = 0.28$] ve kendini saklamının reddedilme duyarlılığını [$F(1, 236) = 13.981, p < 0.05; \beta = 0.22$] anlamlı biçimde yordadığı gözlenmiştir. İkinci aşamada, Sobel Test uygulanmış ve sonuçları Şekil 3’de gösterilmiştir.

Kendini saklama ve reddedilme duyarlılığı birlikte analize sokulduğunda modelin kırılğan narsizmin varyansının %11’ini açıkladığı [$F(2, 236) = 16.751, p < 0.01$] ve anlamlı etkiye ($\beta = 0.26, p < 0.01$) sahip olduğu görülmüştür. Kendini saklama davranışının tek başına olduğu ilk modelde güçlü olan anlamlı yordayıcı etkisinin, reddedilme duyarlılığı modele dahil edildiğinde anlamlılık seviyesinde düşüş olduğu saptanmış ($\beta = 0.187, p < 0.05$) ve uygulanan Sobel Testi sonucu istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır ($z = 2.879, p < 0.05$). Sonuç olarak, reddedilme duyarlılığı değişkeninin kendini saklama davranışı ile kırılğan narsizm arasında kısmi aracı rolü olduğu anlaşılmıştır.

Şekil 3. Kendini Saklama ile Kırılgan Narsizm Arasında Reddedilme Duyarlılığının Aracı Rolü

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

4. TARTIŞMA

Bu kısım iki bölüm olarak ele alınmıştır. İlk bölümde Yakınlıktan Korkma Ölçeği'nin (YKÖ) Türkçe'ye uyarlanmasına ilişkin elde edilen bulgular tartışılacak olup, ikinci bölümde ise tez çalışmasının ana amacı ve hipotezlerine ilişkin bulgular gözden geçirilecektir.

4.1. BİRİNCİ ÇALIŞMA: YKÖ GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK BULGULARININ TARTIŞILMASI

Yakınlık korkusu, insanların kişilerarası ilişkisini etkileyen, bilinçaltında yakınlık kurmaktan korkma ile yakınlık kurmaktan kaçınma duygu ve davranışları olarak tanımlanmaktadır (Firestone ve Catlett, 1999). Yakınlık Korkusu Ölçeği 1991 yılında, Descutner ve Thelen tarafından oluşturulmuştur. Ölçeğin amacı; yakın ilişki içerisinde kişinin yakınlıktan kaçınmasına yol açan korku etmeninin değerlendirilmesi ile gelecekte yakın ilişki yaşayacak bireyin, yakınlık korkusu eğiliminin değerlendirilmesidir. YKÖ maddeleri, teorisyenlerin "yakınlık korkusu" kavramını tanımlamalarına dayandırılarak oluşturulmuştur. Ölçeği, diğer yakınlık değerlendirmesini yapan ölçeklerden ayıran kısım ise, yakın ilişki içerisinde olan ya da şu anda ilişki yaşamayan tüm bireylerin yakınlık korkusunu değerlendirebilmesidir. Ölçek formunda kişinin, sorulara yakın bir ilişkide olduğunu düşünerek cevap vermesi istenmektedir (Descutner ve Thelen, 1991). Bu çalışmada da Descutner ve Thelen tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe formunun geçerliğinin ve güvenilirliğinin test edilmesi amaçlanmıştır.

YKÖ'nün güvenilirliğinin ölçülmesi için iç tutarlılık analizi ve test-tekrar test yöntemleri kullanılmıştır. Ölçeğin toplam Cronbach Alfa katsayısı 0.80 olarak hesaplanmıştır. Alt ölçeklerin Cronbach Alfa değerleri ise, hayal edilen yakınlık korkusu için 0.84, açıklık alt boyutu için 0.87 ve geçmiş dönem yakınlık korkusu için 0.74 olarak bulunmuştur. Elde edilen değerlerin 0.70'ten yüksek olması sonucunda ölçeğin güvenilirliğine ilişkin kanıt sağlanmıştır. Dört hafta arayla uygulanan test-tekrar test güvenilirliği

sonucunda ise, iki uygulamada elde edilen toplam puanların arasındaki korelasyon 0.76 olarak bulunmuştur ($p < 0.01$).

Ölçeğin güvenilirliği ve geçerliğine ilişkin bilgiler vermesi amacıyla, madde analizi ile %27'lik alt-üst grup karşılaştırması tekniklerine başvurulmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, madde analizinden elde edilen madde toplam korelasyonları açısından ölçeğin 35 maddesinin de 0.20'den büyük değerler alması olumlu bir nitelik olarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla, tüm maddelerin ölçeği temsil güçlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu düşünülmüştür. Ek olarak, maddelerin ayırt ediciliğini belirlemek amacıyla yapılan %27'lik alt-üst grup karşılaştırma yöntemi sonucu, madde ortalama puanları arasındaki farklılıkların tümünün yüksek seviyede anlamlı ($p < 0.001$) çıktığı görülmüştür ve ölçeğin güvenilir olduğuna ilişkin bir desteğe daha ulaşılmıştır.

YKÖ'nün yapı geçerliğine ilişkin bilgi edinmek amacıyla öncelikle, açımlayıcı faktör analizine, ardından doğrulayıcı faktör analizine başvurulmuştur. Açımlayıcı faktör analizinde, KMO örneklem uygunluk katsayısı 0.84 ve Barlett Sphericity Testi χ^2 değeri ise 1465.58 ($p < 0.001$) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar örneklemin faktör analizi için uygun olduğunu ve puanların normalliğini göstermiştir. Varimax rotasyonu ile uygulanan analizde üç faktöre sabitlenen model toplam varyansın %61'ini açıklamıştır ve madde yüklerinin üç alt boyut için de 0.37 - 0.70 ranjında değerler alarak kabul edilebilir seviyede olduğu gözlenmiştir. Açımlayıcı Faktör Analizi sonrası yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizleri sonucunda üç faktörlü modelin uyum indeksleri, analiz programının önerdiği iyileştirmeler de yapılarak kabul edilebilir değerler göstermiştir. Tüm bu veriler, YKÖ'nün yapı geçerliğinin istatistiksel açıdan iyi düzeyde olduğunun göstergeleri olarak kabul edilmiştir.

Ölçeğin orjinalinde 3 alt faktörünün bulunduğu belirtilse de Descutner ve Thelen tarafından tek faktörlü olarak analiz edilmiştir. Uluslararası yapılan çalışmalar incelendiğinde ise, ölçeğin Çin için geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında, ölçeğin 3 faktörlü olarak analiz edildiği görülmüştür (Ingersoll, Norvilitis, Zhang ve ark., 2008). Aynı zamanda, Yakınlık Korkusu Ölçeğinin

İngilizce ve Mandarin versiyonlarının geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında da ölçek 3 faktörlü olarak analiz edilmiştir (Ingersoll, Poulin, Deng ve ark., 2012). Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında yapılan analiz sonucunda da toplam varyansın %61'ini açıklayan, 35 madde ve 3 alt ölçekten (hayal edilen yakınlık korkusu, açıklık ve geçmiş dönem yakınlık korkusu) oluşan bir ölçme aracı elde edilmiştir. Ek olarak, literatürdeki ölçeğe ilişkin tüm çalışmalarda vurgulandığı gibi ölçeğin faktör yapısı üç boyutlu çıksa da ölçülen kavramın yapısı gereği toplam puan alınarak da çalışmalarda kullanılabilirdiği fikri desteklenmiştir.

Son olarak, YKÖ'nün kriter geçerliği de test edilmiş ve Benlik Saygısı Ölçeği, Çok Boyutlu İlişki Ölçeği (ÇBİÖ) ve Kendini Saklama Envanteri ile korelasyon değerleri incelenmiştir. Sonuçlarda, YKÖ toplam puanı ile benlik saygısı toplam puanı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve negatif bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Ayrıca, YKÖ toplam puanı ile ÇBİÖ ölçeğinin ilişki korkusu, ilişki izlenimi ayarlama, ilişki girişkenliği ve ilişkide kendine güven alt ölçekleri ile anlamlı ilişki gösterdiği bulgulanmıştır. Son olarak, YKÖ toplam puanı ile kendini saklama toplam puanı arasında da istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Tüm bu veriler, ölçeğin dış kriter geçerliğinin de yüksek olduğu göstermektedir.

4.2. İKİNCİ ÇALIŞMA: TEZ ANA KONUSUNA AİT BULGULARIN TARTIŞILMASI

4.2.1. Narsistik Kişilik Özellikleri ile Bağlanma Arasındaki İlişkiye ve Basit Doğrusal Regresyon Analizine Ait Bulguların Tartışılması

Bowlby'nin (1980), çocukluk döneminde yaşanan kayıpların ve umutsuzluk duygularının ileri dönemlerde psikolojik sorunlara yol açabileceğini belirtmesi, bağlanma ve psikopatoloji arasındaki ilişkinin incelenmesine yol açmıştır. Bowlby, güvenli bağlanma ihtiyacını yeteri kadar karşılayamayan ve kısmi bağlanma figürü yoksunluğu yaşayan çocuklarda, aşırı sevgi ya da intikam ihtiyacı, yoğun depresyon ve suçluluk duygularının var olabileceğini belirtmiştir. Tamamen yoksunluk yaşayanlarda ise,

ilgisizlik, oldukça tepkisizlik, gelişimde yavaşlama, duygusal yüzeysellik, konsantrasyon güçlüğü ve dürtüsel hırsızlık gibi belirtilerin görülebileceğini savunmuştur. Pistole (1995), güvensiz bağlanmanın farklı türlerinin, narsistik kırılganlığı yüksek olan kişilerin başvurduğu savunma mekanizması olabileceğini belirtmiştir. Kendilik araştırmacılarına göre, ailesel geribildirimde empati yoksunluğu ve ilgi yoksunluğu, çocuktaki sağlıklı narsizm gelişim sürecini bozmakta, benmerkezci ve büyüklenmeci gelişim aşamalarını desteklemektedir (Watson, Hickman and Morris ve ark., 1993).

Bu çalışmada, literatürde yer alan kuramsal bilgilerden yola çıkılarak, narsizm ve bağlanma arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, büyüklenmeci narsizm ve kaçınan bağlanma arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde ilişki olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre kişinin büyüklenmeci narsizm düzeyinde artış olması halinde, kaçınan bağlanma boyutunda azalma meydana gelmektedir. Kaçınan bağlanma boyutu düzeyinin, büyüklenmeci narsizmi yordayıcı gücü basit doğrusal regresyon analizi ile test edilmiştir. Regresyon analizi sonucunun istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve kaçınan bağlanma boyutunun büyüklenmeci narsizm puanı varyansının %8'ini açıkladığı gözlenmiştir.

Kaçınan bağlanma ve büyüklenmeci narsizm tanımlamaları ile ilgili literatür incelendiğinde, çalışmadan elde edilen bulguların literatür ile uyumlu olduğu görülmektedir. Robbins ve Duppont (1992) yapmış olduğu araştırmada, kaçınan bağlanma ile açık narsizm (büyüklenmeci) arasında anlamlı bir negatif ilişki olduğunu belirtmektedir. Büyüklenmeci narsizme sahip bireylerin, empatiden yoksun, ilişki içerisinde duygusal bağlılık yerine sadece fiziksel doyuma önem veren, kendilerine hayranlık duyan ve herkesten üstün olduklarını düşünen özelliklere sahip oldukları göz önünde bulundurulduğunda (Wälder, 1925), kaçınan bağlanma özelliklerinde azalma sergilemeleri anlamlı bir bulgudur. Kaçınan bağlanmaya sahip bireyler, reddedilme ve terkedilme korkularından dolayı yakın ilişki kurmak istememektedirler (Hazan ve Shaver, 1987). Oysa ki, büyüklenmeci narsizme sahip bireyler, kendilerine olan hayranlıkları ve herkesten üstün oldukları inancına dayanarak, en üstün sevgiyi hak ettiklerini düşünmektedirler. Dahası

kendileriyle yakın ilişki kurulmasını, kendilerinin karşı tarafa büyük bir lütfu olarak görmekte-dirler (Freud, 1931). Dolayısıyla terkedilme ya da reddedilme gibi kaygılar taşımamaktadırlar.

Kırılgan narsizm ve bağlanma arasındaki ilişki incelendiğinde, iki patolojik bağlanma örüntüsü ile de istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki gösterdiği saptanmıştır. Kırılgan narsizme ait özellikler arttıkça, kişinin romantik ilişkide olduğu partnerine yönelik kaçınan ve kaygılı bağlanma stillerini sergileme eğiliminin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Kaçınan bağlanma boyutu düzeyinin, kırılgan narsizmi yordayıp yordamadığına bakılması amacıyla doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Yapılan analizin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve kaçınan bağlanma boyutunun kırılgan narsizm düzeyinde meydana gelen değişimin %2'sini yordadığı saptanmıştır. Kaygılı bağlanma boyutunun kırılgan narsizm düzeyini yordayıcı gücü de incelenmiş ve yapılan basit doğrusal regresyon analizinde, sonuçların istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve kaygılı bağlanma boyutunun kırılgan narsizmin toplam varyansının %15'ini açıkladığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak, kaçınan bağlanmaya göre kaygılı bağlanma özelliklerinin kırılgan narsizm ile çok daha yüksek oranda ilişkili olduğu bulgusu elde edilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular, konu hakkında yapılan diğer çalışma bulgularıyla da uyum göstermektedir. Miller ve arkadaşları (2010) tarafından yapılan araştırmada, kaygılı ve kaçınan bağlanma ile kırılgan narsizm arasında önemli ilişki olduğu belirtilmiştir (Fossati, Feeney, Pincus ve ark., 2014). Yapılan diğer bir çalışmada, narsistik kırılganlık ve romantik bağlanma ile ilgili olarak, kapalı narsizm (kırılgan) ve kaygılı bağlanma arasında yüksek oranda ilişki olduğu saptanmıştır (Mikulincer ve Florian, 1998).

Kaygılı bağlanmaya sahip bireyler, aşırı yakınlık kurma isteğine sahip, partnerinin yakınlığını yetersiz gören ve ona karşı güvensizlik duyan kişiler olarak betimlenmektedirler (Hazan ve Shaver, 1987). Kırılgan narsizme sahip bireylerin aşırı hassas, mütevazı ve diğerlerini önemseyen özelliklere sahip oldukları göz önünde bulundurulduğunda (Levy, 2012), kaygılı bağlanma özellikleri sergilemeleri anlamlı bir bulgudur. Araştırma bulguları

değerlendirildiğinde, kırılğan narsizme sahip bireyler, gizli büyüklenmecilik sergilemektedirler. Yani temelinde üstün oldukları ve her şeye sahip olabilecekleri düşüncesine sahiptirler. Onlar da büyüklenmeci narsistlerde olduğu gibi partnerlerini ihtiyaçlarını karşılamak için sömürme eğilimindedirler. Literatürdeki tanımlamalardan yola çıkılarak, büyüklenmeci narsistler ile kırılğan narsistlerin zıt özellikler sergilemelerinin nedeni, sömürüyü elde etmede kullanmış oldukları strateji farklılıkları olarak görülmektedir. En üstün sevgiye sahip olma arzuları, partnerlerinin sergiledikleri sevgiyi yetersiz kılmaktadır. Bu durum da partnerlerine olan güvenlerini azaltmakta ve terkedilme kaygılarını arttırmaktadır. Sonuç olarak, kırılğan narsizme sahip bireyler ilişkilerinde kaygılı bağlanmayla ilişkili olabilecek davranışlar sergilemektedirler.

4.2.2. Narsizm ile Duygu Düzenleme Güçlüğü Arasındaki İlişkiye ve Basit Doğrusal Regresyon Analizine Ait Bulguların Tartışılması

Genel olarak duygu düzenleme kavramı, ruhsal durum, zorlanmalar (stres) ve tüm duygu hallerini kapsayan duygusal durumların düzenlenme halini ifade etmektedir (Koole, 2010). Narsizmde yaşanan duygu dalgalanmaları göz önünde bulundurulduğunda, narsizm ve duygu düzenleme güçlükleri arasındaki ilişki araştırmacılar tarafından merak edilen bir kavram olmuştur. Broucek (1982), büyüklenmeci narsizmin erken dönemde deneyimlenen utanç duygusuna karşılık olarak meydana geldiğini ve bu tür narsizme sahip bireylerin, utanç duygusunu benliklerinden uzak tutmak için narsizm geliştirdiklerini belirtmiştir. Yapılan bir çok çalışmada büyüklenmeci narsizm kavramı öz saygı (Campbel ve ark., 2002), iyimserlik (Hickman ve ark., 1996) ve mutluluk (Rose, 2002) gibi pozitif duygularla ilişkilendirilmiştir. Kırılğan narsizm ise kaygı ve utanç gibi olumsuz duygularla ilişkilendirilmiştir (Malkin ve ark., 2011). Czarna (2014), kırılğan narsizme sahip bireylerin, negatif benlik algısına sahip olduklarını, övünme duygusu yerine suçluluk ve utanç duygularını daha fazla deneyimlediklerini belirtmektedir. Büyüklenmeci narsizme sahip bireyler ise, kendi başarısızlıklarına olan ilgilerini azaltarak, başarısızlık sebeplerini dış

nesnelerde arayarak, pozitif geri bildirimleri içselleştirerek, büyüklenmeci kendiliklerini beslemektedirler ve utanç duygusundan uzaklaşmaktadırlar. Savunmacı öz-denetim mekanizmalarını kullanarak negatif duygulardan uzaklaşıp, pozitif benlik algılarını korumaktadırlar (Tracy ve ark., 2009). Dolayısıyla, kırılğan narsizm özellikleri gösteren bireylere göre büyüklenmeci narsistler, duygu düzenleme stratejilerini daha etkin kullanmaktadırlar.

Literatürdeki bilgilerle uyumlu olarak, bu çalışmada da büyüklenmeci narsizm ve duygu düzenleme güçlükleri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanılmazken, kırılğan narsizm ve duygu düzenleme güçlükleri arasında pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Duygu düzenleme güçlüğü düzeyinin kırılğan narsizm kişilik özelliğini yordayıcı etkisi, basit doğrusal regresyon analiziyle test edilmiştir. Sonuçların istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve duygu düzenleme güçlüğü'nün kırılğan narsizm varyansını %14 düzeyinde açıkladığı görülmüştür. Elde edilen sonuçlar uluslararası çalışmalar ile de uyumluluk göstermektedir. Örneğin; klinik tanı almamış 293 kişi ile yapılan araştırmada, narsistik kişilik özellikleri ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişki incelenmiştir. Narsistik kırılğanlık ile duygu düzenleme stratejilerine erişme güçlüğü, duygusal durumu anlama güçlüğü, duygusal durumu kabullenme güçlüğü ve duygusal durumda açık olma güçlüğü arasında ilişki bulunduğu bildirilmiştir. Büyüklenmeci narsizm ve duygu düzenleme güçlüğü arasında ise, anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Pierro, Sarno ve Madeddu, 2017). Büyüklenmeci ve kırılğan narsizm ile duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkinin incelendiği diğer bir çalışmada, büyüklenmeci narsizm ile duygu düzenleme arasında negatif yönlü ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Kırılğan narsizm ve duygu düzenleme güçlüğü arasında ise, pozitif yönlü ilişki olduğu bildirilmiştir (Zhang, Luo, Zhao, Zhang ve Wang, 2015).

Ek olarak, büyüklenmeci narsistlerin kaçınmacı bağlanma stili özellikleri gösterme eğiliminde oldukları ve kırılğan narsistlerin de daha çok kaygılı bağlanma örüntüsü gösterdikleri göz önünde bulundurulduğunda, elde edilen bulgunun teorik açıklamalarla uyum gösterdiği anlaşılmaktadır. Teorik

açıklamalara göre, kaçınmacı bağlanma stili özelliklerine sahip kişiler, duygularının ifade edilmesine fırsat vermemektedirler ve bilinçli olarak bu duyguların bilinmesini istememektedirler. Kaçınmacı savunma sistemi, duygusal aşamanın engellenmesini tasarlamaktadır (Cassidy, 1994). Dolayısıyla, büyüklenmeci narsistik özellikler sergileyen bireyler, negatif duygulardan kendilerini korumaktadırlar. Kaygılı bağlanan kişiler olumsuz duyguları bağlanma figürüyle uyumlu olarak algılamaktadırlar. Bu yüzden olumsuz duyguları abartmaktadırlar ve değerini uzun süre sürdürmektedirler. Bağlanma figürünün dikkatini çekmek ve daha güvenli korunma sağlamak gibi yerine getirilmemiş arzuları tarafından yönlendirilmektedirler (Mikulincer ve Shaver, 2007). Sonuç olarak da kırılğan narsizme sahip bireyler, negatif durumlar karşısında duygu düzenleme güçlükleri yaşamaktadırlar.

4.2.3. Narsizm ile Reddedilme Duyarlılığı Arasındaki İlişkiye ve Basit Doğrusal Regresyon Analizine Ait Bulguların Tartışılması

Reddedilme duyarlılığı, reddedilme ipuçlarına karşı aşırı duyarlılık ile bunu izleyen aşırı tepki halidir ve normal öğrenme sürecinde yer almaktadır. Bu duyarlılık, önemli kişiler ve bakım veren ile erken dönemde yaşanan etki süresi uzatılan ya da ilerletilen reddedilme deneyimlerinden kaynaklanmaktadır (Pietrzak, Downey ve Ayduk, 2005). Kabul edilme ve reddedilme şemaları, çocuğun doğumundan itibaren gelişmeye başlamaktadır. Eğer çocuk sürekli reddedilme durumunu yaşarsa, ilerideki ilişkilerinde reddedilme işaretleri ve reddedilme deneyimleri arasında güçlü bir ilişki kuracaktır. Bu ilişki doğrultusunda, ileride kuracağı tüm ilişkilerde reddedilme beklentisi içerisinde olması muhtemeldir. Aynı zamanda bu kişiler, ilişkilerdeki reddedilmeye dair ipuçları konusunda aşırı hassasiyete sahip olmaktadır (Feldman ve Downey, 1994).

Literatürde reddedilme duyarlılığı ile narsizm arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar mevcuttur. Yapılan bir çalışmaya göre narsizm, reddedilme duyarlılığını, yakınlıktan kaçınma aracılığı ile yordamaktadır (FinziDotton, Har-Even ve Raz, 2011). Diğer bir araştırmada ise, kapalı

narsizm eğilimleri yüksek bireylerin, hem kişilerarası reddedilmeye hem de romantik ilişkilerde reddedilmeye karşı aşırı duyarlı oldukları belirtilmiştir (Besser ve Priel, 2009; Besser ve Priel, 2010). Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre, büyüklenmeci narsizm ve reddedilme duyarlılığı arasında, istatistiksel bakımdan anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki vardır.

Yani büyüklenmeci narsizm düzeyi arttıkça, kişinin reddedilme duyarlılığı azalmaktadır. Reddedilme duyarlılığı düzeyinin, büyüklenmeci narsizm kişilik özelliğini yordayıcı gücünün olup olmadığının test edilebilmesi için yapılan basit doğrusal regresyon sonucunda, reddedilme duyarlılığının büyüklenmeci narsizm puanının varyansının %5'ini açıkladığı gözlenmiştir.

Horney (1937), yakın ilişkide terkedilme, suiistimal edilme, aşağılanma ve ihanete uğrama hakkında duyulan temel kaygı eğilimlerini reddedilme duyarlılığı olarak belirtmektedir. Erikson (1950), kişinin partnerinin kişisel ve kişilerarası bütünleşmeyi tehlikeye atacağı ile ilgili temel güvensizliğinin reddedilme duyarlılığını oluşturacağını vurgulamaktadır. Reddedilme duyarlılığı ile ilgili yapılan tanımlamalara bakıldığında, büyüklenmeci narsizme sahip bireylerin sergiledikleri özelliklerle, reddedilme duyarlılığı arasında zıt bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Büyüklenmeci narsizme sahip bireylerin, yüzeysel ilişkiler kuruyor olmaları, ilişkiye dair duygusal bir kaygı taşımalarına engel olmaktadır. Terkedilme ya da reddedilme gibi olumsuz tutumları içselleştirmek yerine, sorunu dışsal faktörlerle ilişkilendirmeleri de reddedilme duyarlılığı sergileme ihtimallerinin düşük olduğunu düşündürmektedir.

Kırılgan narsizm ve reddedilme duyarlılığı arasındaki ilişki incelendiğinde ise, anlamlı ve pozitif bir ilişki saptanmıştır. Yani kişide kırılgan narsizm özellikleri arttıkça, reddedilme duyarlılığı özellikleri de artış göstermektedir. Reddedilme duyarlılığı düzeyinin kırılgan narsizmi yordama gücünün değerlendirilmesi için basit doğrusal regresyon analizine başvurulmuştur. Yapılan analiz sonucunda, reddedilme duyarlılığının kırılgan narsizmi anlamlı şekilde yordadığı ve reddedilme duyarlılığının kırılgan narsizm değişkeninin varyansının %8'ini istatistiksel olarak anlamlı şekilde

açıkladığı tespit edilmiştir. Kırılgan narsizme sahip bireylerin, aşırı hassas, eleştiriye duyarlı ve olumsuzlukları içselleştiren özellikler sergiledikleri düşünüldüğünde (Levy, 2012), elde edilen bulgunun literatür tanımlamalarıyla ilişkili olduğu anlaşılmaktadır.

4.2.4. Narsizm ile Yakınlık Korkusu Arasındaki İlişkiye ve Basit Doğrusal Regresyon Analizine Ait Bulguların Tartışılması

Yakınlık korkusu, insanların kişilerarası ilişkisini etkileyen ve bilinçaltında yakınlık kurmaktan korkma ile yakınlık kurmaktan kaçınma davranışıyla tanımlanmaktadır (Firestone ve Catlett, 1999). Main ve arkadaşları, yetişkinlerin şu anda yaşamış oldukları ilişkilerin temellerinin, çocukluk döneminde bağlanma figürü ile yaşanan ilişkiden izler taşıdığını düşünmüşlerdir (Mikulincer ve Shaver, 2007). Bağlanma kuramından yola çıkılarak, yetişkin bağlanma sürecinin romantik ilişkiler üzerindeki etkisinin araştırılmasıyla yakınlık korkusu kavramı ortaya çıkmıştır. Uluslararası literatür incelendiğinde, yakınlık korkusu ve narsizm değişkenlerinin bir arada araştırıldığı yalnızca bir çalışmaya rastlanılmaktadır. Yapılmış olan çalışmada, narsizm büyüklenmeci boyutu açısından incelenmiştir. Bu çalışmada ise narsizm her iki boyutuyla birlikte ele alınarak, yakınlık korkusu ile olan ilişkisi sorgulanmıştır. Türkiye’de yapılan çalışmalar incelendiğinde ise, yakınlık korkusu ile yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanılmamaktadır. Dolayısıyla bu çalışmadan elde edilen bulguların, ileride yapılacak çalışmalara örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, büyüklenmeci narsizm ve yakınlık korkusu arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Ancak, kırılgan narsizm ve yakınlık korkusu arasında negatif ilişki olduğu gözlenmiştir. Yani, bireydeki kırılgan narsizm düzeyi arttıkça, romantik ilişki içerisinde, partneriyle yakın olma kaygısı azalmaktadır. Yakınlık korkusu düzeyinin kırılgan narsizmi yordayıcılığının araştırılması amacıyla, basit doğrusal regresyon analizi uygulanmış ve sonuçlarda, yakınlık korkusunun kırılgan narsizm düzeyi toplam varyansının %5’ini açıkladığı tespit görülmüştür. Kırılgan narsizme sahip bireyler, başkalarının düşüncelerine önem veren ve

aynı zamanda aşırı yakınlaşma isteğine sahip özellikler taşıdığından dolayı (Gabbard, 1989), yakınlık kaygısı ile negatif ilişkinin saptanmış olması oldukça uyumlu bir bulgudur. İlişki içerisinde kaygılı bağlanma eğilimini daha fazla gösterdikleri düşünüldüğünde, terkedilme korkusuna sahip oldukları söylenebilir.

Ancak, ihtiyaç duydukları sevgiyi elde etmek ve gizli büyüklenmeci arzularını tatmin edebilmek için partnerleriyle yakınlık kurmaktan kaçınmamaktadırlar.

4.2.5. Narsizm ile Kendini Saklama Arasındaki İlişkiye ve Basit Doğrusal Regresyon Analizine Ait Bulguların Tartışılması

Kendini saklama davranışı, ilişki kurulan kişilerin yorumlarına karşı hassas olan kişilerde daha yüksek oranda görülmektedir. Kendini saklama davranışının güvensiz bağlanan, reddedilme duyarlılığı gösteren ve çekingen kişilik sergileyen kişilerde görüldüğü belirtilmektedir (Larson, Chastain, Hoyt ve Ayzenberg, 2015). Çalışmadan elde edilen bulguya göre, büyüklenmeci narsizm ve kendini saklama arasında negatif ilişki vardır. Kendini saklama düzeyinin büyüklenmeci narsizmi ne kadar yordadığına ilişkin yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve kendini saklama davranışının büyüklenmeci narsizmin varyansının %4'ünü istatistiksel olarak anlamlı şekilde açıkladığı görülmüştür. Büyüklenmeci narsizme sahip bireylerin, terkedilme ve reddedilme kaygısı yaşamadıkları, başkalarının düşüncelerine önem vermedikleri düşünüldüğünde (Freud, 1931), elde edilen bulgular literatür ile uyum göstermektedir. Aynı zamanda büyüklenmeci narsizme sahip bireylerin benliklerinin negatif özelliklerine odaklanmamaları ve eleştirileri içselleştirmemelerinin de (Tracy ve ark., 2009), kendini saklama eğiliminden uzaklaşmalarını desteklediği düşünülmektedir.

Kendini saklama düzeyinin kırılğan narsizmi yordayıp yordamadığını test etmek için basit doğrusal regresyon analizine başvurulmuştur. Yapılan analiz sonuçlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve kendini saklamının kırılğan narsizmin varyansının %11'ini açıkladığı gözlenmiştir. Kırılğan

narsizm ve kendini saklama arasında pozitif ilişki elde edilmesinin ise, narsizmin bu boyutunda eleştiriye aşırı hassasiyet, terkedilme korkusu, başkalarının düşüncelerine aşırı önem verme, mütevazı ve çekingen bir kişilik sergileme (Gabbard, 1989) özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Aynı zamanda, kırılğan narsizme sahip bireylerin, benliklerinin negatif özelliklerine aşırı odaklanmalarının ve eleştirileri içselleştirmelerinin de (Czarna, 2014), kendini saklama eğilimlerinde artış görülmesine neden olduğu söylenebilir. Narsizm ve kendini saklama üzerine yapılmış bir araştırmaya rastlanılmadığından dolayı, elde edilen bulguların gerek ulusal gerek uluslararası alan yazına katkı sağlayacağı ve ileride konu ile ilgili yapılacak çalışmalara yol göstereceği düşünülmektedir.

4.2.6. Büyüklenmeci Narsistik Kişilik Özelliğine İlişkin Aşamalı Regresyon Analizine Ait Bulguların Tartışılması

Yapılan hiyerarşik (stepwise) çoklu regresyon analizinde, bağımsız değişkenlerden sırasıyla kaçınan bağlanma, reddedilme duyarlılığı ve kendini saklama modele dahil edilmiştir. Modelin ilk basamağında, kaçınan bağlanmanın büyüklenmeci narsizmi anlamlı biçimde yordadığı ve kaçınan bağlanma düzeyinin büyüklenmeci narsizmin toplam varyansının %8'ini açıkladığı gözlenmiştir. İkinci adımda modele, reddedilme duyarlılığı sokulmuş ve modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. İki değişkenli bu model, büyüklenmeci narsistik kişilik özelliğine ilişkin toplam varyansın %10'unu açıklamıştır. Yani kaçınan bağlanma ve reddedilme duyarlılığı değişkenleri büyüklenmeci narsizm düzeyinde meydana gelen değişikliklerin %10'unu yordama gücüne sahiptir. Reddedilme duyarlılığı değişkeni, modelin yordama gücünü %2 oranında arttırmaktadır. Son basamak olarak modele, kendini saklama değişkeni eklenmiş ve üçüncü modelde de istatistiksel açıdan anlamlı bir sonuca ulaşılmıştır. Sonuç olarak model, son hali ile büyüklenmeci narsistik kişilik özelliğinin varyansını %11 düzeyinde açıklayabilmiştir. Yani kendini saklama değişkeni, modelin yordama gücüne %1 katkı sağlayarak, büyüklenmeci narsizmde meydana

gelen değişimlerin %11'inin bağımsız değişkenler tarafından yordanabilmesine olanak sağlamıştır.

Hiyerarşik regresyon analizi sonucunda oluşturulan modeldeki değişkenlere bakıldığında, geçmiş çalışmalardaki bulgular da büyüklenmeci narsizm ve kaçınan bağlanma arasındaki ilişkiyi desteklemektedir (Robbins ve Dupont, 1992). Ayrıca kendini saklama davranışı ve reddedilme duyarlılıklarının çok düşük düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

4.2.7. Kırılğan Narsistik Kişilik Özelliğine İlişkin Aşamalı Regresyon Analizine Ait Bulguların Tartışılması

Yapılan hiyerarşik (stepwise) çoklu regresyon analizinde modelin ilk basamağında, kaygılı bağlanmanın kırılğan narsizmi anlamlı biçimde yordadığı ve kaygılı bağlanma düzeyinin kırılğan narsizmin toplam varyansının %15'ini açıkladığı gözlenmiştir. İkinci adımda modele, duygu düzenleme güçlüğü dahil edilmiş ve bu iki değişken kırılğan narsizm düzeyinde meydana gelen değişikliklerin %19'unu yordama gücüne sahip çıkmıştır. Duygu düzenleme güçlüğü değişkeni, modelin yordama gücünü %4 oranında arttırmaktadır. Son basamak olarak modele, kendini saklama, yakınlık korkusu ve reddedilme duyarlılığı değişkenleri eklenmiş ve üçüncü modelde de istatistiksel açıdan anlamlı bir sonuca ulaşılmıştır. Sonuç olarak, model son hali ile kırılğan narsistik kişilik özelliğinin varyansını %21 düzeyinde açıklayabilmiştir. Yani kendini saklama, yakınlık korkusu ve reddedilme duyarlılığı değişkenleri, modelin yordama gücüne %2 katkı sağlamıştır.

Oluşturulmuş olan bu hiyerarşik regresyon modeli, gerek literatür bilgileri gerekse de bu araştırmanın korelasyon verileri ile uyumlu olup, kırılğan narsizm özellikleri yüksek olan bireylerin duygu düzenlemede güçlükler çektiklerini, aynı zamanda yakınlık korkularının az olmasıyla birlikte reddedilme duyarlılıklarının ve kendini saklama eğilimlerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

4.2.8. Aracılık Bulgularının Tartışılması

Duygu düzenleme güçlüğünün, kaygılı bağlanma ile kırılğan narsistik kişilik özelliği ilişkisindeki aracı rolünün sınanması için yapılan analizde, kaygılı bağlanma stiline kırılğan narsizm, duygu düzenleme güçlüğünün kırılğan narsizm ve kaygılı bağlanma stiline duygu düzenleme güçlüğünü anlamlı şekilde yordadığı sonucu elde edilmiştir. Kırılğan narsizm özellikleri arttıkça, kaygılı bağlanma stili sergileme eğiliminin arttığına dair bulgunun yer aldığı çalışmalara ulaşmak mümkündür. Literatür incelendiğinde, Miller ve arkadaşları (2010) ile Mikulincer ve Florian (1998) tarafından yapılan çalışmalar bu konudaki araştırmalara örnek teşkil etmektedir. Kaygılı bağlanan kişiler, olumsuz duyguları bağlanma figürüyle uyumlu olarak algılamaktadırlar. Bu yüzden olumsuz duyguları abartmaktadırlar ve değerini uzun süre sürdürmektedirler. Bağlanma figürünün dikkatini çekmek ve daha güvenli korunma sağlamak gibi yerine getirilmemiş arzuları tarafından yönlendirilmektedirler (Mikulincer ve Shaver, 2007). Dolayısıyla, kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin duygu düzenleme güçlükleri yaşadığı söylenilebilir. Kırılğan narsizm, aşırı alçak gönüllülük, eleştiriye hassasiyet, yüksek kaygı düzeyi, çekingenlik, devamlı stres altında olma, acı çektiğini düşünme (suffering) ve diğerleri ile kurulan yakın ilişkilerde fark edilebilecek kendilikle ilgili büyüklenmeci beklentiler gibi özellikler ile tanımlanmaktadır (Akhtar ve Thomson, 1982; Wink, 1991). Burada tanımlanan kırılğan narsizm özellikleri düşünüldüğünde, bu bireylerin duygu düzenleme güçlükleri yaşamaları olağan bir durum olarak görülebilmektedir. Pierro ve arkadaşları (2017) ile Zhang ve arkadaşları (2015)'nin yapmış olduğu çalışmalar da kırılğan narsizm ve duygu düzenleme güçlükleri arasındaki yordayıcılığı desteklemektedir.

Değişkenler arasındaki aracı rol incelendiğinde, duygu düzenleme güçlüğü değişkeninin, kaygılı bağlanma ile kırılğan narsizm arasında tam aracı role sahip olduğu bulgusu elde edilmiştir. Yani, duygu düzenleme güçlüğü değişkeni aracılığıyla, kaygılı bağlanmanın, kırılğan narsizm üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Kişilik ve kendilik konusundaki literatür incelendiğinde, erken çocukluk deneyimleri narsizmin oluşumunu

içermektedir (Smolewska and Dion, 2005). Pistole (1995), güvensiz bağlanmanın farklı türlerinin, narsistik kırılmalığı yüksek olan kişilerin başvurduğu savunma mekanizması olabileceğini belirtmektedir. Literatürdeki bilgiler de kaygılı bağlanmanın, narsizm üzerinde etkili olabileceğini belirtmektedir. Kaygılı bağlanma özellikleri düşünüldüğünde, bu özelliklere sahip bireylerin olumsuz duyguları abartılı yaşaması, duygu düzenleme stratejilerini yeteri kadar kullanamadıklarının göstergesi olarak kabul edilebilir. Sonuç olarak kaygılı bağlanmaya sahip bireylerin, duygu düzenleme güçlüğü yaşamaları ve her ikisinin de kırılmalı narsizm özellikleriyle uyumlu değişkenler olması beklenen bir sonuçtur. Birçok psikolojik patolojinin nedenselliğinin, bağlanma kuramı ile bağdaştırıldığı çalışmalara dayanarak, kaygılı bağlanmanın hem kırılmalı narsizm hem de duygu düzenleme güçlüğü üzerinde yordayıcı etkisinin olması da anlamlı bir sonuçtur. Klinik açıdan, kırılmalı narsistik özelliklere sahip bireylerde patolojik bağlanmadan çok duygu düzenleme problemlerinin belirgin olarak gözlenebildiğı düşünüldüğünde, duygu düzenleme güçlüğünün temelinin, erken çocukluktaki kaygılı bağlanma paterninden kaynaklandığı bu analiz sonucunda desteklenmiştir.

İkinci modelde, reddedilme duyarlılığı düzeyinin, kendini saklama davranışı ile kırılmalı narsistik kişilik özelliğı ilişkisindeki aracı rolünün sınanması amaçlanmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre, kendini saklama değişkeni reddedilme duyarlılığını, reddedilme duyarlılığı değişkeni kırılmalı narsizmi ve kendini saklama değişkeni de kırılmalı narsizmi anlamlı şekilde yordamaktadır. Elde edilen diğere sonuç ise, reddedilme duyarlılığı değişkeninin, kendini saklama ile kırılmalı narsizm arasında kısmi aracı role sahip olmasıdır. Yani, kendini saklamanın kırılmalı narsizme reddedilme duyarlılığı üzerinden etki ettiğı gözlenmiştir.

Kırılmalı narsizm özelliklerine sahip bireylerin, terkedilme kaygısı ve olumsuz durumların anlamını abartılı şekilde sürdürmeleri düşünüldüğünde (Gabbard,1998), ilişkilerinde reddedilme duyarlılığına sahip olduklarına ilişkin bulgu şaşırtıcı olmamaktadır. Ayrıca eleştirilere gösterdikleri aşırı hassasiyetleri ve başkalarının fikirlerine aşırı önem vermeleri (Wink,1991)

sebebiyle ilişkilerinde kendini saklama eğilimi göstermeleri de oldukça mantıklı bir savdır. Yapılan çalışmalarda, kırılğan narsizm düzeyinde artış görülen bireylerin, düşük benlik saygıları dolayısıyla reddedilme duyarlılığında artış gösterdikleri belirtilmiştir (Besser ve Priel, 2009; Besser ve Priel, 2010). Kırılğan narsizm ve kendini saklama eğilimi ile ilgili yapılan bir çalışmaya ulaşamadığından dolayı, bu konudaki bulgunun gelecek çalışmalar için temel oluşturacağı düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu tez çalışmasının tüm bulguları değerlendirildiğinde, çalışmanın neredeyse tüm hipotezlerinin desteklendiği ve sonuçların literatür ile uyumlu şekilde çıktığı düşünülmektedir. Çalışmadan elde edilen bulguların, kırılğan narsizm ve büyüklenmeci narsizm kişilik özelliklerine sahip bireylerin, ilişkideki bağlanma özellikleri, yaşadıkları duygu düzenleme güçlükleri, kendini saklama tutumları, reddedilme duyarlılıkları ve sahip oldukları yakınlık korkuları açısından değerlendirilmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca narsizmin bu değişkenlerle birlikte değerlendirilmesinin, narsistik kişiliği değerlendiren araştırmacılara, yeni perspektifler sunacağı sanılmaktadır. Ek olarak, bu değişkenlerle birlikte narsizm'in ele alınmasının, narsistik kişilik özelliklerine sahip bireylerin, ilişki alanında yaşadıkları problemlerin ve ilişkideki değer yargılarının anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın güçlü yanları değerlendirildiğinde, literatürde kendini saklama ve narsizmin birlikte incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanılmamaktadır. Dolayısıyla, bu iki değişken ilk kez bir arada çalışılmıştır. Literatürde, yakınlık korkusu değişkeni ve narsizm ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, uluslararası alanda yalnızca bir çalışmaya rastlanılmaktadır. Uluslararası alanda yapılan bu çalışmada, yakınlık korkusu, narsizm'in büyüklenmeci boyutu ile birlikte ele alınmıştır. Türkiye'de ise bu iki değişkenin bir arada incelendiği bir çalışma bulunmamaktadır. Dolayısıyla uluslararası literatür göz önünde bulundurulduğunda, yakınlık korkusu ve narsizm'in kırılğanlık boyutu, ilk kez bu tez çalışmasında birlikte ele alınmıştır. Türkiye'de yapılan araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda ise, hem yakınlık korkusunun ilk kez çalışılan bir değişken olduğu hem de narsizm ve yakınlık korkusunun ilk kez birlikte ele alındığı görülmektedir. Dolayısıyla bu açıdan, çalışmanın literatüre özgün bilgiler kazandırdığı düşünülmektedir. Ayrıca, narsizmin sadece büyüklenmeci ayağının değil aynı zamanda kırılğan türünün de çalışmaya dahil edilmesi ve iki boyutun da ayrı ayrı değerlendirilmesinin de çalışmanın güçlü yanlarından biri olduğu

sanılmaktadır. Ek olarak, bu tez çalışmasında Türkçe 'ye geçerliği ve güvenilirliği yapılmış yeni bir ölçek kazandırılmış olup, özellikle ulusal anlamda pek çok araştırmacı için faydalı bir ölçüm aracı sağlanmıştır.

Türk toplumunun kültürel değer yargıları ve bireylerin yetiştirilme tarzları göz önünde bulundurulduğunda, büyüklenmeci narsizm özelliklerine oranla, bireylerin daha çok kırılğan narsizm özelliklerine sahip oldukları düşünülmektedir. Bu araştırmada patolojik olmayan narsizmin araştırılıyor olması ve dolayısıyla normal popülasyondan seçilmiş bir örnekleme, büyüklenmeci narsizme dair veri toplamak amacıyla yürütülmüş olmasının da bir dezavantajı ortaya çıkardığı düşünülmektedir. Dolayısıyla kırılğan narsizm özelliklerinin hakim olduğu bir örnekleme, büyüklenmeci narsizm ile ilgili sağlıklı bulgular elde etmek güçleşmiştir ve bulgular bu açıdan tatmin edici çıkmamıştır. Sonuç olarak, patolojik bir kavram olarak narsizm üzerinde araştırma yapılmasının, büyüklenmeci narsizm hakkında daha fazla bilgi verebileceği düşünülmektedir.

Çalışmanın örnekleminin çoğunu genç yetişkinler ve öğrenciler oluşturmuştur. Büyüklenmeci narsizmin kariyer ile ilişkili olabileceği göz önünde bulundurulduğunda, üst yaş gruplarının daha fazla temsil edildiği bir örnekleme çalışılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Çalışmanın bir diğer sınırlılığı ise, dağılımın çoğunluğunun kadın katılımcılardan oluşuyor olmasıdır. Dolayısıyla daha fazla sayıda katılımcının olduğu ve cinsiyet açısından heterojen yapıya sahip bir örneklem grubuyla çalışılmasının, büyüklenmeci narsizm özelliklerine ulaşılma ihtimalini yükselteceği ve genel olarak analiz sonuçlarının güvenilirliğini arttıracığı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M., Walters, E. ve Walls, S. (1979). *Patterns of attachment: a psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Psychology Press Classic Edition.
- Ainsworth, M. D. S. (1985). Patterns of attachment. *Clinical Psychologist*, 38(2), 27–29.
- Akhtar, S. ve Thompson, J. A. (1982). Overview: narcissitic personality disorder. *American Journal of Psychiatry*, 139(1), 12-20.
- Akhtar, S. (1989). Narcissistic personality disorder: descriptive features and differential diagnosis. *Psychiatric Clinics of North America*, 12(3), 505–530.
- Akhtar, S. (1992). *Broken structures: severe personality disorders and their treatment*. Northvale, NJ: Jason Aronson.
- Akhtar, S. (1997). *The shy narcissist*. Paper Presented 150th American Psychiatric Association Meeting, San Diego, CA.
- Altrok, H., Ek, N. ve Koruklu, N. (2010). Üniversite öğrencilerinin benlik saygı düzeyi ile ilişkili bazı değişkenlerin incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 99-120.
- American Psychiatric Association. (2011). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Washington, DC: Author.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Arlington, VA: American Psychiatric Publishing.
- Ames, D. R., Rose, P. ve Anderson, C. P. (2006). The NPI-16 as a short measure of narcissism. *Journal of Research in Personality*, 40(4), 440-450.
- Atay, S. (2009). Narsistik Kişilik Envanteri'nin Türkçe'ye standardizasyonu. *Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 11(1), 181-196.
- Atlas, G. D. ve Them, M. A. (2008). Narcissism and sensitivity to criticism: a preliminary investigation. *Current Psychology*, 27(1), 62-76.
- Behrendt, R. P. (2015). *Narcissism and the self*. London: Macmillan.

- Berenson, K. R., Gyurak, A., Ayduk, O., Downey G., Garner, M. J., Mogg, K., Bradley, B. P., ve Pine, D. S. (2009). Rejection sensitivity and disruption of attention by social threat cues. *Journal of Research in Personality*, 43(6), 1064-1072.
- Besser, A. ve Priel, B. (2009). Emotional responses to a partner's imaginary rejection: the roles of attachment anxiety, covert narcissism and selfevaluation. *Journal of Personality*, 77(1), 287-325.
- Besser, A. ve Priel, B. (2010). Grandiose narcissism versus vulnerable narcissism in threatening situations: Emotional reactions to achievement failure and interpersonal rejection. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 29(8), 874-902.
- Besser, A. ve Zeigler-Hill, V. (2010). The influence of pathological narcissism on emotional and motivational responses to negative events: The roles of visibility and concern about humiliation. *Journal of Research in Personality*, 44, 520-534.
- Bowlby, J. (1969/1982). *Attachment and loss. Vol. 1. Attachment*. New York: Basic Books.
- Bozkuş, O. ve Araz, A. (2015). Narsisizm ve evlilik uyumu ilişkisinde reddedilme duyarlılığı ve olumlu yanılsamaların aracı rolü. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 3(6), 29-54.
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28(5), 759-775.
- Bretherton, I. (2005). In pursuit of the internal working model construct and its relevance to attachment relationship. Grossmann, K. E. ve Waters, E. (Ed.), *Attachment from infancy to adulthood: The major longitudinal studies*. (13-47). London: Guilford Press.
- Broucek, F.J. (1982). Shame and its relationship to early narcissistic developments. *The International Journal of Psychoanalysis*, 63(3), 369-378.
- Bursten, B. (1973). Some narcissistic personality types. *The International Journal of Psychoanalysis*, 54(3), 287-300.
- Butler, J. C., Doherty, M.S., ve Potter, R. M. (2007). Social antecedents and consequences of interpersonal rejection sensitivity. *Personality and Individual Differences*, 43(6), 1376-1385.

- Büyükşahin, A. (2005). Çok Boyutlu İlişki Ölçeği: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(2), 97-105.
- Campbell, W. K. ve Foster, C. A. (2002). Narcissism and commitment in romantic relationships: An investment model analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(4), 484-495.
- Campbell, W. K., Rudich, E. A. ve Sedikides, C. (2002). Narcissism, self-esteem and the positivity of self-views: Two portraits of self-love. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(3), 358–368.
- Campbell, W. K., Brunell, A. B. ve Finkel, E. J. (2006). *Narcissism, interpersonal self-regulation and romantic relationships: An agency model approach*. New York: Guilford Press.
- Cassidy, J. (1994). Emotion regulation: Influences of attachment relationships. Fox, N. (Ed.), *The development of emotion regulation: biological and behavioral considerations*. (229–249).
- Collins, N. L. ve Feeney, B. C. (2004). An attachment theory perspective on closeness and intimacy. Mashek, D. J. ve Aron A.P. (Ed.), *Handbook of closeness and intimacy*. (163-187). US: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Cooper, A. M. (1981). Narcissism. Arieti, S., Keith, H. ve Brodie, H. (Ed.), *American handbook of psychiatry*. (297-316). New York: Basic Books.
- Czarna, A. Z. (2014). Affective consequences of self-focus in vulnerable and grandiose narcissists. *Personality and Individual Differences*, (60), 49.
- Derlega, V. J. ve Chaikin, A. L. (1977). Privacy and self-disclosure in social relationships. *Journal of Social Issues*, 33(3), 102-115.
- Descutner, C. J. ve Thelen, M. H. (1991). Development and validation of a Fear-of-Intimacy Scale. *Psychological Assessment: A Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 3(2), 218-225.
- Di Pierro, R., Di Sarno, M. ve Madeddu, F. (2017). Investigating the relationship between narcissism and emotion regulation difficulties: The role of grandiose and vulnerable traits. *Clinical Neuropsychiatry*, 14(3), 209-215.
- Downey, G. ve Feldman, S. I. (1996). Implications of rejection sensitivity for intimate relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(6), 1327-134.

- Ekşi, F. (2012). Narsistik kişilik özelliklerinin internet bağımlılığı ve siber zorbalığı yordama düzeyinin yol analizi ile incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(3), 1683-1706.
- Ellis, H. (1898). Auto-erotism: A psychological study. *The Alienist and Neurologist*, 19(2), 260-299.
- Emmons, R. A. (1984). Factor analysis and construct validity of the Narcissistic Personality Inventory. *Journal of Personality Assessment*, 48(3), 291-300.
- Emmons, R. A. (1987). Narcissism: Theory and measurement. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 11-17.
- Erikson, E. H. (1950). *Childhood and society*. New York: Norton.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: Norton.
- Erozkan, A. (2009). Rejection sensitivity levels with respect to attachment styles, gender and parenting styles: A study with Turkish students. *Social Behavior and Personality : An International Journal*, 37, 1-14.
- Feldman, S. ve Downey, G. (1994). Rejection sensitivity as a mediator of the impact of childhood exposure to family violence on adult attachment behavior. *Development and Psychopathology*, 6(1), 231-247.
- Finkenauer, C., Kerkhof, P., Righetti, F. ve Branje, S. (2009). Living together apart: Perceived concealment as a signal of exclusion in marital relationships. *Personality and Social Psychology Bulletin Retrieved*, 35(10), 1410-1422.
- Finzi-Dotson, R., Har-Even, D. ve Raz, G. (2011). Who is sensitive to rejection? The role of attachment, narcissism and fear of intimacy.
- Kourkoutas, E. ve Erkman, F. (Ed.). (2011). *Interpersonal acceptance and rejection: Social, emotional, and educational context*. (183-197). USA, Florida: Brown Walker Press, Boca Raton.
- Firestone, R.W. ve Catlett, J. (1999). *Fear of intimacy*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Fonagy, P. (2001). *Attachment theory and psychoanalysis*. USA: Other Press.

- Fossati, A., Feeney J., Pincus, A., Borroni, S. ve Maffei, C. (2014). The structure of pathological narcissism and its relationships with adult attachment styles: A study of Italian nonclinical and clinical adult participants. *Psychoanalytic Psychologist*, 32(3), 403-431.
- Fraley, R. C., Waller, N. G. ve Brennan, K. A. (2000). An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(2), 350-365.
- Freud, S. (1931/1950). Libidinal types. Strachey, J. (Ed.), *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud*. (217–220). London: Hogarth Press.
- Freud, S. (1953). Three essays on the theory of sexuality. Strachey, J. (Ed.), *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud*. (125-245). London, UK: Hogarth Press.
- Freud, S. (1959). Inhibitions, symptoms and anxiety. Strachey, J. (Ed.), *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud*. (77-175). London: Hogarth Press.
- Frijda, N. H. (1986). *The emotions*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Gabbard, G. O. (1989). Two subtypes of narcissistic personality disorder. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 53(6), 527-532.
- Gabbard, G. O. (1998). Transference and countertransference in the treatment of narcissistic patients. Ronningstam, E. (Ed.), *Disorders of narcissism: Diagnostic, clinical, and empirical implications* (125-145). Washington, DC: American Psychiatric Press.
- Gratz, K. L. ve Roemer, L. (2004). Multidimensional assessment of emotion regulation and dysregulation: Development, factor structure and initial validation of the Difficulties in Emotion Regulation Scale. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 26(1), 41-54.
- Gross, J. J. (1998). Antecedent and response-focused emotion regulation: Divergent consequences for experience, expression and physiology. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(1), 224-237.
- Gross, J. J. (1999). Emotion and emotion regulation. Pervin, L.A. ve John O. P. (Ed.), *Handbook of personality: Theory and research*. (525-552). New York: Guilford Press.

- Gross, J. J. ve Thompson, R. A. (2007). Emotion regulation: Conceptual foundations. Gross J. J. (Ed.), *Handbook of emotion regulation*. (3–24). New York: Guilford Press.
- Güngör, İ., Ekşi, H. ve Arıca, T.,O. (2012). Value preferences predicting narcissistic personality traits in young adults. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(2), 1281-1290.
- Hazan, C. ve Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.
- Hazan, C. ve Shaver, P. R. (1994). Deeper into attachment theory. *Psychological Inquiry*, 5(1), 68-79.
- Hendin, H. M. ve Cheek, J. M. (1997). Assessing hypersensitive narcissism: A re-examination of Murray's Narcissism Scale. *Journal of Research in Personality*, 31(4), 588-599.
- Hibbard, S. (1992). Narcissism, shame, masochism and object relations: An exploratory correlational study. *Psychoanalytic Psychology*, 9(4), 489-508.
- Hickman, S. E., Watson, P. J. ve Morris, R. J. (1996). Optimism, pessimism, and the complexity of narcissism. *Personality and Individual Differences*, 20(4), 521-525.
- Horney, K. (1937). *The neurotic personality of our time*. New York: Norton.
- Horney, K. (1939). *New ways in psychoanalysis*. New York: Norton.
- Hyman, S. (1989), *Acil psikiyatri* (İ. Doğaner, A. Ayan, Çev.) İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- İlkay, E. (2002). Cerrahpaşa Psikiyatri. İstanbul Üniversitesi, Yayın No: 4326, İstanbul.
- İlhan, T. (2012). Çocuk suçluluğunda ailesel faktörler: Ebeveyne bağlanma. *HUKAB Dergisi*, 1, 42.
- Ingersoll, T. S., Norvilitis, J. M., Zhang, J., Jia, S. ve Tetewsky, S. (2008). Reliability and validity of the Fear of Intimacy Scale in China. *Journal of Personality Assessment*, 90(3), 270-279.

- Ingersoll, T., Poulin, J., Deng, R., Xu, S., Witt, H. ve Swain, M. (2012). Fear of Intimacy With Helping Professionals Scale: Reliability and validity of English and Mandarin versions. *Journal of Evidence Based Social Work*, 9(4), 317-332.
- Jones, E. (1951). The God complex. Jones, E. (Ed.), *Essays in applied psychoanalysis: Essays in folklore, anthropology and religion*. (244–265). London, England: Hogarth Press.
- Kans, J.(2003). The Narcissistic Personality Inventory: Applicability in a Swedish population sample. *Scandinavian Journal of Psychology*, 44(5), 441-448.
- Kernberg, O. F. (1975). *Borderline conditions and pathological narcissism*. New York: Jason Aronson.
- Kernberg, O .F. (1998). Pathological narcissism and narcissistic personality disorder: Theoretical background and diagnostic classification. Ronningstam, E. (Ed.), *Disorders of narcissism: Diagnostic, clinical, and empirical implications*. (29–51). Washington, DC: American Psychiatric Press.
- Kernberg, O. (2012). *Sınır durumlar ve patolojik narsisizm*. (M. Atakay, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Kohut, H. (1971). *The analysis of the self*. New York: International Universities Press.
- Kohut, H. (1977). *The restoration of the self*. New York: International Universities Press.
- Kohut, H. (2015). *Kendiliğın Çözümlemesi*. (C. Atbaşoğlu, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Koole S. L. (2008). The psychology of emotion regulation: An integrative review. *Cognition and emotion*, 23(1), 4-41.
- Larson, D. G. ve Chastain R. L. (1990). Self-concealment: Conceptualization, measurement and health implications. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 9, 439-455.
- Larson, D. G., Chastain, R. L., Hoyt, W. T. ve Ayzenberg, R. (2015). Self-concealment: Integrative review and working model. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 34, 705-774.

- Laurenceau, J. P., Rivera, L. M., Schaffer, A. ve Pietromonaco, P. R. (2004). Intimacy as an interpersonal process: Current status and future directions. Mashek, D. and Aron, A. (Ed.), *Handbook of closeness and intimacy*. (61-78). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Lazarus, R. S. (1966). *Psychological stress and the coping process*. New York: McGraw-Hill.
- Lazarus, R. S. (1991). *Emotion and adaptation*. New York: Oxford University Press.
- Levenson, R. W. (1994). Human emotion: A functional view. Ekman, P. ve Davidson, R. (Ed.), *The nature of emotion: Fundamental questions*. (123-126). New York: Oxford University Press.
- Levy, K. N., Ellison, W. D. ve Reynoso, J. S. (2011). A historical review of narcissism and narcissistic personality. Campbell, W. K. ve Miller, J. D. (Ed.), *Handbook of narcissism and narcissistic personality disorder: Theoretical approaches, empirical findings, and treatments*. (3-12). New York: Wiley.
- Levy, K. N. (2012). Subtypes, dimensions, levels and mental states in narcissism and narcissistic personality disorder. *Journal of Clinical Psychology*, 68(8), 886-896.
- Main, M., Kaplan, N. ve Cassidy, J. (1985). Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 50(1-2), 66-106.
- Malkin, M. L., Barry, C. T. ve Zeigler-Hill, V. (2011). Covert narcissism as a predictor of internalizing symptoms after performance feedback in 104 adolescents. *Personality and Individual Differences*, 51(5), 623-628.
- Masterson, J. F. (1993). *The emerging self: A developmental, self, and object relations approach to the treatment of the closet narcissistic disorder of the self*. New York: Brunner/Mazel.
- Masterson, J. F. (2014). *Gerçek kendiliği ararken: Çağımızın kişilik bozukluklarını ortaya çıkarma*. (A. Çamkerten, Çev.) İstanbul: Özak Yayınevi.
- Mickelson, K. D. (2004). Attachment styles and contingencies of self-worth. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(10), 1243-1254.

- Mikulincer, M. (1998). Adult attachment style and individual differences in functional versus dysfunctional experiences of anger. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(2), 513-524.
- Mikulincer, M. ve Florian, V. (1998). The relationship between adult attachment styles and emotional and cognitive reactions to stressful events. Simpson, J.A. ve Rholes, W.S. (Ed.), *Attachment theory and close relationships*. (143-165). New York, NY: Guilford Press.
- Mikulincer, M. ve Shaver, P. R. (2007). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change*. New York: Guilford Press.
- Miller, J.D., Campbell, W. K. ve Pilkonis, P. A. (2007). Narcissistic personality disorder: Relations with distress and functional impairment. *Comprehensive Psychiatry*, 48(2), 170-177.
- Millon, T. ve Tringone, R. (1989). *Co-occurrence and diagnostic efficacy statistics*. Miami, FL: University of Miami.
- Millon, T. (1996). *Disorders of personality: DSM-IV and beyond*. New York: Wiley.
- Millon, T. (1998). DSM narcissistic personality disorder: Historical reflections and future directions. Ronningstam, E. (Ed.), *Disorders of narcissism: Diagnostic, clinical, and empirical implications*. (75–101). Washington, DC: American Psychiatric Press.
- Montebarocci, O., Surcinelli, P., Baldaro, B., Trombini, E. ve Rossi, N. (2004). Narcissism versus proneness to shame and guilt. *Psychological Reports*, 94(3), 883-887.
- Morf, C.C. ve Rhodewalt, F. (2001). Unraveling the paradoxes of narcissism: A dynamic selfregulatory processing model. *Psychological Inquiry*, 12(4), 177-196.
- Morrison, A. (1986). *Essential papers on narcissism*. New York: University Press.
- Nacke, P. (1899). Die sexuellen perversitäten in der irrenanstalt. *Psychiatrie en Neurologische Bladen*, 3, 122-149.
- Özbay, Y., Terzi, Ş., Erkan, S. ve Cihangir-Çankaya, Z. (2011). Üniversite öğrencilerinin profesyonel yardım arama tutumları, cinsiyet rolleri ve kendini saklama düzeyleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1 (4), 59-71.

- Özden, C. Ç. (2014). *Ebeveyn kontrol davranışlarının ergenlerin öz düzenleme becerileri ve duygusal sorunları üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Pietrzak, J., Downey, G. ve Ayduk, O. (2005). Rejection sensitivity as an interpersonal vulnerability. Baldwin, M.W. (Ed.), *Interpersonal Cognition*. (62–84). New York: Guilford
- Rank, O. (1911). Ein beitrage zum narzissismu. *Jahrbuch für Psychoanalytische und Psychopathologische Forschungen*, 3, 401-426.
- Raskin, R. ve Teryy, H. (1988). A principal-component analysis of the Narcissistic Personality Inventory and further evidence of its construct validity. *Journal of Personality and Social Psychology Bulletin*, 54(5), 890-902.
- Raskin, R., Novacek, J. ve Hogan, R. (1991). Narcissism, self-esteem and defensive selfenhancement. *Journal of Personality*, 59, 20–38.
- Reich, W. (1933). *Character analysis*. London: Vision Press.
- Reich, W. (1949). *Character analysis* (3rd ed.). New York: Farrar, Straus and Giroux.
- Reich, A. (1953). Narcissistic object choice in women. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 1, 22-44.
- Reich, A. (1960). *Pathologic forms of self-esteem regulation*. New York.
- Reis, H.T. and Shaver, P. (1988). Intimacy as an interpersonal process. Duck, S. (Ed.), *Handbook of personal relationships*. (367- 389). Chichester, England: Wiley.
- Repic, T. (2007). Fear of intimacy among married and divorced persons in association with physical abuse in childhood. *Journal of Divorce and Remarriage*, 46(3-4), 49-62.
- Robbins, S. B. ve Dupont, P. (1992). Narcissistic needs of the self and perceptions of interpersonal behavior. *Journal of Counseling Psychology*, 39(4), 462-467.
- Rohmann, E., Neumann, E., Herner, M. J., ve Bierhoff, H. (2012). Grandiose and vulnerable narcissism: Self-construal, attachment, and love in romantic relationships. *European Psychologist*, 17(4), 279–290.

- Ronnigstam, E. (2005). *Identifying and understanding the narcissistic personality*. Oxford University Press.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Rose, P. (2002). The happy and unhappy faces of narcissism. *Personality and Individual Differences*, 33(3), 379–391.
- Rugancı, N. ve Gençöz, T. (2010). Psychometric properties of a Turkish version of the Difficulties in Emotion Regulation Scale. *Journal of Clinical Psychology*, 66(4), 442-455.
- Sandler, J., Fonagy, P. ve Person, E. S. (Ed.). (2012). *Freud's on narcissism: An introduction*. London: Karnac Books.
- Sarıtaş, D. ve Gençöz, T. (2011). *Psychometric properties of the Difficulties in Emotion Regulation Scale (DERS) in a Turkish adolescent sample*. Paper Presented at the 12th European Congress of Psychology. İstanbul, Turkey.
- Schaefer, M. T. ve Olson, D. H. (1981). Assessing intimacy: The PAIR Inventory. *Journal of Marital and Family Therapy*, 7(1), 47– 60.
- Sedikides, C., Rudich, E. A., Gregg, A. P., Kumashiro, M. ve Rusbult, C. (2004). Are normal narcissists psychologically healthy? Selfesteem matters. *Journal of Personality and Social Psychology*, 87(3), 400- 416.
- Sedikides, C. ve Spencer, S. J. (Ed.). (2007). *The self (frontiers of social psychology)*. New York: Psychology Press.
- Selçuk, E., Gunaydin, G., Sumer, N. ve Uysal A. (2005). Yetişkin bağlanma boyutları için yeni bir ölçüm: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'nin Türk örnekleminde psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 1-11.
- Snell, W.E., Jr., Schicke, M. ve Arbeiter, T. (2002). *The Multidimensional Relationship Questionnaire: Psychological dispositions associated with intimate relations*. Cape Girardeau, MO: Snell Publications.
- Sternberg, R. J., (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 119-35.

- Sullivan, H. S. (1953). *The interpersonal theory of psychiatry*. New York: Norton.
- Sümer, N., Ünal, S., Selçuk, E. ve ark. (2009). Bağlanma ve psikopatoloji: Bağlanma boyutlarının depresyon, panik bozukluk ve obsesif-kompulsif bozuklukla ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 38-45.
- Symington, N. (1993). *Narcissism: A new theory*. London: Karnac.
- Şengül, B. Z., Ünal, E., Akça, S., Canbolat F., Denizci, M. ve Baştuğ, G. (2015). Validity and reliability study for the Turkish adaptation of the Hypersensitive Narcissism Scale (HSNS). *The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 28(3), 231-241.
- Tartakoff, H. H. (1966). The normal personality in our culture and the Nobel Prize complex. Lowenstein, R. M., Schurm, L. M. ve Solnit, A. J. (Ed.), *Psychoanalysis: A general psychology, essays in honor Heinz Hartmann*. (222-252). New York: International Universities Press.
- Terzi, Ş., Güngör, H. C. ve Erdayı, G. S. (2010). Kendini Saklama Ölçeği'nin uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(3), 645-660.
- Thomaes, S., Bushman, J. B., De Castro, O. B. ve Stegge, H. (2009). What makes narcissists bloom? A framework for research on the etiology and development of narcissism. *Development and Psychopathology*, 21(4), 1233-1247.
- Thompson, R. A. (1994). Emotion regulation: A theme in search of definition. Fox N.A. (Ed.), *The development of emotion regulation: Biological and behavioral considerations. Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59(2-3), 25-52.
- Thorberg, F. A., ve Lyvers, M. (2006). Attachment, fear of intimacy and differentiation of self among clients in substance disorder treatment facilities. *Addictive Behaviors*, 31(4), 732-737.
- Timuroğlu, K. ve İşcan, Ö. F. (2008). İşyerinde narsisizm ve iş tatmini ilişkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(2), 239-264.
- Tooby, J. ve Cosmides, L. (1990). The past explains the present: Emotional adaptations and the structure of ancestral environments. *Ethology and Sociobiology*, 11(4-5), 375-424.

- Tracy, J. L., Cheng, J. T., Robins, R. W. ve Trzesniewski, K. H. (2009). Authentic and hubristic pride: The affective core of self-esteem and narcissism. *Self and Identity*, 8(2-3).
- Ural, O., Güven, G., Sezer, T. ve ark. (2015). Okul öncesi dönemdeki çocukların bağlanma biçimleri ile sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1(2), 589-98.
- Uysal, A., Lin, H. L. ve Knee, C. R. (2010). The role of need satisfaction in self concealment and well-being. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36(2), 187-199.
- Vaknin, S. (2013). Cyber (Internet) Narcissist and Psychopaths. Malignant Self Love: Narcissism Revisited. Retrieved from: www.narcissisticabuse.com/journal67.html.
- Volkan, V. (1979). The "Glass Bubble" of the narcissistic patient. Leboit, J. ve Capponi, A. (Ed.), *Advances in psychotherapy of the borderline patient*. New York: Jason Aronson.
- Wälder, R. (1925). The psychoses: Their mechanisms and accessibility to influence. *International Journal of Psychoanalysis*, 6, 259-281.
- Wallace, H. M. ve Baumeister, R. F. (2002). The performance of narcissists rises and falls with perceived opportunity for glory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(5), 831.
- Watson, P. J., Hickman, S. E., Morris, R. J., Milliron, J. T. ve Whiting, L. (1993). Narcissism, self-esteem and parental nurturance. *The Journal of Psychology*, 129(1), 61-73.
- Weingarten, K. (1991). The discourses of intimacy: Adding a social constructionist and feminist view. *Family Process*, 30(3), 285-305.
- Wink, P. (1991). Two faces of narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(4), 590-597.
- Winnicott, D. W. (1965). *The maturational processes and the facilitating environment*. New York: International Universities Press.
- Wright, F., O'Leary, J. ve Balkin, J. (1989). Shame, guilt, narcissism and depression: Correlates and sex differences. *Psychoanalytic Psychology*, 6(2), 217-230.

Yazıcıoğlu, G. (2011). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve stresle başa çıkma stratejileri arasındaki ilişki: ODTÜ örneği*.Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yukawa, S., Tokuda, H. ve Sato, J. (2007). Attachment style, self-concealment, and interpersonal distance among Japanese undergraduates. *Perceptual and Motor Skills*, 104(3), 1255-1261.

Zhang, H., Luo,Y., Zhao, Y., Zhang, R. ve Wang, Z. (2017). Differential relations of grandiose narcissism and vulnerable narcissism to emotion dysregulation: Self-esteem matters. *Asian Journal of Psychology*, 20(3-4), 232-237.

EKLER

EK 1: Bilgilendirilmiş Onam Formu

Sizi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisi Psk. Şeyma Elibol tarafından yürütülen psikoloji yüksek lisans tez çalışmasına katılmaya davet ediyoruz. Söz konusu çalışma, kişilik özellikleri ile ilişkili olabilecek değişkenleri araştırmak için tasarlanmış olup, bu amaçla sunulacak ölçeklerin doldurulması için sizden tahminen 15 dakika ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda tahminen 350 kişi katılacaktır. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır**; ancak verileriniz yayın amacı ile kişisel bilgilerinizi içermeyecek şekilde kullanılabilir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya elibol_seyma@hotmail.com e-posta adresi aracılığı ile ulaşabilirsiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının

Adı- Soyadı:

İmzası:

Araştırmacının

Adı- Soyadı:

İmzası:

EK 2: Demografik Bilgi Formu

Yaş:

Cinsiyet: Kadın Erkek

Eğitim Durumu: İlkokul Ortaokul Lise Üniversite

Yüksek Lisans/ Doktora

Çalışıyor musunuz? Evet Hayır

Meslek:

Gelir Düzeyi: 0-1500 1501-2500 2501-3500

3501 ve üzeri

İlişki Durumu: Evli Bekar ve şu anda ilişkisi yok

Bekar ve şu anda ilişkisi var

Boşanmış ve şu anda ilişkisi yok

Boşanmış ve şu anda ilişkisi var

Diğer (Belirtiniz:.....)

Geçmişte herhangi bir psikolojik rahatsızlık geçirdiniz mi?

Evet (Belirtiniz: .....)

Hayır

Geçmişte psikiyatrik bir ilaç kullandınız mı?

Evet (Belirtiniz:.....)

Hayır

Şu anda herhangi bir psikolojik rahatsızlığınız var mı?

Evet (Belirtiniz:.....)

Hayır

Şu anda herhangi bir psikiyatrik ilaç kullanıyor musunuz?

Evet (Belirtiniz:.....)

Hayır

EK 3: Narsistik Kişilik Envanteri Örnek Maddeler

Aşağıdaki cümle çiftlerini okuyun ve kendinizle ilgili duygu ve düşüncelerinizi nispeten doğru yansıtan ifadenin yanına çarpı (x) koyun. Herhangi ifadenin sizi tam olarak yansıtmadığını düşünebilirsiniz. Yine de size *daha yakın* olan hangisiyse onu işaretleyin. **LÜTFEN 16 SORUNUN TAMAMINI YANITLAYIN. HER SORUDA SİZE EN YAKIN GELEN TEK BİR İFADEYİ İŞARETLEYİN.**

- 1) ___ İnsanlar bana iltifat ettiklerinde bazen utanırım.
___ İyi biri olduğumu biliyorum, çünkü herkes böyle söyler.
- 2) ___ Kalabalık içinde herkesten biri olmayı tercih ederim.
___ İlgi merkezi olmayı severim.
- 3) ___ Pek çok insandan ne daha iyi ne daha kötüyüm.
___ Özel biri olduğumu düşünüyorum.
- 4) ___ İnsanlar üzerinde otorite kurmaktan hoşlanırım.
___ Emirlere uymaktan rahatsız olmam.

EK 4: Kırılğan Narsizm Ölçeği Örnek Maddeler

Lütfen aşağıdaki soruları, her bir maddenin sizin duygu ve davranışlarınızı ne dereceye kadar tanımladığına karar vererek cevaplandırınız. Altta yazılı derecelendirme ölçeğinden bir rakam seçerek her bir maddenin yanındaki boşluğu doldurunuz.

1 = Hiç tanımlamıyor / Doğru değil / Kesinlikle katılmıyorum

2 = Yansıtmıyor

3 = Ne tanımlıyor ne tanımlamıyor / Kararsızım

4 = Yansıtıyor

5 = Oldukça tanımlıyor /Doğru/ Kesinlikle katılıyorum

___ 1. Duygularım, başkalarının alayları veya aşağılayıcı sözleriyle kolayca incinir.

___ 2. Bir mekâna girdiğimde sıklıkla kendimin farkında olur ve başkalarının gözlerinin benim üzerimde olduğunu hissedirim.

___ 3. Diğer insanların sorunları hakkında endişelenmeksizin kendimde yeterince sorun olduğunu hissedirim.

EK 5: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği- Kısa Formu

MADDE 1

1. Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

2. Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

3. Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

MADDE 2

4. Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar birşeyler yapabilirim.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

5. Kendimde gurur duyacak fazla birşey bulamıyorum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

MADDE 3

6. Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

MADDE 4

7. Genel olarak kendimden memnunum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

MADDE 5

8. Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

MADDE 6

9. Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığını düşünüyorum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

10. Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığımı düşünüyorum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

EK 6: Çok Boyutlu İlişki Ölçeği Örnek Maddeleri

	Benim için HİÇ uygun değil.	Benim için ÇOK AZ uygun.	Benim için BİRAZ uygun	Benim için OLDUKÇA uygun.	Benim için ÇOK uygun.
Yakın ilişkide bir partner olarak kendime güvenirim.					
Sürekli yakın ilişkiler üzerine düşünürüm.					
Yakın ilişkilerimle ilgili çok fazla düşünürüm.					
Yakın bir ilişki içinde olma isteğim/güdüüm çok fazla.					
Yakın ilişkiler kendimi sınırlı ve kaygılı hissetmeme neden olur.					
Yakın ilişkilerimle ilgili kendimi depresif /çökkün hissedirim.					
Yakın ilişkilerim çoğunlukla şansa bağlı/ tesadüfi olaylarla gelişmiştir.					
Başkalarının yakın ilişkilerim konusunda ne düşündüğüne aşırı önem veririm.					
Birisiyle yakın ilişkiye girmek beni biraz ürkütür.					

EK 7: Duygu Düzenlemede G cl kler  l eği  rnek Maddeleri

AŖađıdaki cümlelerin size ne sıklıkla uyduğunu altlarında belirtilen beŖ dereceli ölçek üzerinde değerlendiriniz. Her cümlenin altındaki 5 noktalı ölçekten, size uygunluk yüzdesini de dikkate alarak, yalnızca bir tek rakamı yuvarlak içine alarak iŖaretleyiniz.

1. Ne hissettiğim konusunda netimdir.

	Bazen (%11-%35)		�oğu zaman (%66-%90)	
1-----	2-----	3-----	4-----	5
hemen	hemen hiç	yaklaŖık yarı yarıya	hemen	hemen her zaman
(%0-%10)		(%36-%65)		(%91-%100)

2. Ne hissettiğimi dikkate alırım.

	Bazen (%11-%35)		�oğu zaman (%66-%90)	
1-----	2-----	3-----	4-----	5
hemen	hemen hiç	yaklaŖık yarı yarıya	hemen	hemen her zaman
(%0-%10)		(%36-%65)		(%91-%100)

3. Duygularım bana dayanılmaz ve kontrolsüz gelir.

	Bazen (%11-%35)		�oğu zaman (%66-%90)	
1-----	2-----	3-----	4-----	5
hemen	hemen hiç	yaklaŖık yarı yarıya	hemen	hemen her zaman
(%0-%10)		(%36-%65)		(%91-%100)

EK 8: Yakın İlişkide Yaşantılar Envanteri

Aşağıdaki maddeler romantik ilişkilerinizde hissettiğiniz duygularla ilgilidir. Bu araştırmada sizin ilişkinizde yalnızca şu anda değil, genel olarak neler olduğuyla ya da neler yaşadığınızla ilgilenmekteyiz. Maddelerde sözü geçen "birlikte olduğum kişi" ifadesi ile romantik ilişkide bulunduğunuz kişi kastedilmektedir. Eğer halihazırda bir romantik ilişki içerisinde değilseniz, aşağıdaki maddeleri bir ilişki içinde olduğunuzu varsayarak cevaplandırınız. Her bir maddenin ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılardaki 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (X) koyarak gösteriniz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7
Hiç Kararsızım/ Tamamen
katılmıyorum fikrim yok katılıyorum

	1	2	3	4	5	6	7
1. Birlikte olduğum kişinin sevgisini kaybetmekten korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
2. Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
3. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin artık benimle olmak istemeyeceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
4. Özel duygu ve düşüncelerimi birlikte olduğum kişiyle paylaşmak konusunda kendimi rahat hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği kaygısına kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
6. Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanmak konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
7. Romantik ilişkide olduğum kişilerin beni, benim onları önemsedığım kadar önemsemeyeceklerinden endişe duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
8. Romantik ilişkide olduğum kişilere yakın olma konusunda çok rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
9. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin bana duyduğu hislerin benim ona duyduğum hisler kadar güçlü olmasını isterim.	1	2	3	4	5	6	7
10. Romantik ilişkide olduğum kişilere açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.	1	2	3	4	5	6	7
11. İlişkilerimi kafama çok takarım.	1	2	3	4	5	6	7
12. Romantik ilişkide olduğum kişilere fazla yakın olmamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
13. Benden uzakta olduğunda, birlikte olduğum kişinin başka birine ilgi duyabileceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7

14. Romantik ilişkide olduğum kişi benimle çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
15. Romantik ilişkide olduğum kişilere duygularımı gösterdiğimde, onların benim için aynı şeyleri hissetmeyeceğinden korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
16. Birlikte olduğum kişiyle kolayca yakınlaşabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
17. Birlikte olduğum kişinin beni terk edeceğinden pek endişe duymam.	1	2	3	4	5	6	7
18. Birlikte olduğum kişiyle yakınlaşmak bana zor gelmez.	1	2	3	4	5	6	7
19. Romantik ilişkide olduğum kişi kendimden şüphe etmeme neden olur.	1	2	3	4	5	6	7
20. Genellikle, birlikte olduğum kişiyle sorunlarımı ve kaygılarımı tartışırım.	1	2	3	4	5	6	7
21. Terk edilmekten pek korkmam.	1	2	3	4	5	6	7
22. Zor zamanlarımda, romantik ilişkide olduğum kişiden yardım istemek bana iyi gelir.	1	2	3	4	5	6	7
23. Birlikte olduğum kişinin, bana benim istediğim kadar yakınlaşmak istemediğini düşünürüm.	1	2	3	4	5	6	7
24. Birlikte olduğum kişiye hemen hemen her şeyi anlatırım.	1	2	3	4	5	6	7
25. Romantik ilişkide olduğum kişiler bazen bana olan duygularımı sebepsiz yere değiştirirler.	1	2	3	4	5	6	7
26. Başımdan geçenleri birlikte olduğum kişiyle konuşurum.	1	2	3	4	5	6	7
27. Çok yakın olma arzum bazen insanları korkutup uzaklaştırır.	1	2	3	4	5	6	7
28. Birlikte olduğum kişiler benimle çok yakınlaştığında gergin hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
29. Romantik ilişkide olduğum bir kişi beni yakından tanıdıkça, "gerçek ben"den hoşlanmayacağından korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
30. Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanma konusunda rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
31. Birlikte olduğum kişiden ihtiyaç duyduğum şefkat ve desteği görememek beni öfkelenendirir.	1	2	3	4	5	6	7
32. Romantik ilişkide olduğum kişiye güvenip inanmak benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7

33. Başka insanlara denk olamamaktan endişe duyarım	1	2	3	4	5	6	7
34. Birlikte olduğum kişiye şefkat göstermek benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7
35. Birlikte olduğum kişi beni sadece kızgın olduğumda önemser.	1	2	3	4	5	6	7
36. Birlikte olduğum kişi beni ve ihtiyaçlarımı gerçekten anlar.	1	2	3	4	5	6	7

EK 9: Yetişkin Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği Örnek Maddeleri

Aşağıdaki ifadeler, insanların zaman zaman başkalarından bazı şeyler istediği durumları tanımlamaktadır. Her ifade için, o durumda kendinizin bulunduğunu hayal ediniz ve ilgili soruları cevaplayınız.

1. Anne babanızdan ya da başka bir aile üyesinden maddi olarak zor bir zamanınızda, yardım etmesi için borç istiyorsunuz.

Ailenizin size yardım etmeyi isteyip istemeyeceği konusunda ne kadar kaygılanırsınız ya da tedirgin olursunuz?

hiç kaygılanmam   çok kaygılanırım
1   2   3   4   5   6

Ellerinden geldiğince yardım etmeyi kabul edeceklerini düşünürüm.

hiç olası değil   çok büyük olasılıkla
1   2   3   4   5   6

2. Yakın bir arkadaşınızla, onu ciddi bir şekilde üzen bir şey yaptıktan sonra konuşmak üzere konuyu açıyorsunuz.

Arkadaşınızın sizinle konuşmak isteyip istemeyeceği konusunda ne kadar kaygılanırsınız ya da tedirgin olursunuz?

hiç kaygılanmam   çok kaygılanırım
1   2   3   4   5   6

Onun sorunları çözmek için benimle konuşmak isteyeceğini düşünürüm.

hiç olası değil   çok büyük olasılıkla
1   2   3   4   5   6

EK 10: Kendini Saklama Ölçeği Örnek Maddeleri

Lütfen aşağıda verilen ifadelerin her birini kabul etme derecenizi yan taraftaki rakamlardan yalnız bir tanesini işaretleyerek belirtiniz.

- 5 Tamamen katılıyorum**
- 4 Katılıyorum**
- 3 Kararsızım**
- 2 Katılmıyorum**
- 1 Hiç katılmıyorum**

1. Başkalarıyla paylaşabileceğim kadar önemli bir sırrım var.	1	2	3	4	5
2. Arkadaşlarımla bütün sırlarımı paylaşırsam, beni beğenmezler.	1	2	3	4	5
3. Kendimle ilgili sakladığım pek çok şey var.	1	2	3	4	5
4. Bazı sırlarım bana fazlasıyla acı verir.	1	2	3	4	5

EK 11: Sample Items of Fear of Intimacy Scale

1	2	3	4
Not at all	Slightly	Moderately	Very
characteristic of	characteristic of	characteristic of	characteristic of
me	me	me	me
5			
Extremely			
characteristic of			
me			

Part A Instructions: Imagine you are in a close, **dating** relationship.

Respond to the following statements as you would *if you were in that close relationship*. Rate how characteristic each statement is of you on a scale of 1 to 5 as described below, and put your responses on the answer sheet.

Note. In each statement "O" refers to the person who would be in the close relationship with you.

1. I would feel uncomfortable telling O about things in the past that I have felt ashamed of.
2. I would feel uneasy talking with O about something that has hurt me deeply.
3. I would feel comfortable expressing my true feelings to O.
4. If O were upset I would sometimes be afraid of showing that I care.
5. I might be afraid to confide my innermost feelings to O.

Part B Instructions: Respond to the following statements as they apply to your past relationships. Rate how characteristic each statement is of you on a scale of 1 to 5 as described in the instructions for Part A.

31. I have shied away from opportunities to be close to someone.
32. I have held back my feelings in previous relationships.

EK 12: Yakınlık Korkusu Ölçeği Örnek Maddeleri

1	2	3	4	5
Hiç bana uygun bir özellik değil	Bana biraz uygun bir özellik	Orta derecede bana uygun bir özellik	Bana oldukça uygun bir özellik	Kesinlikle bana uygun bir özellik

A Bölümü için Yönerge: Yakın bir duygusal ilişkide olduğunuzu düşünün. Aşağıdaki ifadeleri *söz konusu yakın ilişkiymişsiniz gibi* cevaplayın. Her bir ifadenin size uygun bir özellik olma derecesini yukarıda belirtilen 1’den 5’e kadar olan ölçek üzerinden puanlayın ve yanıtınızı cevap kağıdına yazın.

Not: Her bir ifadedeki “O” sizinle yakın ilişki içinde olan kişiyi ifade etmektedir.

1. ____ “O”na, benim için utanç verici olan geçmişteki şeyleri anlatırken kendimi rahatsız hissedebilirim.
2. ____ “O”nunla, beni derinden yaralayan bir şey hakkında konuşmaktan huzursuzluk duyabilirim.
3. ____ “O”na gerçek duygularımı ifade etme konusunda kendimi rahat hissedebilirim.
4. ____ Eğer “O” üzgünse, onu önemseydiğimi göstermekten bazen korkabilirim.
5. ____ “O”na en içten duygularımı açmaktan korkabilirim.

B Bölümü için Yönerge: Aşağıdaki ifadeleri, geçmiş ilişkilerinizi göz önünde bulundurarak yanıtlayın. Her bir ifadenin size olan uygunluğunu A Bölümü’nün yönergesinde anlatıldığı gibi 1’den 5’e kadar olan ölçek üzerinden derecelendirin.

31. ____ Biriyle yakın olmaya ilişkin fırsatlardan kaçındım.
32. ____ Önceki ilişkilerimde duygularımı içimde tuttum.